Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Samlede og udgivne af H. S. Prahl og C. Heinebuch ; udsatte for Orgel, Harmonium eller Pianoforte af C. Heinebuch.
Titel | Title:	Melodier til Evangelisk Luthersk Psalmebog for de dansktalende Menigheder i Slesvig
Alternativ titel | Alternative title:	Evangelisk luthersk Psalmebog.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Flensborg : Aug. Westphalens Forlag, 1895
Fysiske størrelse | Physical extent:	1 partitur ;

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

MELODIER

TIL

EVANGELISK LUTHERSK PSALMEBOG

FOR DE

DANSKTALENDE MENIGHEDER I SLESVIG

SAMLEDE OG UDGIVNE

AF

H. S. PRAHL OG **C. HEINEBUCH**

UDSATTE

FOR ORGEL, HARMONIUM ELLER PIANOFORTE

AF

C. HEINEBUCH
KONGELIG MUSIKDIREKTØR,
ORGANIST VED ST. MARIE-KIRKEN I FLENSBORG.

FLENSBORG 1895.
AUG. WESTPHALENS FORLAG.

Forord.

Ved Udarbeidelsen af nærværende Melodisamling have Udgiverne anseet det for deres Pligt med Omhyggelighed at følge de samme Grundsætninger, der har givet „Evangelisk-luthersk Psalmebog for de dansktalende Menigheder i Slesvig" dens eiendommelige Præg. Man vil derfor ogsaa her ligesom i Psalmebogen finde alle Kirkens Tider repræsenterede og Melodierne saa vidt muligt givne i deres originale Form og Rhythme. For de ældre Melodiers Vedkommende betyder dette i ikke faa Tilfælde en temmelig betydelig Afvigelse fra den hidtil brugelige Syngemaade. Disse Melodier kjendes i de fleste nordslesvigske Menigheder kun i den Form, hvori den meget udbredte Berggreenske Choralbog meddeler dem, og man vilde vistnok helst have seet, at denne ogsaa her allevegne var bleven fulgt. Imidlertid var dette overfor den Udvikling, som Kirkemusikken er undergaaet i de sidste Aartier, en Umulighed, især efterat den nye tydske Choralbog af Fromm og Stange er begyndt at komme i Brug hos os; men der er jo Intet til Hinder for, at Menighederne ogsaa fremdeles synge efter Berggreen, naar de helst ville beholde de kjendte Melodier i den vante Form. Derimod findes de Melodier, som ogsaa forekomme hos Fromm og Stange, med ganske ubetydelige Undtagelser her i den samme Form som der, kun at Udgiverne er gaaet et lille Skridt videre i rhythmisk Henseende, idet nemlig den gamle Rhythme i disse Melodier allevegne, hvor det syntes at kunne tilstedes, er bleven gjenoptagen. Det behøver vel næppe at siges, at dette ingenlunde er skeet blot for at gjennemføre et Princip, som Udgiverne fra et historisk Standpunkt anfee for godt og rigtigt. For Enhver, der elsker sin Kirke, kan det jo ikke være nogen Tvivl underkastet, at det vilde være aldeles utilladeligt alene af saadanne Grunde at lede Kirkesangen ind paa nye Veie, og at der overhovedet bør anvendes den største Forsigtighed paa dette Omraade. Men her gjælder det om at gjenvinde de ædle Former, som ogsaa i vor Kirke engang have beherskет Menighedssangen, og som nu atter i vide Kredse ere blevne Kirkefolkets levende Eiendom; og det kan efter Udgivernes Mening ikke være tvivlsomt, at det Liv, som er skjult i hine gamle Former, ogsaa her hos os meget snart vil aabenbare sig i sin fulde Skjønhed og Herlighed til Glæde og Opbyggelse for Menigheden. Idetmindste har den Frygt, som ved den nye tydske Choralbogs Udgivelse endogsaa yttredes fra sagkyndig Side, at Menighedens Psalmesang herved vilde tage Skade og gaae tilbage, ingenlunde viist sig at være begrundet, tværtimod have de gamle Toner i deres oprindelige Skikkelse og Rhythme med overraskende Lethed og Hurtighed fundet Indgang.*) Vel er Rhythmen i de gamle Melodier undertiden skiftende og derved vanskelig; men i disse Tilfælde have Udgiverne i Reglen tilføiet den udjævnede rhythmeløse**) Form, og selv der, hvor dette ikke er skeet, kan man, hvis man vil, uden Vanskelighed spille og synge Melodierne som hidtil med lige lange Noder til den her vedføiede Harmoni. Imidlertid vil dette meget sjeldent være fornødent, der hvor man virkelig med Nidkjærhed arbeider paa Kirkesangens Fremme.

Af nye Melodier har vor Tid frembragt en overordentlig stor Mængde, hvoraf en Deel rigtignok ikke alene er af mindre musikalsk Værdi, men ogsaa ofte savner det kirkelige og religiøse Præg, ja undertiden endogsaa meget tydeligt røber en verdslig Oprindelse. Imidlertid kunne ogsaa disse Melodier være af stor Betydning ikke alene for Psalmebogens Brug i Hjemmet og ved gudelige Møder, men ogsaa for Psalmesangen i Kirken, idet Menigheden, som Erfaringen har viist, ved dem atter lærer at synge med Lyst og Glæde, og i saa Henseende levende at deeltage i Gudstjenesten, hvilket jo er Maalet for al Psalmesang i Kirken. Disse Melodier skulle ingenlunde fortrænge de gamle Toner, der i Aarhundreder have baaret Menighedens Andagt — dertil ere de i ingen Henseende skikkede — tværtimod kunne og skulle de ved at vække Sands for livlig og rhythmisk Psalmesang bane Vei til at ogsaa de herlige gamle Toner begynde at klinge paany i deres oprindelige Skjønhed og Livlighed, efterat forbigangne Tiders drævende og slæbende Syngemaade havde givet dem det aldeles ufortjente Præg af Søvnighed og Kjedsomhed. Kan dette opnaaes, saa ville vistnok ogsaa de meest begeistrede Talsmænd for det Gamle — og dertil regne Udgiverne sig selv — gjerne taale de nye Toner i Kirken, til Trods for deres subjektivistiske, ofte vel bløde, i enkelte Tilfælde endog saa trivielle Charakter. „Hvor meget af det Nyere der saa lader sig smelte sammen med det Gamle, hvor meget der vil falde som visent Løv, hvor mange nye Skud der vil skyde frem af Forbindelsen, det maa Fremtiden afgjøre" (Th. Laub).

Med Hensyn til Valget af Melodierne vare Udgiverne tildeels bundne ved Overskrifterne i Psalmebogen og i enkelte Tilfælde ogsaa ved det, der havde vundet Hævd i Menigheden. Der gives jo Psalmer og Sange, som i Menighedens Bevidsthed ere uadskilleligt forbundne med de brugelige Toner, selv om disse kunne være af tvivlsom Værdi. Hvor dette ikke var Tilfældet, have Udgiverne søgt at vælge det Bedste, de kunde finde, og det, som sluttede sig nærmest til vedkommende Psalmers Charakter. Hertil behøvedes en omhyggelig Gjennemgranskning af hele den musikalsk-hymnologiske Literatur. Medens dette Arbeide for de Melodiers Vedkommende, der ogsaa bruges i den tydske Kirke, lettedes betydeligt ved J. Zahn's nye enestaaende Kæmpeværk***), maatte paa dansk Omraade Kildeskrifterne selv tilveiebringes, hvilket heldigviis ogsaa nogenlunde er lykkedes ved Bibliothekernes og flere Privates venlige Imødekommen. — Umuligt var det at opfylde alle Ønsker, som bleve yttrede; man vil derfor undertiden ikke finde det, man søger; men da Melodisamlingen ikke har officiel Betydning, saa er man jo i ingen Henseende bunden ved dens Indhold. Mange Psalmer have forresten faaet to Melodier, saa man altsaa har frit Valg. Dette er allevegne Tilfældet, hvor der fandtes flere lige gode og lige brugelige Melodier til den samme Psalme, eller hvor en Melodi paa Grund af dens Vanskelighed eller af andre Grunde vakte Betænkeligheder.

Ovenover Melodierne findes Numrene af de Psalmer anførte, der skulle synges efter dem; deriblandt er den Psalme fremhævet med fede Typer, der har givet Melodien dens Navn. Sammesteds ere Melodiernes ældste Kilder resp. Aarstallene for deres Oprindelse eller første Fremtræden, som har kunnet eftervises, angivne. Ligesom i Psalmebogen ere de original danske Kilder anførte udenfor Parenthes, de fremmede i Parenthes.

Det ofte drøftede Spørgsmaal om Menighedssangens Tempo skal her kun omtales med nogle faa Ord. I Almindelighed kan det opstilles som Regel, at enhver Choralnode bør vare et Secund (M. M. 𝄵 𝅗𝅥 = 60, i Allabrevetakten 𝄵 𝅗𝅥 = 60). Men Tempoet maa ogsaa svare til Psalmens Charakter, saa at f. Ex. Lovsange og Høitidspsalmer synges livligere end Bodspsalmer; desuden vil man ved Børnegudstjenester og ved gudelige Møder kunne synge hurtigere end ved den kirkelige Gudstjeneste og i en stor Menighed af Voxne. Forresten maa der ligesaa meget advares mod enhver Overdrivelse af Tempoets Hurtighed som imod en altfor slæbende Syngemaade. Især kunne Melodier med springende Metrum (f. Ex. Nr. 217: Slip os Arme ei —) ved en altfor hurtig Sang meget let fuldkommen tabe deres kirkelige Præg. Udover 𝅗𝅥 = 100 burde man ikke gaae.

De Berggreenske Varianter, som fandtes optagne i den første eenstemmige Udgave af Melodisamlingen, ere her udeladte, da de efter flere Organisters Skjøn kun afstedkom Forvirring, og da der, som sagt, ikke er noget til Hinder for, at man, hvis man vil, bruger Berggreens Choralbog ved Siden af den nye. Til Nr. 10 er her optagen en Parallelmelodi, som alt findes hos Pontoppidan 1740; desuden er den temmelig livløse Melodi Nr. 156 a her ombyttet med en Bearbeidelse af Nr. 120, der i fuldt Maal har det barnlige Præg, som charakteriserer Melodierne fra det 15de Aarhundrede og derfor langt bedre svarer til Psalmens Indhold. Af Tillægget ere kun Nr. 251, 252 og 253 optagne, derimod ikke Ottesangen og Aftensangen, der, hvis Forholdene tillade det, skulle bearbeides særligt.

For Harmoniseringen har Melodiernes Beskaffenhed været bestemmende. De ældre Melodier have derfor beholdt deres strengt kirkelige Præg. I enkelte Tilfælde var det muligt at optage Original-Harmonier, saaledes til Nr. 62 og 190 efter den største Mester i Choralsatsen, Hans Leo Haßler. At dette ikke er skeet oftere, er begrundet i, at hine gamle Mestre som oftest have skrevet i Vokalstilen, der afviger meget betydeligt fra Orgelstilen, som nærværende Bog har at følge, da den først og fremmest skal tjene Organisten. Af samme Grund ere ogsaa Antiphonerne, som egentlig burde synges af et fleerstemmigt Chor, harmoniserede i Orgelstilen, da de vistnok allevegne, hvor de tages i Brug, ville blive udførte af et eenstemmigt Børnechor. I Harmoniseringen af de ældre Melodier vil man maaskee undertiden savne en streng Jagttagelse af Reglerne for den gamle kirkelige Sats. Men efter Udgivernes Skjøn maa Orgelspillet under Menighedssangen aldrig byde usædvanlige Haardheder, der ere uforstaaelige og stødende for Menigheden; alt Sligt er derfor saa vidt muligt undgaaet. Melodierne fra Overgangstiden (1700—1825) kunde faae en mere til Nutidens Smag svarende Harmoni, der imidlertid ogsaa holder sig i jævn kirkelig Stil. Derimod stillede Sagen sig meget vanskelig med Hensyn til Melodierne fra den nyeste Tid. Nogle af disse Melodier ere oprindelig componerede som Sange med Pianoforte-Accompagnement og næppe tænkte som Psalmemelodier. I saadanne Tilfælde blev det forsøgt at finde en Harmoni, der nogenlunde svarede til Melodiernes kirkelige Anvendelse og passede for Orgelet, men dog holdt sig Componisternes oprindelige Intentioner saa nær som muligt. Dertil tilskyndedes Udgiverne allerede af den høie Agtelse, som hine Mænd under alle Omstændigheder kunne gjøre Krav paa. Nogle Originalharmonier til saadanne Melodier ere optagne i Tillægget, saa man har Leilighed til at sammenligne dem med de i Melodibogen brugte Former. Ved Nr. 38. 114. 119. 234. 235 a. syntes Original-Harmonien saa nøie forbunden med Melodiernes Bygning, at der maatte gives Afkald paa Anvendelsen af en anden mere kirkeligt dannet Harmoni.

Til Trods for al Omhu under Korrekturen har der alligevel indsneget sig en Deel Skrive- og Trykfeil (i Nr. 60 ogsaa i Melodien), som bedes rettede efter den vedføiede Fortegnelse, førend Bogen tages i Brug.

Vi overgive hermed Bogen til vore kjære nordslesvigske Kirker som Resultat af et meget omfattende, alvorligt og omhyggeligt Arbeide. Vi have søgt sagkyndige Mænds Raad, hvor vi havde Leilighed dertil, og takke dem, der velvilligst have ydet os deres Bistand. I Særdeleshed skylde vi Herr Universitets-Musikdirektør og Professor Herzog, før i Erlangen, nu i München, der har paataget sig det ikke ubetydelige Arbeide at see hele Manuscriptet nøiagtigt igjennem, den hjerteligste Tak. Netop denne Autoritet af første Rang paa den evangelist-lutherske Kirkesangs Omraade, der selv har forfattet flere gode Choralbøger, hvori der ogsaa tages fuldt Hensyn til den aandelige Folketone, syntes os at være den rette Dommer i slige Ting, hvis Raad først burde indhentes; og det yder os en ikke liden Beroligelse, at Prof. Herzog i det hele taget uden Forbehold har godkjendt Bogens Indhold. Gid da ogsaa denne Bog maatte tjene til det kirkelige Livs Fremme i de nordslesvigske Menigheder og bidrage til, at Kirkesangen hævder og fremdeles udvikler sit livlige Præg, og at de gamle Skatte, som den lutherske Kirke eier fra Fædrenes Tid, fuldelig tilegnes af den nulevende Slægt!

Udgiverne.

*) F. Ex. Melodierne Nr. 9: Alene Gud i Himmerig, Nr. 97: Hvorfor skulde jeg forsage, Nr. 108: Jeg er i min Jesu glad, Nr. 164: Min Sjæl, du Herren love, Nr. 165: Min Jesu, lad mit Hjerte faae o. s.

**) Det er en Selvfølge, at ogsaa de udjævnede Melodier maae synges strengt rhythmisk, d. v. s. i Takt; derfor ere de saakaldte Fermater, som afbryde Melodierne midt i deres Gang, allevegne slettede. Naar der derfor her er Tale om rhythmeløse Melodier, saa skal dette ikke betyde, at de ere uden al Rhythme, men kun, at den saakaldte kvantiterende Rhythme mangler i dem.

***) Die Melodieen der deutschen evangelischen Kirchenlieder aus den Quellen geschöpft und mitgeteilt von Johannes Zahn. Gütersloh, Bertelsmann.

Gammel-Hadersleb og Flensborg St. Mikkels Dag 1895.

Vorwort für deutsche Leser.

Das vorliegende Choralmelodieenbuch verdankt seine Entstehung dem neuen Gesangbuch für die dänisch redenden Kirchengemeinden in Schleswig. Keines der vorhandenen Choralbücher bot die erforderlichen Melodieen vollständig. Bei Zusammenstellung des Melodieenbuchs mußte zunächst auf das in den Kirchengemeinden zur Zeit vorhandene Material Rücksicht genommen werden. Denn Alles, was einer Gemeinde wirklich festes Eigentum geworden ist, wird man schon vom kirchlichen Standpunkt aus mit großer Vorsicht zu behandeln haben und nur in zwingenden Fällen durch Anderes, wenn auch Besseres ersetzen dürfen. In zweiter Linie war besonders die Rücksicht auf die historische Entwickelung maßgebend, dergestalt, daß alte wertvolle Melodieen, welche vordem in hiesigen Kirchen in Gebrauch gewesen, im Laufe der Zeit aber aus irgend welchen Gründen verdrängt worden waren, wieder zum Gebrauch zurückgeführt wurden. Auch bezüglich derjenigen Lieder, welche neue Weisen erforderten, mußte es als das Richtige angesehen werden vorerst in dem Schatze des evangelischen Kirchengesanges aus seiner Blütezeit Umschau zu halten und nicht allerlei Erzeugnisse der Neuzeit, so gut letztere auch gemeint sein mochten, oder gar eigene Kompositionen den Gemeinden darzubieten. Denn darüber ist bei Kundigen kein Zweifel, daß die Gegenwart nicht im Stande ist, kirchliche Weisen zu schaffen, welche jenen herrlichen Melodieen der evangelischen Kirche aus der Zeit des 16. und 17. Jahrhunderts an die Seite gestellt werden könnten.

Von diesen Grundsätzen haben die Herausgeber sich bei ihrer Arbeit leiten lassen. Gleichwohl, oder in Folge davon, was nur ein anscheinender Widerspruch ist, trägt das Ergebnis derselben ein von der Art und dem Inhalt deutscher Choralbücher stark abweichendes Gepräge. Es kann daher den Titel „Choralbuch" im strengen Sinne ebenso wenig führen, als die in neuerer Zeit innerhalb der dänischen Kirche entstandenen ähnlichen Werke sich so bezeichnen. Die Gründe sind folgende:

Das Melodieenbuch hat sich selbstverständlich dem Gesangbuch, welchem es dienen soll, in möglichst adäquater Weise anzuschließen. Nun gewährt aber das neue nordschleswigsche Gesangbuch dem geistlichen Volksgesang, gegen welchen die deutschen Kirchengesangbücher von Anfang an bis in die neueste Zeit sich mehr oder minder streng abschließend verhalten haben, einen sehr weiten Spielraum, genau wie dies auch die neueren dänischen Gesangbücher thun. Die Gesangbuchsredaktoren konnten und durften nach Lage der Dinge nicht anders verfahren, zumal erfahrungsmäßig feststand, welchen weittragenden Einfluß nicht nur auf das religiöse Leben der Einzelnen, wie auf die Privat- und Familien-Andachten, sondern auch auf die Belebung des kirchlichen Gemeindegesanges die Heranziehung des geistlichen Liedes dem Kirchengesangbuch in Dänemark verliehen hatte. Infolge davon mußte der geistlichen, nicht kirchenmäßigen Weise in der Melodieensammlung dasselbe Bürgerrecht gewährt werden, welches das geistliche Lied im Kirchengesangbuch genoß.

Hierzu kommt aber noch ein zweiter Punkt, zu dessen Verständnis und Würdigung ein kurzes Eingehen auf die Hauptmomente der Entwickelungsgeschichte des dänischen Kirchengesangs ersprießlich und von Interesse sein möchte.

Vom Zeitalter der Reformation bis zu den ersten Jahrzehnten des laufenden Jahrhunderts hat der Kirchengesang in Dänemark und Deutschland ohne allen Zweifel im wesentlichen die gleiche Quelle. Aus den äußerst wertvollen grundlegenden Werken der dänischen Kirche, insonderheit dem Kirchengesangbuch von Hans Thomissøn (1569) und dem Graduale von Niels Jespersøn (1573) ergiebt sich, daß mit dem Kirchenliede der deutschen Reformation auch die mit demselben eng verbundenen kirchlichen Weisen in Dänemark Eingang gefunden hatten. Daneben zeigen sich indes auch von Anfang an durch den gesamten Verlauf der Entwickelung hindurch die lebenskräftigen Keime selbständiger ächt kirchlicher Bildungen, und es ist sehr zu beklagen, daß nur wenige dieser Melodieen ihren Platz bis zur Gegenwart behauptet haben. Schon das Gesangbuch des Hans Thomissøn enthält eine ganze Reihe schöner Original-Lieder und Weisen, unter letzteren auch die bekannte Weise Nr. 91, die hier zuerst nachweisbar, also vielleicht dänischen Ursprungs ist. In den 70er und 80er Jahren des 17. Jahrhunderts machte der hervorragendste sämtlicher dänischen Kirchenliederdichter, Thomas Kingo (gest. als Bischof von Fühnen 1703) in seinem „Aandeligt Sjungechor" und „Psalmebog, Vinterparten" einen sehr interessanten Versuch das dänische Kirchenlied von fremden Einflüssen völlig unabhängig zu machen. Er drang indessen damit nicht durch; das Gesangbuch, welches später (1699) unter seinem Namen herauskam und bald allgemeine Verbreitung fand, war nicht von ihm verfaßt und blieb im wesentlichen in den bisherigen Bahnen. Auch das Auftreten des Pietismus änderte daran nichts. Auf hymnologischem Gebiet war der Hauptvertreter desselben der gleichfalls hochbegabte Liederdichter Hans Adolf Brorson (gest. als Bischof von Ripen 1764), dem wir eine Fülle herrlicher Kirchenlieder verdanken. Meisterhaft sind seine Übersetzungen der schönsten Lieder Paulus Gerhardts und anderer deutscher Liederdichter, und völlig auf derselben Höhe steht eine große Anzahl seiner selbständigen Dichtungen. Im wesentlichen schloß er sich in letzteren der Tradition der deutsch-lutherischen Kirche an, die er auf's Genaueste kannte; seine Poesie trägt das deutliche Gepräge ihrer Zeit. Brorson war auch musikalisch bedeutend beanlagt und hatte ein offenes Ohr für jede auch auf weltlichem Gebiet neu auftretende Weise, welche ihm nach dem damaligen Geschmack zusagte. Da ihm aber die weltlichen Texte mißfielen, pflegte er besonders in seinen späteren Lebensjahren dieselben mit zu diesem Zwecke besonders gedichteten geistlichen Liedern zu vertauschen: eine Gelegenheitspoesie, welche allerdings in der Kirche keinen Eingang fand, wie sie auch für diese nicht bestimmt war, desto mehr aber von „den Stillen im Lande" geschätzt und gepflegt wurde, in deren Versammlungen („de gudelige Forsamlinger") sie mit ihren Weisen zum Teil bis zur Gegenwart fortlebte. Ein Kirchengesangbuch hat Brorson nicht verfaßt; welche Bedeutung seine Dichtung aber bereits während seines Lebens für den Kirchengesang gewonnen hatte, zeigt sich darin, daß das neue im Jahre 1740 von Erik Pontoppidan herausgegebene, stark vom Pietismus beeinflußte Gesangbuch 88 seiner Kirchenlieder enthielt. Dieses Gesangbuch, welches in Dänemark selbst wenig Verbreitung fand, gewann einen bestimmenden Einfluß auf das kirchliche Leben in Nordschleswig, wo es nicht allein fast ganz allgemein eingeführt wurde, sondern auch in den allermeisten Gemeinden seinen Platz bis zur Gegenwart behauptete.

Das Pontoppidan'sche Gesangbuch ist in seinen älteren Ausgaben mit vorgedruckten Melodieen ausgestattet, woraus hervorgeht, daß die Hochflut neuer Weisen, welche in jener Zeit den deutschen Boden überschwemmte, auch ihre Wogen nach Dänemark warf. Anfänglich wurden manche dieser Melodieen in den rasch auf einander folgenden Auflagen des Buchs mit anderen vertauscht, und zuweilen trat dabei Minderwertiges an die Stelle des Besseren. Eine feste Tradition wurde im Grunde erst durch das 1764 von Breitendich herausgegebene Choralbuch zum Pontoppidan'schen Gesangbuch gebildet. Dieses mit vielem Verständnis, aber nach dem Zeitgeschmack ausgearbeitete, daher von Melismen überfüllte Werk enthält zum weitaus größten Teile solche Melodieen, welche der evangelisch-lutherischen Kirche aller Lande eigentümlich sind.

Die Klopstock'sche Richtung, welche den Pietismus in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts ablöste, erzeugte bereits im Jahre 1778 wieder ein neues Gesangbuch, welches an den Namen des bekannten dänischen Staatsministers und Nachfolgers Struensees Ove Högh Guldberg geknüpft ist, und welches insofern eine Rückkehr zur früheren kirchlichen Tradition bezeichnet, als es ebenso wie die älteren dänischen Kirchengesangbücher die Kirchenlieder über die einzelnen Sonn- und Festtage des Kirchenjahres verteilt, während Pontoppidan sie nach Art der deutschen Gesangbücher systematisch gruppiert hatte. Dies Guldberg'sche Gesangbuch fand einen musikalischen Bearbeiter in N. Schiørring, der mit großer Sorgfalt seiner Aufgabe gerecht zu werden suchte. Sein im Jahre 1781 herausgegebenes Choralbuch enthält nur wenige noch nicht bekannte Weisen, die jedoch teilweise wieder aus fremden Quellen stammen. Es wird von ihm sehr beklagt, daß die Herausgeber der Sammelwerke des dänischen Volksgesangs die Weisen der Volkslieder nicht mit aufgenommen haben, weil andrerseits die wenigen in kirchlichem Gebrauch stehenden original-dänischen Melodieen sich vermutlich dort würden nachweisen lassen. Das Schiørring'sche Choralbuch ist das letzte, welches einer nicht geringen Anzahl von Melodieen den ursprünglichen lebendigen, aber von entstellenden Melismen gereinigten Rhythmus bewahrt; es ist sehr bezeichnend, daß der ausgeglichene Choralgesang erst mit der kaum 20 Jahre später beginnenden Herrschaft des Rationalismus zur vollen Durchführung gelangt. Für die dänische Kirche blieb indessen das Gesangbuch, welchem Schiørring dienen wollte, ohne Bedeutung; in Nordschleswig sang man nach wie vor nach Pontoppidan, in Dänemark meist noch nach dem alten Kingo, bis im Jahre 1798 das sogenannte „Evangelisk-christelig Psalmebog," welches sich bald über ganz Dänemark verbreitete, das Kirchenlied mit jähem Sprung in die Bahnen der flachsten Aufklärung warf. Im Jahre 1801 erschien zu diesem Gesangbuch ein Choralbuch von dem in Ph. E. Bachs Schule gebildeten Organisten H. O. C. Zinck. An neuen Weisen enthält dies gleichfalls sorgfältig gearbeitete Werk eine Reihe recht gut gehaltener Melodieen, die vermutlich vom Herausgeber selbst komponiert sind; im Allgemeinen jedoch findet sich auch hier nur das bekannte Material, und zwar, wie bereits bemerkt wurde, in streng durchgeführter ausgeglichener Form. Dieses Werk blieb ein volles halbes Jahrhundert hindurch in der dänischen Kirche in ausschließlicher Geltung. Im Jahre 1838 wurde es von C. C. F. Weyse, wohl dem hervorragendsten Kirchenmusiker, welchen Dänemark hervorgebracht hat, in vortrefflicher Weise neu bearbeitet; die Änderungen, welche Weyse vornahm, bestanden indessen hauptsächlich in der Umarbeitung der Harmonie. Doch nahm er noch eine Anzahl von guten Melodieen aus den Choralbüchern von Breitendich und Schiørring auf, obgleich das Gesangbuch dafür keine Verwendung bot, es war eine „Saat auf Hoffnung" für kommende bessere Zeiten. An eigenen Kompositionen fügte er nur 3 hinzu, und diese tragen sämtlich denselben ruhigen Charakter des cantus planus wie die Melodieen des ersten Herausgebers.

Inzwischen hatte der Kampf wider den Rationalismus bereits begonnen. Es war von höchster Bedeutung, daß der vornehmste Führer im Streit, der Pastor, spätere Bischof Nikolai Frederik Severin Grundtvig, zugleich ein gottbegnadeter und ungemein fruchtbarer Kirchenliederdichter war, der sich den größten seines Volkes ebenbürtig an die Seite stellen durfte. Was er erstrebte, war die Wiederaufrichtung des Glaubens der Väter in einer Fassung, wie sie der Art seines Volkes, welches er mit glühender Liebe umfaßte, entsprach. Seine Dichtung hatte daher durchaus ein objektiv kirchliches Gepräge, es waren die großen Heilsthaten Gottes, die göttliche Stiftung der Kirche und ihre Gnadenmittel in Wort und Sakrament, welche er vor Allem besang; er knüpfte demnach an die Traditionen der Reformationszeit wieder an, und eine ganze Reihe alter, längst vergessener oder entstellter Kirchenlieder, darunter viele Hymnen der alten Kirche, erstanden durch ihn in völlig neuem Gewande. In Form und Ausdruck beherrschte ihn das Streben nach ächter Volkstümlichkeit so sehr, daß er sogar vor Plattheiten nicht zurückschreckte, wenn er dadurch seinem Ziele näher zu kommen glaubte. Von der Knechtschaft der antiken Metren sagte er sich völlig los; das Bedürfnis nach rhythmischer Bewegung, welches durch den leblosen, schläfrigen Kirchengesang, den man damals überall hörte, wo die Gemeinde es nicht vorzog gänzlich zu schweigen, in starkem Maße geweckt worden war, veranlaßte ihn dazu dem springenden Rhythmus, welcher noch heute auf deutsch-kirchlichem Gebiet vielfach als verpönt gilt, volles Bürgerrecht zu verleihen. Durch das Zusammenwirken aller dieser Umstände gelang ihm denn in der That, was seinem großen Vorgänger Thomas Kingo mißlungen war: sein Auftreten bezeichnet den Beginn einer völlig neuen, selbständigen und nationalen Entwickelung des dänischen Kirchenliedes.

Es war eine Naturnotwendigkeit, daß der große Umschwung, welcher auf hymnologischem Gebiet stattgefunden hatte, nunmehr auch auf der musikalischen Seite des Kirchengesangs zum Ausdruck kommen mußte. Man bedurfte für die neuen Lieder, welche sich bald überall Bahn brachen, neue, wie jene den Stempel der Originalität tragende Weisen, und eine Menge von Komponisten beeilten sich dem Bedürfnis abzuhelfen. Leider aber folgten diese der großen Mehrzahl nach dem Meister nur in seinem Streben nach volkstümlicher Gestaltung: das objektiv-kirchliche Gepräge, welches er seinen Liedern verliehen, die Wiederanknüpfung an die Traditionen der Reformationszeit, welche er gesucht hatte, wurde mehr oder minder außer Acht gelassen. Man dachte nicht daran, daß die kirchenmusikalischen Schätze der Väter nicht nur einer Neubelebung, sondern auch einer selbständigen, lebenskräftigen Fortentwickelung ebenso würdig und fähig waren, wie ihre Lieder, und wendete sich, wie dies bekanntlich auch in früheren Jahrhunderten geschehen

war, daher dem weltlichen älteren und modernen Volksgesang zu, den man in ausgiebiger Weise zur Gewinnung kirchlicher Melodieen fruchtbar zu machen suchte, ohne indes die später von Berggreen sehr scharf betonte Wahrheit zu beachten, daß alle wahrhaft kirchlichen Weisen auch volkstümlich sind, nicht aber umgekehrt jede Volksweise sich zum kirchlichen Gebrauch eignet. Außerdem entstand eine sehr große Anzahl neuer selbständiger Kompositionen, in denen sich ebenfalls das Streben nach rhythmischer Gliederung wie nach volksmäßigen Bildungen, denen der Vorwurf der Trivialität freilich oft nicht erspart werden kann, geltend machte, die aber meist viel mehr die Merkmale des modernen subjektivistischen Kunstgesanges als den einfachen kindlichen Charakter der Volksweise an sich tragen. Gleichwohl drang diese Art von Melodieen tief in das Volk ein und zeigte bald das Bestreben den Kirchengesang, welchem sie unleugbar eine bisher nicht gekannte Fülle und Lebendigkeit verlieh, völlig zu beherrschen.

Diesem Stande der Dinge hatte das im Jahre 1853 herausgegebene Choralbuch von A. P. Berggreen Rechnung zu tragen, als das rationalistische Evangelisk-christelig Psalmebog endlich von einem neuen Gesangbuch abgelöst werden sollte, welches der Roskilder Pastorenkonvent ausgearbeitet hatte. Berggreen, Organist an der Trinitatiskirche zu Kopenhagen, stand den neuen Weisen sehr wenig sympathisch gegenüber. In einer höchst lehrreichen einleitenden Abhandlung „Om Menighedssangen“ (Über den Gemeindegesang) giebt er als sein Ziel die Belebung des Kirchengesanges aber ohne Verzicht auf den kirchlichen Charakter desselben an. Auf das Entschiedenste polemisiert er unter Anführung sehr drastischer Beispiele gegen die Verwendung von weltlichen und Volksweisen, sowie von modernen Kompositionen desselben Gepräges für den Gesang von Kirchenliedern, wobei er sich zugleich auf das einstimmige Zeugnis der bisherigen kirchlichen Tradition berufen kann. Dieser Stellung ist er auch später treu geblieben, vgl. z. B. das Vorwort zur zweiten Auflage des Choralbuchs und zu der für den Anhang des Roskilder Gesangbuchs bestimmten Melodieensammlung von 1873. Der geistlichen Volks- und Kunst-Weise will er die Berechtigung an ihrem Orte nicht absprechen, wenn er ihr aber auch in seinen Werken einen ziemlich bedeutenden Platz einräumt, so geschieht dies mit der ausdrücklichen Begründung, daß ja das Kirchengesangbuch nicht nur dem kirchlichen Gottesdienst, sondern auch der häuslichen Privatandacht dienen solle. Im Übrigen war er dem modernen Stil an sich nicht abhold, wenn er nur weltlich geartete Formen vermied; auch manche seiner eigenen kirchlichen Kompositionen tragen durchaus modernes Gepräge. Den rhythmischen Choralgesang der älteren Zeit verstand er dagegen nicht zu würdigen.

Berggreens Choralbuch fand bald allgemeine Verbreitung; die kirchliche Komposition modernen Geschmacks ließ sich jedoch dadurch nicht hemmen, äußerte sich vielmehr fruchtbarer als je zuvor. Es zeigte sich bald das Bedürfnis der Sammlung und der Sichtung. Im Jahre 1857 gab H. Rung einen Anhang zu Weyses Choralbuch heraus, welcher die für das Roskilder Gesangbuch erforderlichen Melodieen darbot, soweit sie nicht in Weyses Werk bereits enthalten waren, also den Berggreen'schen Werken gewissermaßen Konkurrenz machte. In diesem Anhang vertrat Rung durchaus den modernen Standpunkt. Ganz das Gleiche gilt von einer neuen Melodieensammlung zum Anhang des Roskilder Gesangbuchs, welche unter der musikalischen Redaktion des Komponisten Chr. Barnekow von dem Roskilder Pastorenkonvent im Jahre 1878 herausgegeben wurde und das von Berggreen 1873 verfaßte, für denselben Zweck bestimmte Werk weit überflügelte. Ein ähnliches sehr umfassendes Werk von Bredsdorff und Nutzhorn war mehr für den Privatgebrauch bestimmt und enthielt demnach nur die Melodieen ohne Harmonie, nahm auch in besonderem Grade auf die in den Versammlungen der Stillen im Lande („de gudelige Forsamlinger“) gebräuchlichen geistlichen Volksweisen Rücksicht. Auch nach Norwegen hin verbreitete sich die neue Weise, wo besonders der Organist und Komponist L. M. Lindeman*) ihr Vertreter wurde. — Einige dieser Sammlungen zeigen das löbliche Bestreben aus dem überaus großen Reichtum an neuen Melodieen das Gute und Bewährte für den kirchlichen Gebrauch auszuscheiden, und unleugbar enthalten sie manches Treffliche; doch entsprechen sie, wenn sie auch in einzelnen Fällen wieder auf den älteren Kirchengesang zurückgreifen, durchweg dem modernen, nicht selten weltlich gearteten Geschmack.

Eine bewußte und energische Reaktion gegen das Überwuchern des modernen Stils auf dem Gebiet des Kirchengesangs ist erst in neuester Zeit von dem Organisten Thomas Laub, dem Amtsnachfolger Niels Gades, begonnen worden, der an den rhythmischen Choral der älteren lutherischen Kirche wieder anzuknüpfen sucht. Wie weit seine Bestrebungen von Erfolg sein werden, muß die Zukunft lehren.

Bei dieser Sachlage konnten die Herausgeber des vorliegenden Werkes nicht zweifelhaft sein, wie sie bei der Auswahl der Melodieen zu den neueren Liedern zu verfahren hatten. Zunächst verlangte das geistliche Lied des Gesangbuchs die geistliche Volksweise. Ferner war eine große Anzahl neuerer Kirchenlieder im Bewußtsein der Gemeinde mit bestimmten Weisen so unlösbar verbunden, daß von dem Ausschluß der letzteren, selbst wenn sie an sich noch so anfechtbar, ja von Trivialitäten nicht frei waren, nicht die Rede sein konnte. Aus diesen beiden Gründen durfte auch Melodieen wie Nr. 27. 46. 52b. 80. 84a u. b. 87b. 107b. 110b. 114. 139b. 151. 168b. 202b. 213. 223. 225 die Aufnahme nicht versagt werden. Es ist ganz gleichgültig, wie man diese Thatsache vom theoretischen und kirchlichen Standpunkt aus beurteilt: es mußte dem von der Gemeinde empfundenen und ausgesprochenen Bedürfnis Rechnung getragen werden. Anfangs war beabsichtigt, diejenigen Weisen, welche in besonderem Grade des kirchlichen Gepräges entbehren, in einem Anhang zusammenzustellen; allein in der Sache selbst wäre dadurch nichts geändert, und der Gebrauch des Buchs in der Praxis nur erschwert worden. In einzelnen Fällen wurden ältere Parallelmelodieen von mehr kirchlichem Charakter beigegeben, welche sich möglicher Weise mit der Zeit einbürgern werden. Auch aus anderen Gründen erschien die Beigabe solcher Parallelen zuweilen erforderlich oder zweckmäßig. Es gereicht den Herausgebern übrigens zur Freude aussprechen zu können, daß unter den Neueren auch Komponisten mit Melodieen vertreten sind, welche in jedem Choralbuch künftighin einen berechtigten Platz einnehmen werden. Dahin gehören außer Weyse, Gade und Berggreen z. B. Männer wie Rung (vgl. Nr. 198. 210. 233a), Hartmann (Nr. 201. 233b), Barnekow (Nr. 58. 63b) Matthison-Hansen (Nr. 99) u. A. m.

Die weit überwiegende Mehrzahl der Melodieen gehört indessen der älteren Zeit an. Unter diesen finden sich manche, welche die bisherigen Choralbücher nicht enthielten, z. B. die schönen dänischen Originalweisen Nr. 34. 56. 120. (156a). 154. 158. 196. 204 und andere, von denen um ihrer hohen Schönheit willen vorausgesetzt werden darf, daß sie sich leicht einbürgern werden (z. B. Nr. 60. 65. 103a). — Jedenfalls wird man aus der Gesamtauswahl ersehen, daß die Herausgeber ihre Aufgabe nicht von einer leichten Seite aufgefaßt haben. Es sind alle nur irgend zugänglichen Quellen treulich benutzt, in erster Linie die gesamte dänische Litteratur vom ersten Anfang bis zur Gegenwart; auch aus der norwegischen Litteratur konnte manches entlehnt werden. Für diejenigen Weisen, welche der gesamten evangelischen Kirche angehören, leistete den Herausgebern das große Werk von Zahn: Die Melodieen der deutschen evangelischen Kirchenlieder die ersprießlichsten Dienste.

Für die Form der älteren Melodieen sind die Ergebnisse der Forschungen der letzten Jahrzehnte maßgebend gewesen. Es gilt ja jetzt — Gott Lob! — der Grundsatz möglichst auf die Urgestalt der Melodieen zurückzugehen. Man kann annehmen, daß für die Hauptmelodieen allerorten der „Eisenacher Entwurf“ vom Jahre 1854 als maßgebend angesehen wird. Dem entspricht auch der Hauptsache nach das neue Schleswig-Holsteinische Choralbuch von Fromm und Stange. Die Herausgeber des vorliegenden Buchs haben indessen mit Rücksicht auf die lebendige Gestalt des Kirchengesangs in Nordschleswig der rhythmischen Seite stellenweise noch mehr Berücksichtigung zu Teil werden lassen, als dies in jenem Buche geschieht, wobei aber die Tonfolge nicht abgeändert zu werden brauchte. Will oder kann man in diesen wenigen Fällen dem vorliegenden Buch nicht folgen, so besteht ja durchaus kein Hindernis, die mehr ausgeglichene Form nach der hier gegebenen Harmonie zu spielen.

Was nun die Harmonisierung anlangt, so ist dieselbe thunlichst der Beschaffenheit der Melodieen gemäß gehalten. Es haben also die älteren Melodieen das entsprechende streng kirchliche Gepräge behalten. In einzelnen Fällen konnten Originalharmonieen gegeben werden, z. B. zu Nr. 62 und 190 von dem größten Altmeister des Choralsatzes, Hans Leo Haßler. Daß dies nicht öfter geschehen, hat seinen Grund darin, daß jene alten Meister durchgängig im Vokalstil geschrieben haben, der vom Orgelstil sehr wesentlich unterschieden ist. Das vorliegende Buch soll aber hauptsächlich zur Ausführung der Orgelbegleitung dienen. Aus diesem Grunde sind auch die Antiphonen, welche eigentlich von einem mehrstimmigen Chore ausgeführt werden sollten, im Orgelstil harmonisiert. Unter den gegenwärtigen Verhältnissen wird man diese Antiphonen wohl überall, wo sie zur Verwendung kommen, von einem einstimmigen Kinderchor singen lassen müssen, und dem entsprechend ist die hier gegebene Form gestaltet. Vielleicht vermißt man stellenweise eine durchgängige Beachtung der alten strengen Regeln in der Harmoniebildung der älteren Melodieen; nach Ansicht der Herausgeber aber darf die Choralbegleitung nie ungewöhnliche, der Gemeinde unverständliche Härten bringen, dieselben sind daher thunlichst vermieden. Die Harmonie zu den Melodieen der Übergangszeit (1700 bis zum ersten Viertel des gegenwärtigen Jahrhunderts) konnten ein mehr der jetzigen Zeit entsprechendes Gewand erhalten, sind aber immerhin auch im einfachen kirchlichen Stile gehalten. Recht schwierig gestaltete sich die Sache bei den Melodieen der neuesten Zeit. Manche dieser Melodieen sind ursprünglich von den Komponisten als Lieder mit Pianofortebegleitung herausgegeben und kaum als kirchliche Weisen gedacht. Bei diesen ist der Versuch gemacht eine der Kirche und der Orgel einigermaßen entsprechende Form zu finden, welche sich den ursprünglichen Intentionen der Komponisten möglichst nähert. Dazu trieb schon die hohe Achtung, welche jene Männer unter allen Umständen verdienen. Einige Originalharmonieen am Schlusse des Anhangs mögen mit den im Buche gegebenen Formen verglichen werden. Bei Kompositionen wie Nr. 38. 114. 119. 234. 235a erschien den Herausgebern die Originalharmonie so sehr mit dem Bau der Melodieen verwachsen, daß von der Unterlegung einer anderen, mehr kirchlichen Charakter tragenden Harmonie abgesehen werden mußte.

Bezüglich der Ausführung der Choralmelodieen im Allgemeinen beschränken wir uns auf folgende Bemerkungen. Das Tempo soll stets ein lebendiges, frisches sein und dem Inhalt des Liedes entsprechen. Bei Bußgesängen und Trauerliedern mag man ♩ = 60 nehmen, bei rhythmischen Liedern und Freudengesängen mag man bis ♩ = 100 gehen; vor überhastetem Tempo ist indessen zu warnen. Fermaten zwischen den Versen sind gänzlich zu vermeiden. Nur am Ende jeder Strophe ist ein Ruhepunkt von der Dauer eines Taktes zulässig, der am Besten durch eine kurze Cadenz ausgefüllt wird, während ein eigentliches Zwischenspiel der Orgel, weil nicht zum Wesen des Chorals gehörig, besser vermieden wird.

Trotz sorgfältiger Korrektur hat sich eine wenn auch glücklicher Weise nur geringe Anzahl von Druckfehlern (in Nr. 60 auch in der Melodie) eingeschlichen, um deren Berichtigung nach dem angefügten Verzeichnis vor Gebrauch des Buchs gebeten wird.

Wir übergeben das Werk hiermit unsern lieben nordschleswigschen Kirchen als das Ergebnis langer, ernster Arbeit. Wir haben den Rat sachkundiger Männer, wo wir Gelegenheit dazu hatten, erbeten und danken Allen, die uns hierin gedient haben. Insonderheit sind wir dem Herrn Universitäts-Musikdirektor und Professor Herzog, früher in Erlangen, jetzt in München, der sich der Mühe unterzogen hat, das gesamte Manuskript genau durchzusehen, zu größtem Dank verpflichtet. Grade diese Autorität ersten Ranges auf dem Gebiet des Choralgesangs der evangelisch-lutherischen Kirche — Verfasser mehrerer guter Choralbücher, in denen auch das Prinzip des kirchlichen Volksgesanges zur vollen Geltung kommt — schien uns als entscheidende Stimme von hohem, ausschlaggebendem Wert zu sein, und es gewährt uns eine nicht geringe Beruhigung, daß Prof. Herzog den Inhalt des Buchs im Ganzen anstandslos billigte.

So möge das Werk denn ausgehen zum Dienste unserer Gemeinden und helfen, daß der Kirchengesang des Nordens in seiner frischen Lebendigkeit weiter gedeihe, und daß die Schätze der Väter, welche die lutherische Kirche seit Alters besitzt, wieder Eigentum des jetzt lebenden Geschlechtes werden.

Die Herausgeber.

*) Das von Lindeman im Jahre 1877 herausgegebene Choralbuch enthielt auf den Wunsch der Kirchenbehörde auch eine kleine Auswahl rhythmischer Melodieen aus dem 16. und 17. Jahrhundert mit ihren Originalharmonieen. Wie er diese selbst beurteilte, geht zur Genüge aus seiner Bezeichnung derselben als „sehr unvollkommener Produkte aus der Kindheit der Kunst“ hervor.

Flensburg und Alt-Hadersleben am Tage St. Michaelis 1895.

1a. Af Dybsens Nød mit Raab til dig —

Psbg. No. 230. 234. 236. 238. **299.**

Mel. (Walter 1524.) H. Thomissøn 1569.

1b. Af Dybsens Nød mit Raab til dig —

Psbg. No. **299.** 306. 331.

Mel. (Strassb. Ordnung des Herrn Nachtmahl 1525.) H. Thomissøn 1569.

1c. Af Dybsens Nød mit Raab til dig —

(No. 1b. uden Rhythme.)

2a. Af Hjertens Grund har jeg dig kjær —

a. den oprindelige rhythmiske Form.

Psbg. No. **367.**

Mel. (Bernh. Schmidt: Tabulatur 1577.) Pontoppidan 1740.

2b. Af Hjertens Grund har jeg dig kjær —

b. den senere rhythmeløse Form.

3a. Af Høiheden oprunden er —

a. med den oprindelige Rhythme.

Psbg. No. **87.** 139. 141. 158. 162. 168. 191. 229. 280. 381.

Mel. (verdslig XVI. Aarhundrede.) Ph. Nicolai 1599.) A. Arrebo 1627.

3b. Af Høiheden oprunden er —

b. uden Rhythme.

4. Ak Gud fra Himlen see herned —

Psbg. No. **234.** 236. 238.

Mel. (Erfurter Enchiridion 1524.) H. Thomissøn 1569.

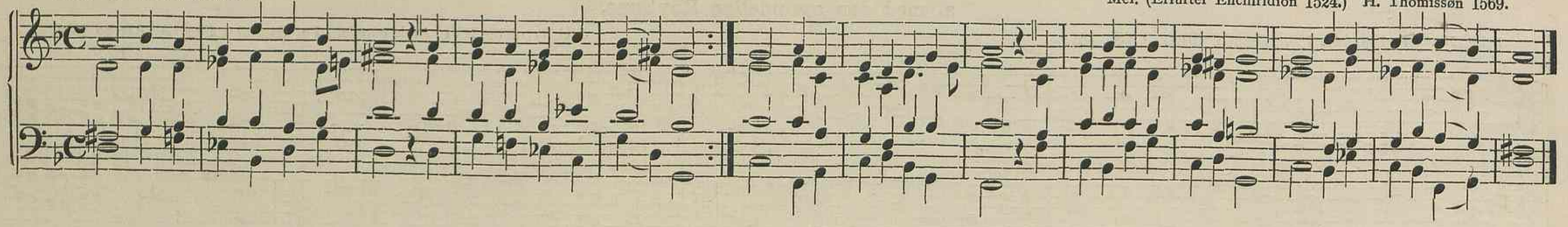

5. Ak Herre from —

Psbg. No. 192. 541.

Mel. (i Mol: As hymnodus 1625, i Dur: Chr. Peter 1655.) Th. Kingo Graduale 1699.

6. Ak vidste du, som gaaer i Syndens Lænke —

Psbg. No. **301.**

(Mel. Fr. H. Meyer? 1740.)

7. Al den ganske Christenhed —

Psbg. No. 54.

Mel. (fra Middelalderen. Klug 1543.) H. Thomissøn 1569.

Chor.

Menigh.

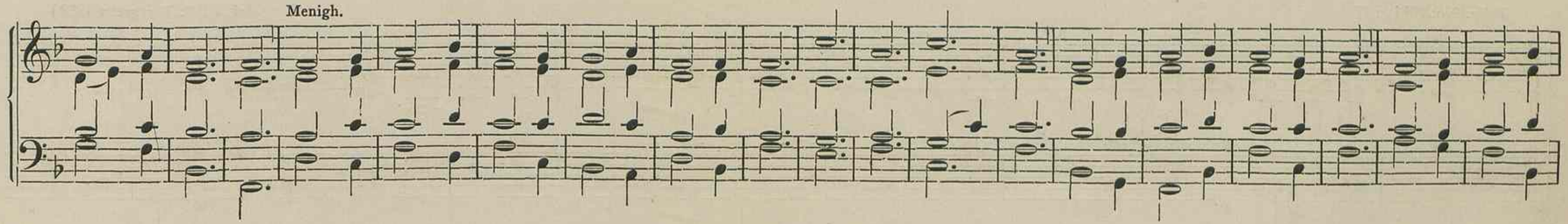

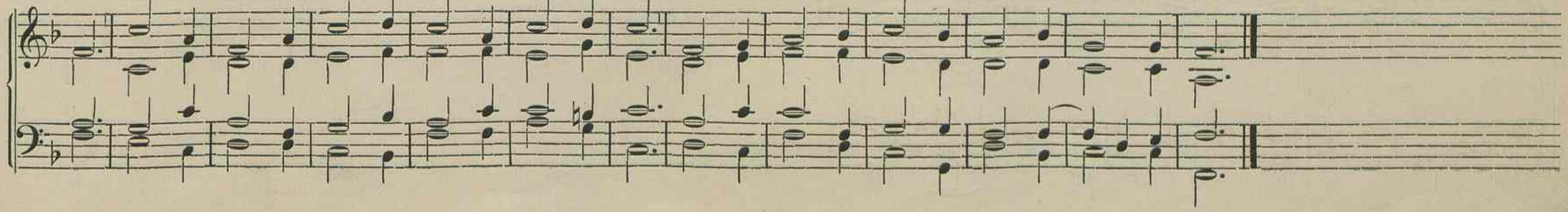

8a. Aldrig er jeg uden Vaade —

Psbg. No. **334.** 547.

(Mel. efter Zeutschner 1667.)

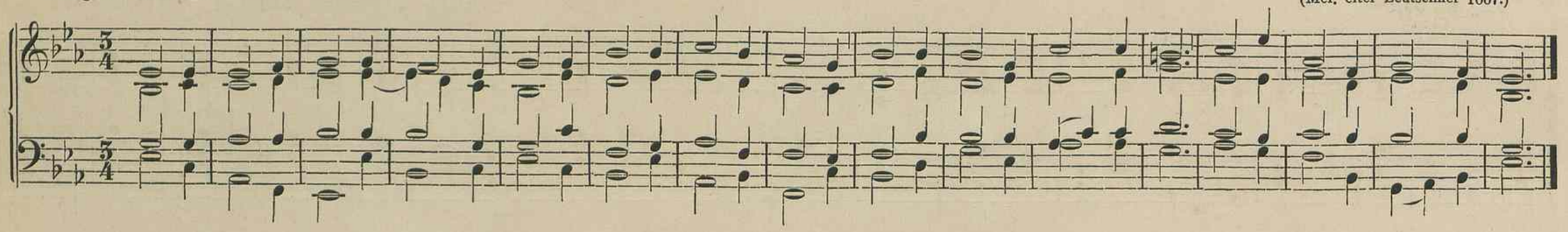

8b. Aldrig er jeg uden Vaade —

Psbg. No. **334.** 547.

(Mel. A. P. Berggreen 1852.)

9. Alene Gud i Himmerig —

Psbg. No. **6.**

(Mel. efter det middelalderlige Gloria paschale Schumann 1539.) H. Thomissøn 1569.

10a. Alle Mennesker i Live —

Psbg. No. **546.**

kaldes ogsaa: Jesus er mit Liv i Live — (Mel. Darmstädter Cantionale 1687.)

10b. Alle Mennesker i Live —

Psbg. No. **546.**

Mel. (Jakob Hintze 1678.) Pontoppidan 1740.

11. Alle vi, som her tilsammen ere —

Psbg. No. **25.** 111. 313.

(Mel. oprindelig verdslig? Chr. Gregor 1784. Reichardt-Raumer 1830.)

12. Alt staaer i Guds Faderhaand —

Psbg. No. **592.**

Mel. H. Rung 1857.

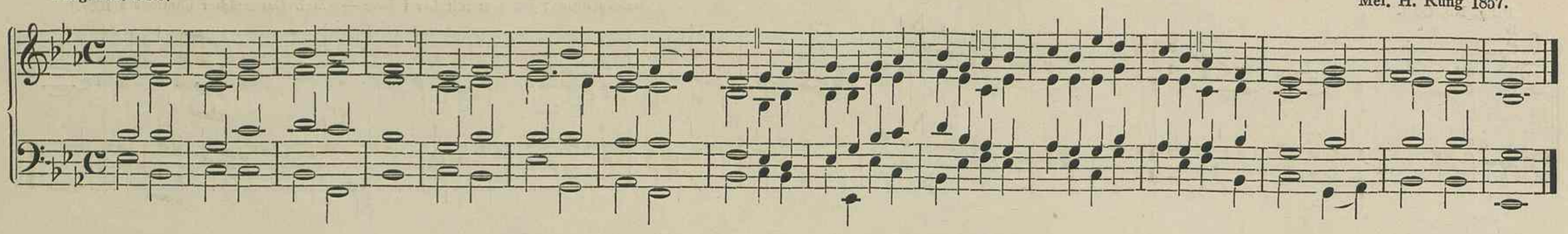

13a. Amen, Jesus han skal raade —

Psbg. No. **16.**

(Mel. Neander 1680.)

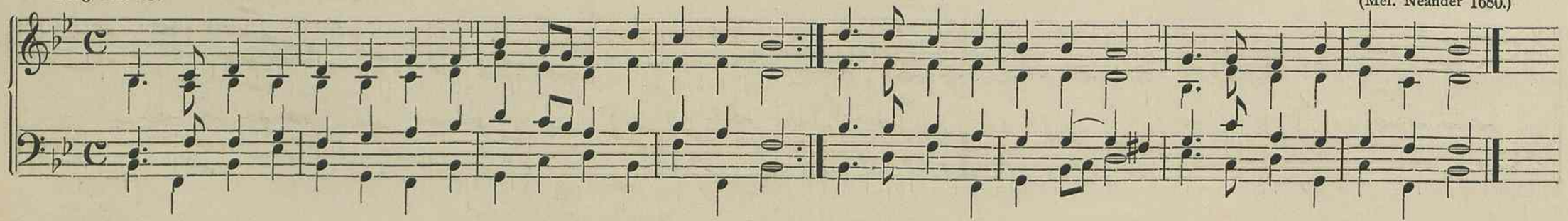

13b. Amen, Jesus han skal raade —

Psbg. No. **16.**

Mel. A. P. Berggreen 1859.

14. At komme, Jesu, dig ihu —

Psbg. No. **21.** 112. 284. 288. 292. 293. 295. 365. 389.

Mel. (Gesius Enchiridion 1603.) Th. Kingo 1699.

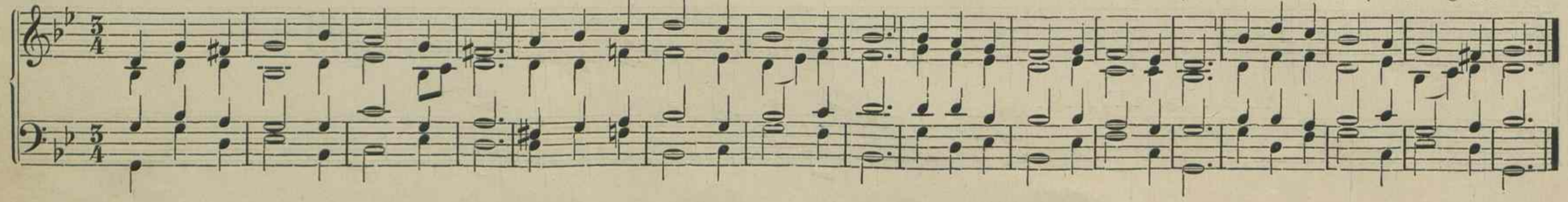

Skal Psalmen 112 synges som Vexelsang, saa benyttes til de med (Ch.) betegnede Vers ovenstaaende, til de med (M.) betegnede følgende Melodi: Naar vi i største Nød mon staae (No. 171.)

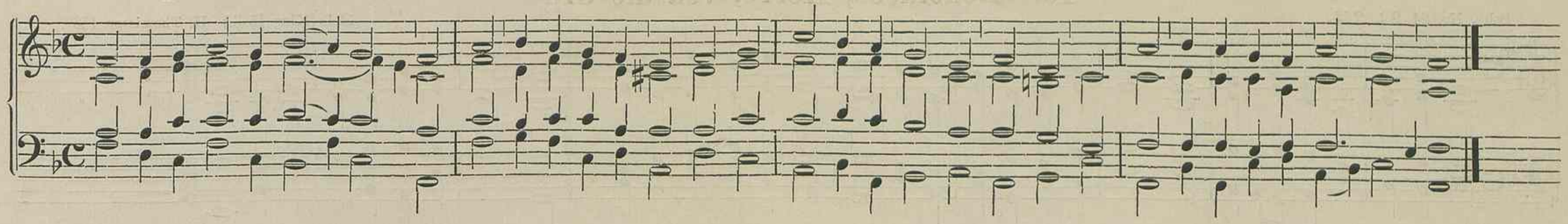

I enkelte slesvigske Kirker bruges til Altergang følgende vel bløde, oprindelig fra Vartou Kirke stammende, men der ikke mere brugelige Melodi:

15. At sige Verden ret Farvel —

Psbg. No. 421. **548.** 562. 621.

Mel. L. N. Boisen 1852.

16. Behold os, Herre, ved dit Ord —

Psbg. No. 24. 235. **244.**

Mel. (Klug 1543.) H. Thomissøn 1569.

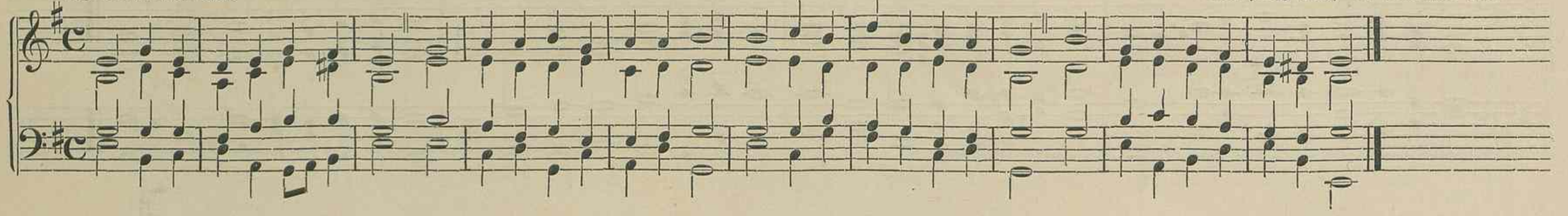

17. Bliv hos os, naar Dagen hælder —

Psbg. No. **609.**

Mel. C. E. F. Weyse 1838.

18a. Blomstre som en Rosengaard —

Psbg. No. 159. **581.**

(Mel. Freylinghausen 1714.)

18b. Blomstre som en Rosengaard —

Psbg. No. 159. **581.**

Mel. J. P. E. Hartmann 1863. Originalharmonien see i Tillæget.

19a. Brødre og Søstre, vi skilles nu ad —

Psbg. No. **578.**

(Mel. Chr. Gregor 1784.)

19b. Brødre og Søstre, vi skilles nu ad —

Psbg. No. **578.**

Fra de gudelige Forsamlinger. H. Cypr. Simonsen 1867.

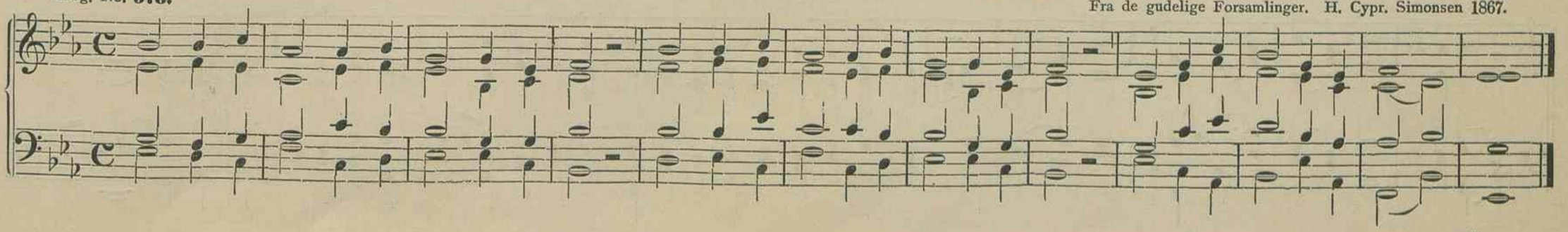

20. Christe, du Guds Lam —

Psbg. No. **19.**
V. 1.

(Mel. Braunschw. K.-O. 1531.)

21a. Christ stod op af Døde fra —

Psbg. No. **136.** 160. 174.
V. 1. 2.

Mel. (fra Middelalderen. Klug 1535.) H. Thomissøn 1569.
V. 3.

21b. Christ stod op af Døde i —

Psbg. No. **137.** 165.

Mel. H. Rung 1853.

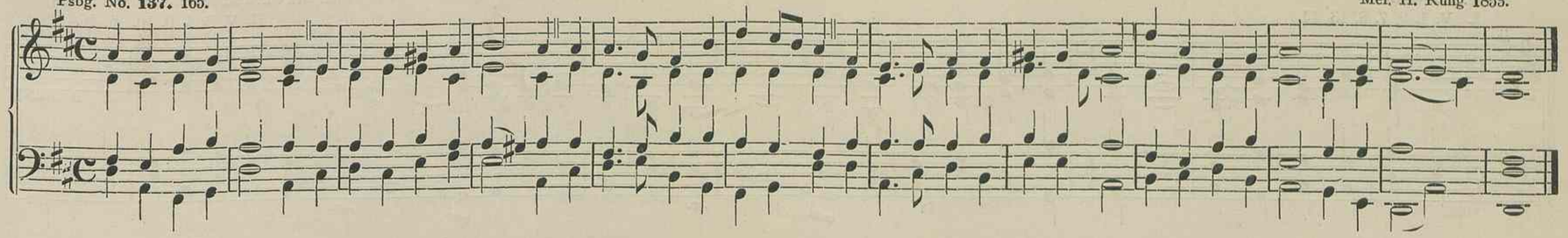

22. Christus kom selv til Jordans Flod —

Psbg. No. **271.**

Mel. (Walter 1524.) H. Thomissøn 1569.

23. Dagen gaaer med raske Fjed —

Psbg. No. **610.**

Mel. C. E. F. Weyse 1838.

24. Dagen kommer med Guds Vrede —

Psbg. No. **563.**

I. V. 1. 2. 7. 8. 13. 14.

(Mel. fra Middelalderen. Ludecus 1589.)

II. V. 3. 4. 9. 10. 15. 16.

III. V. 5. 6. 11. 12. 17.

IV. V. 18.

25a. De hellig tre Konger saa hjertensglad —

Psbg. No. **582.**

Folketone hos H. Rung 1868.

25b. De hellig tre Konger —

Psbg. No. **582.**

Efter gamle Folks Erindringer traditionel paa Als.

26. Deilig er den Himmel blaa —

Psbg. No. **88.** 583.

Mel. 1840. Hos Berggreen 1853.

27. Deilig er Jorden —

Psbg. No. **593.**

Mel. (formodentlig efter Schicht 1819. Hoffmann v. Fallersleben 1842.) Dansk Kirketidende 1850.

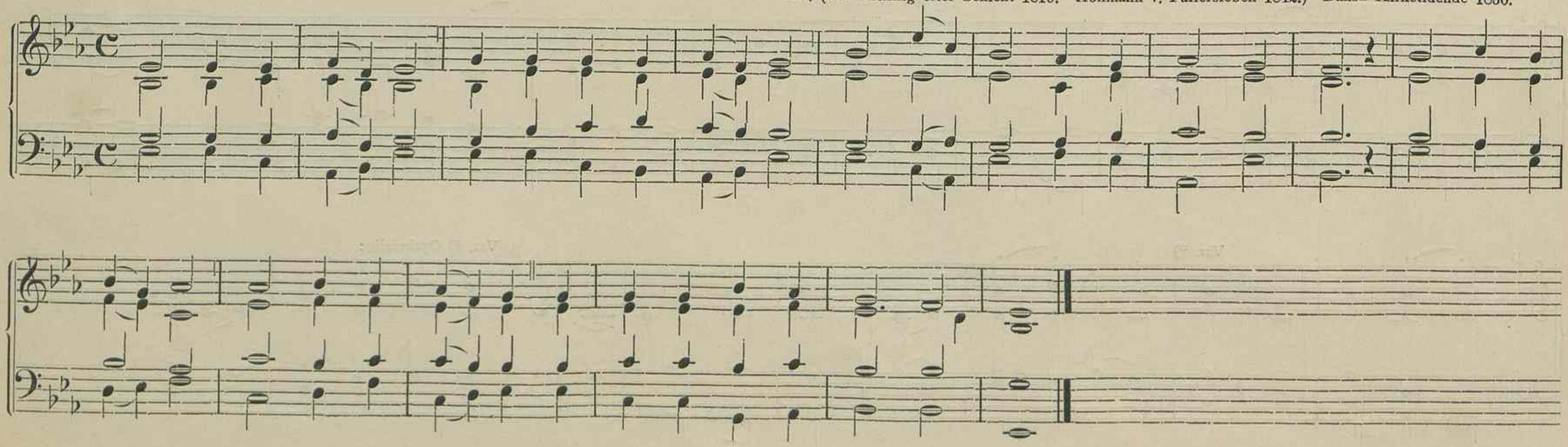

28. Den christne Kirkes Alderdom —

Psbg. No. **215.** 216. 513.

Mel. (Le Maistre 1566.) H. Thomissøn 1569.

29a. Den lyse Dag forgangen er —

Psbg. No. **486.**

Mel. oprindelig verdslig. Th. Kingo Graduale 1699.

29b. Den lyse Dag forgangen er —

Psbg. No. **486.**

Mel. H. O. C. Zinck 1801.

30a. Denne er Dagen, som Herren har gjort, den —

Psbg. No. **574.**

Mel. (M. Vulpius 1609) lempet efter Psalmen af Th. Laub 1891.

30b. Denne er Dagen, som Herren har gjort, den —

Psbg. No. **574.**

Mel. L. M. Lindeman 1840.

31. Denne er Dagen, som Herren har gjort lover —

Psbg. No. **138.**

(Mel. efter N. Herman 1560.)

32. Den nærmer sig den Time forudsat —

Psbg. No. **549.**

(Fransk. Mel. 1562.)

33. Den signede Dag med Fryd vi seer —

Psbg. No. 473. **474.** 588.

Mel. og Harmoni C. E. F. Weyse 1826.

34. Den signede Dag, som vi nu seer —

Psbg. No. **475.**

Mel. H. Thomissøn 1569.

35. Den store hvide Flok vi see —

Psbg. No. **623.**

Mel. H. Rung 1868.

36. Den trange Vei er bred nok til Guds Rige —

Psbg. No. **348.**

Mel: (Freylinghausen 1704.) Pontoppidan 1740.

37. Den store Mester kommer —

Psbg. No. **594.**

Mel. (Melch. Franck (?) Goth. Cant. II. 1648.)

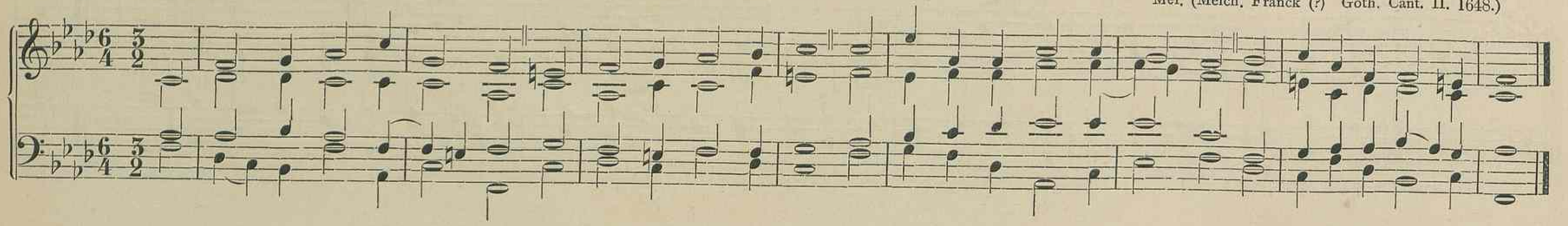

38. Det er saa yndigt at følges ad —

Psbg. Nr. 587. 595. **616.**

Mel. og Harmoni C. E. F. Weyse 1833.

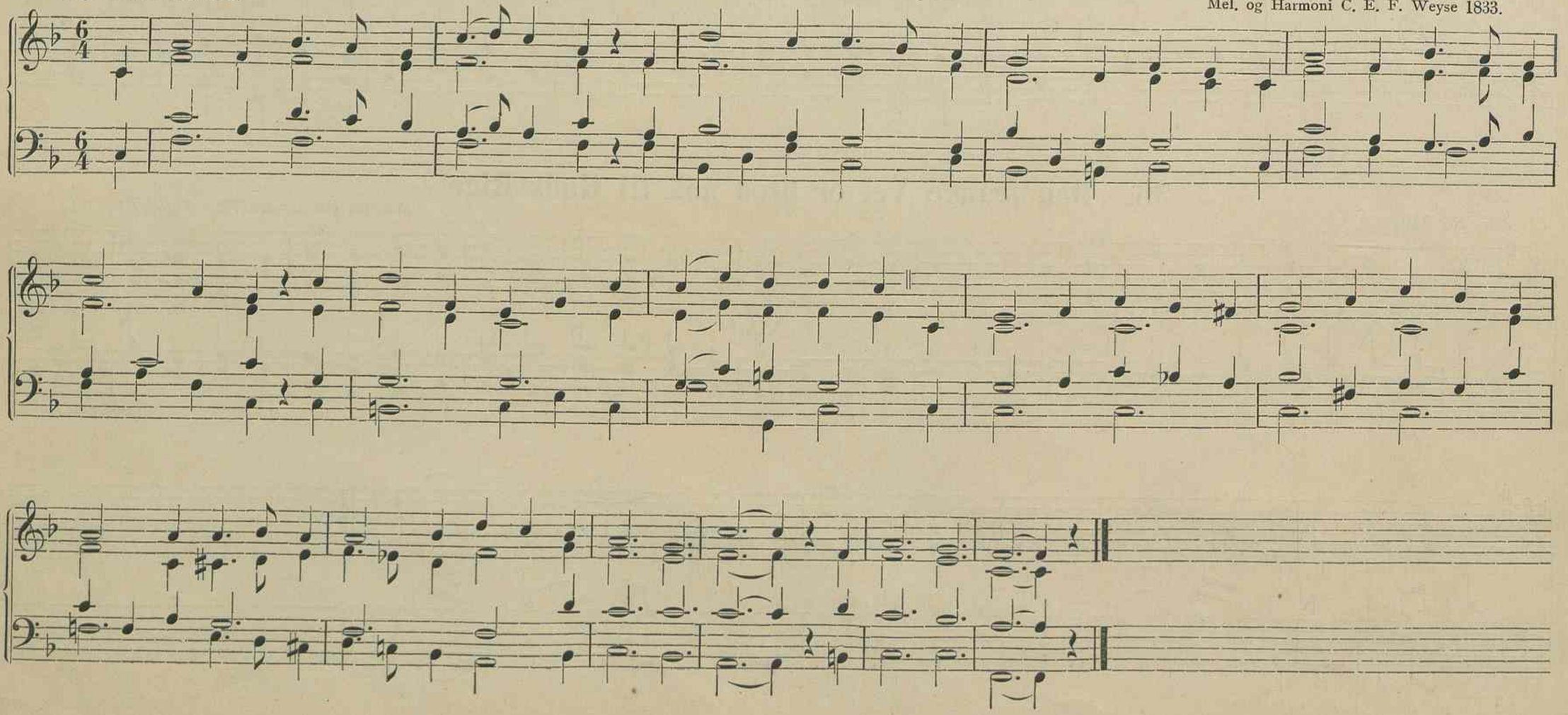

39. Det hellige Kors vor Herre han bar —

Psbg. No. **110.**

Mel. H. Thomissøn 1569.

40. Det kimmer nu til Julefest —

Psbg. No. **57.**

Mel. C. Balle 1850.

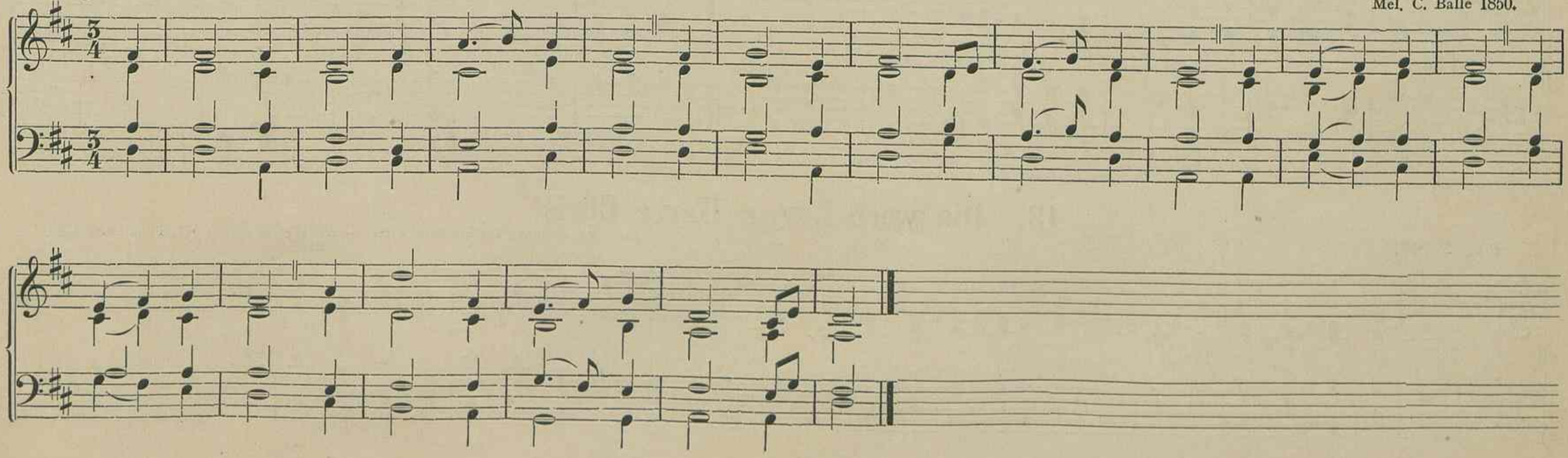

45. Du, som gaaer ud fra den levende Gud —

Psbg. No. **176.**

Mel. Chr. Barnekow 1858.

46. Dybt holder Aaret i sin Gang —*)

Psbg. No. **615.**

Folketone (formodentlig tydsk.)

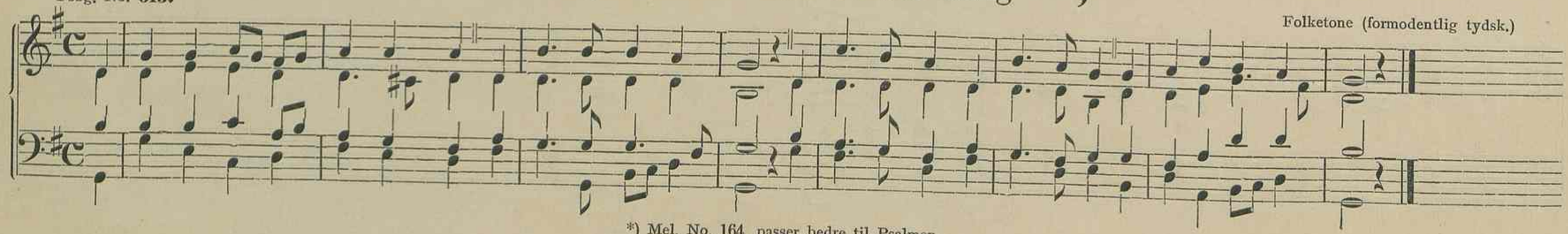

*) Mel. No. 164. passer bedre til Psalmen.

47. Een Vei eller anden —

Psbg. No. **596.**

(Engelsk Mel. hos W. Croft 1708.)

*) De to sidste Linier i Psalmebogen gjentages.

48. Eet fornødent er, det Ene —

Psbg. No. **403.**

Mel. (Freylinghausen 1704.) Pontoppidan 1740.

49. Eia, min Sjæl ret inderlig —*)

Psbg. No. **565.**

Mel. oprindelig verdslig. A. P. Berggreen 1828.

*) Bedre passer til Psalmen Mel. No. 53: „Et Kors det var det haarde trange Leie.“

Enhver, som troer og bliver døbt —

see No. 74: „Guds Søn kom ned fra Himmerig“ —

50. Enhver, som æder dette Brød —

Psbg. No. 43. **287** og flere Psalmer i Bønnebogen.

(Efter en Mel. i Strassb. Kirchenampt 1525.) H. Thomissøn 1569. Dresden 1593.

51. En Søndag Morgen Kvinder tre —

Psbg. No. **140.** 171.

I.

II.

Mel. (Triller 1555.) Th. Kingo 1699.

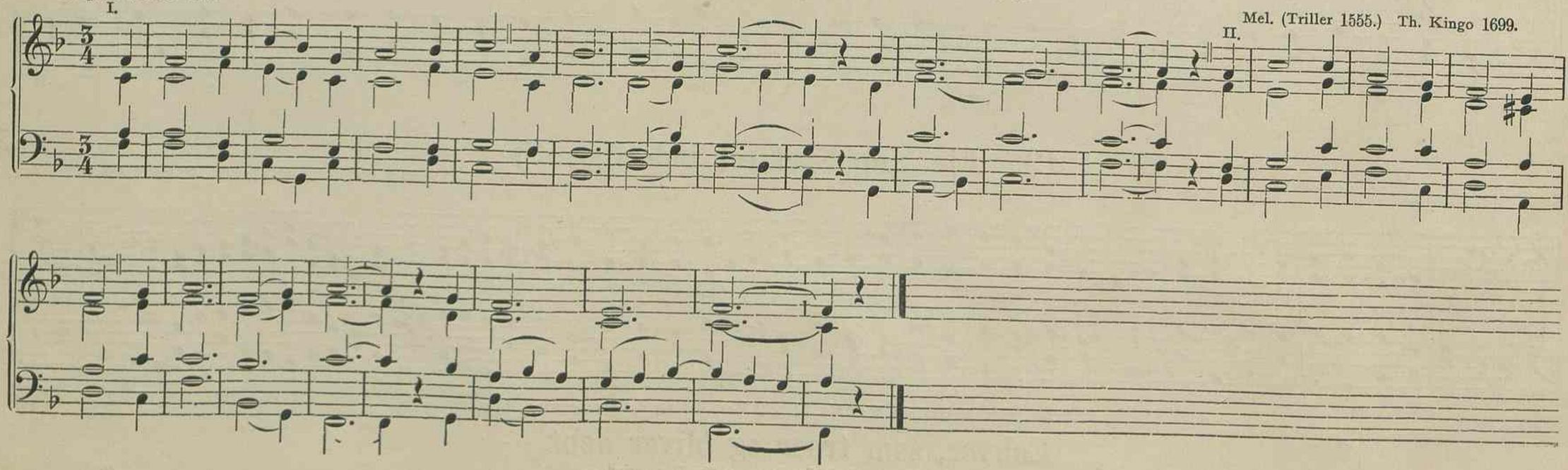

52a. Et Barn er født i Bethlehem —

Psbg. No. **58.** 140. 171. 178.

(Mel. fra Middelalderen. Lossius 1553.) H. Thomissøn 1569.

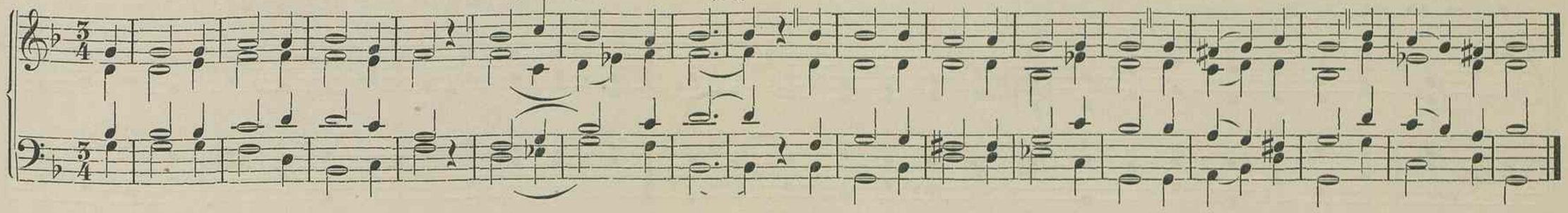

52b. Et Barn er født i Bethlehem —

Psbg. No. 56. **59.** 140. 153. 171. 178.

Mel. dansk Folketone. Berggreen 1853.

53. Et Kors det var det haarde trange Leie —

Psbg. No. **417.**

Mel. (fransk. Genf 1542.)

54. Et lidet Barn saa lystelig —

(Glæden hun er født idag —)

Psbg. No. **60. (66.)** 70. 71.

Mel. (fra Middelalderen. M. Weisse 1531.) H. Thomissøn 1569.

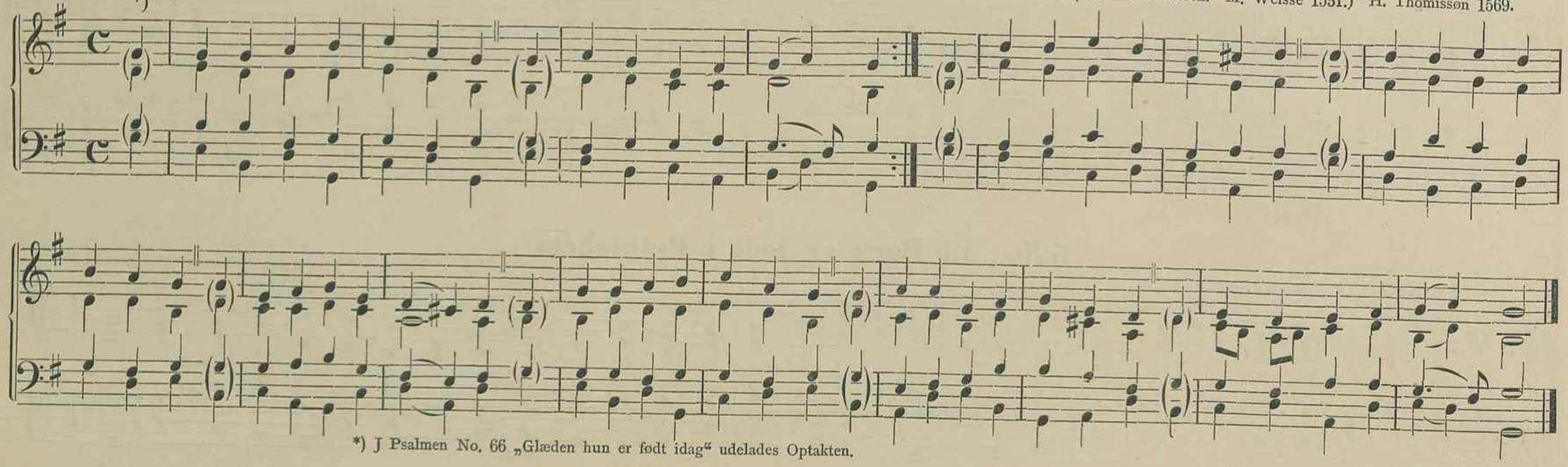

*) J Psalmen No. 66 „Glæden hun er født idag“ udelades Optakten.

55. Far dog fort —

Psbg. No. **217.**

Mel. (Freylinghausen 1704.) Pontoppidan 1746.

56. Far, Verden, far vel —

Psbg. No. 294. **354.** 457.

Mel. Th. Kingo 1681.

*) Den sidste Linie gjentages.

57. For dig, o Herre, som Dage kun —

Psbg. No. **512.**

(Mel. efter Dretzel 1731.)

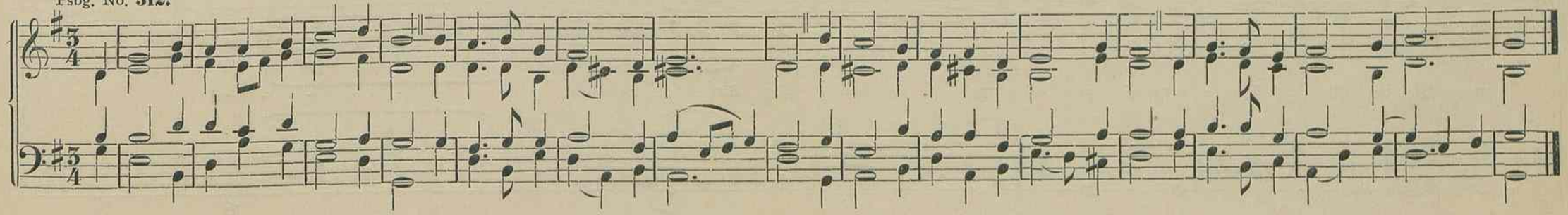

58. For hvem skal jeg klage —

Psbg. No. **515.**

Mel. Chr. Barnekow. 1864.

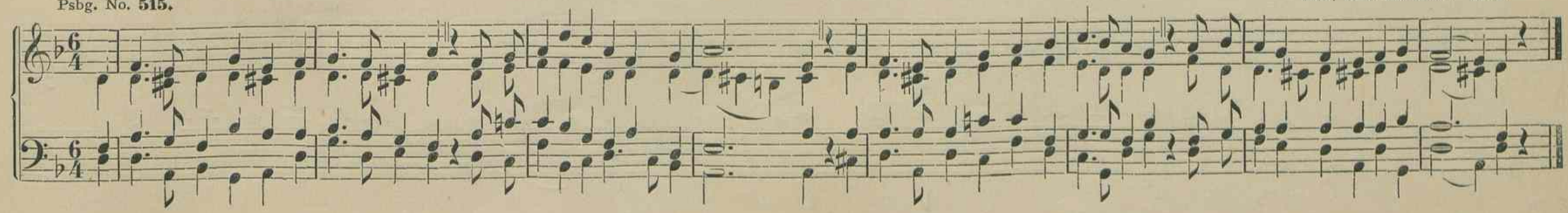

Psbg. No. **13. 532.**

59a. Forleen os Freden naadelig —

Mel. (Gutknecht 1531. Klug 1535.) H. Thomissøn 1569.

Bedepsalmen.

59b. Giv du vor Konge —

Melodi: (Walter 1566.) H. Thomissøn 1569.

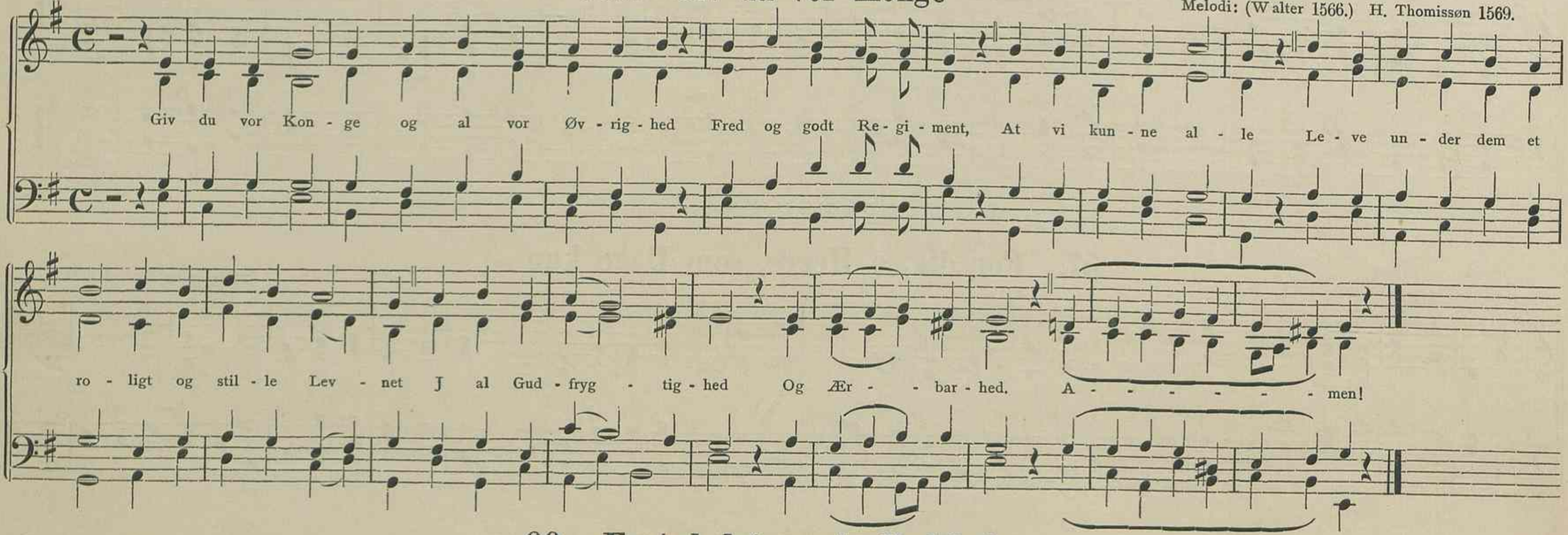

Psbg. No. **597.**

60. Fortæl det gamle Budskab —

Mel. (efter J. W. Franck 1681. 1685.)

*) Skal Omkvædet ikke synges med, saa sluttes Psalmen med følgende Linie:

61. Fra Gud vil jeg ei vige —

Psbg. No. 175. 201. 303. **336.** 353. 436. 446.

Mel. (efter J. Crüger 1640. Kühnau 1786.)

62. Fra Himmlen høit jeg kommer her —

Psbg. No. 57. **61.** 62. 68. 73.

Mel. (Schumann 1539.) H. Thomissøn 1569. Harmoni: (Hans Leo Hassler.)

Den samme Melodi med anden Harmoni.

Psbg. No. **598.**

63a. Frelseren er mig en Hyrde god —

Mel. (efter Chr. Gregor 1784.)

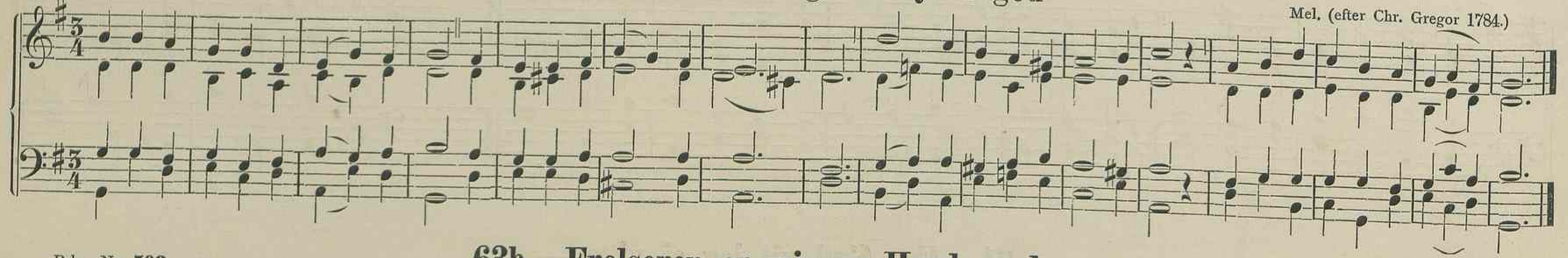

Psbg. No. **598.**

63b. Frelseren er mig en Hyrde god —

Mel. Chr. Barnekow 1864.

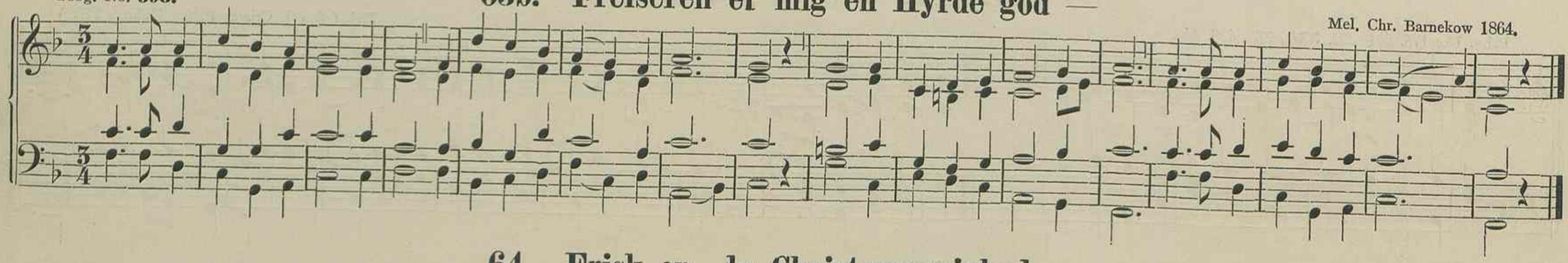

64. Frisk op, du Christenmenighed —

Psbg. No. 53. 85. 146. 169. 177. 223. **225.** 256. 267. 307. 330. 338. 492. 506. 507.

Mel. (Walter 1524.) H. Thomissøn 1569.

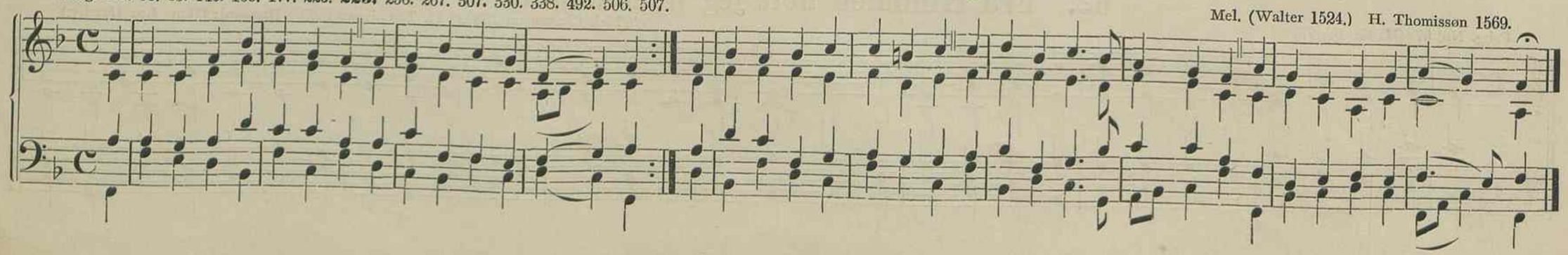

65. Frisk op, min Sjæl, forsag dog ei —

Psbg. No. 79. 89. 128. 231. 312. **337.** 391. 405. 455. 456. 536. 538.

Mel. (Burkhard Waldis 1553.) Harm.: (Layriz.)

66. Fryd dig, du Christi Brund—

Psbg. No. **38.** 63. 64. 152. 202.

Mel. (efter Vulpius 1609 Schein 1627.) A. Arrebo 1627.

Frygt, mit Barn, den sande Gud —

see: Sjunge vi af Hjertens Grund — Nr. 215.

68. Gjør Døren høi, gjør Porten vid —

Psbg. No. **39.**

Mel. (efter Freylinghausen 1704.)

No. 67 „Gak ud, min Sjæl" — staaer paa følgende Side.

67. Gak ud, min Sjæl, betragt med Flid —

Psbg. No. **502.**

Mel. (C. Kocher 1855.)

69. Gladelig vil vi Halleluja kvæde —

Psbg. No. **7.**

Mel. (Walter 1524.) H. Thomissøn 1569.

Glæden hun er født idag —

see: Et lidet Barn saa lystelig — No. 54.

70. Gud, du skabte Jordens Kreds —

Psbg. No. 40. 78.

Mel. H. O. C. Zinck 1801 med Berggreens Forandringer.

71a. Gud, efter dig jeg længes —

(Nu hviler Mark og Enge —)
med den gamle Rhythme.

Psbg. No. 129. **372.** 419. **(489.)** 561. 613.

Mel. (oprindelig verdslig 1539. H. Jsaak? Kirkelig 1598.) Th. Kingo 1699.

71b. Gud, efter dig jeg længes —

uden Rhythme.

Psbg. No. 129. **372.** 419. **(439.)** 561. 613.

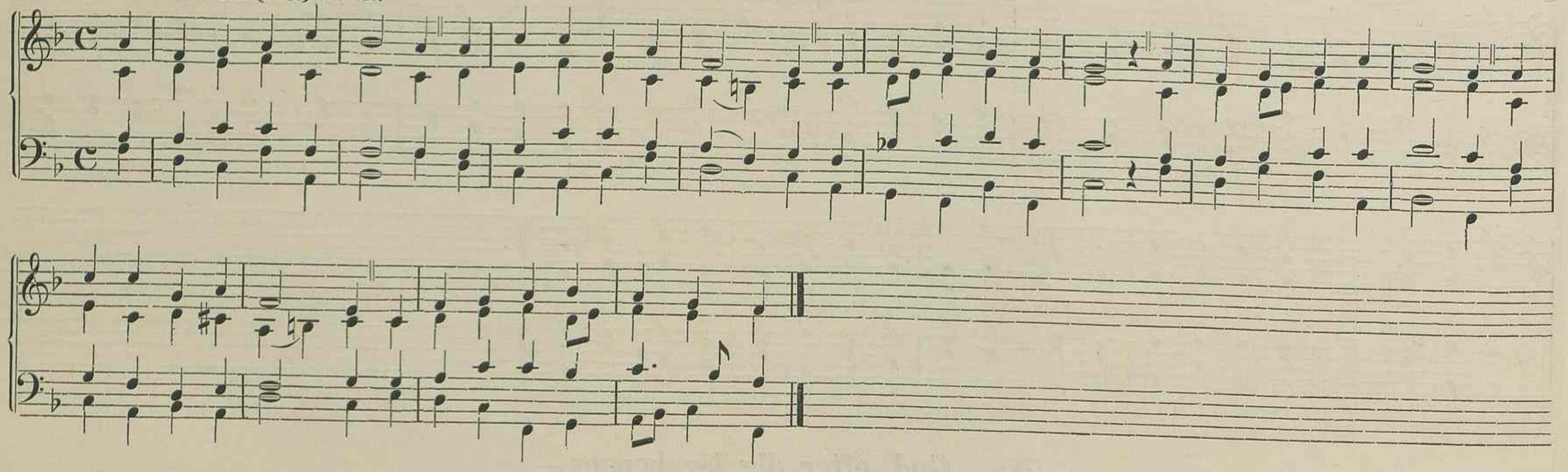

72. Guds Godhed vil vi prise —

Psbg. No. 80. 211. 278. 413. 414. 495. **499.**

Mel. (oprindelig verdslig, kirkelig 1571.) A. Arrebo 1627.

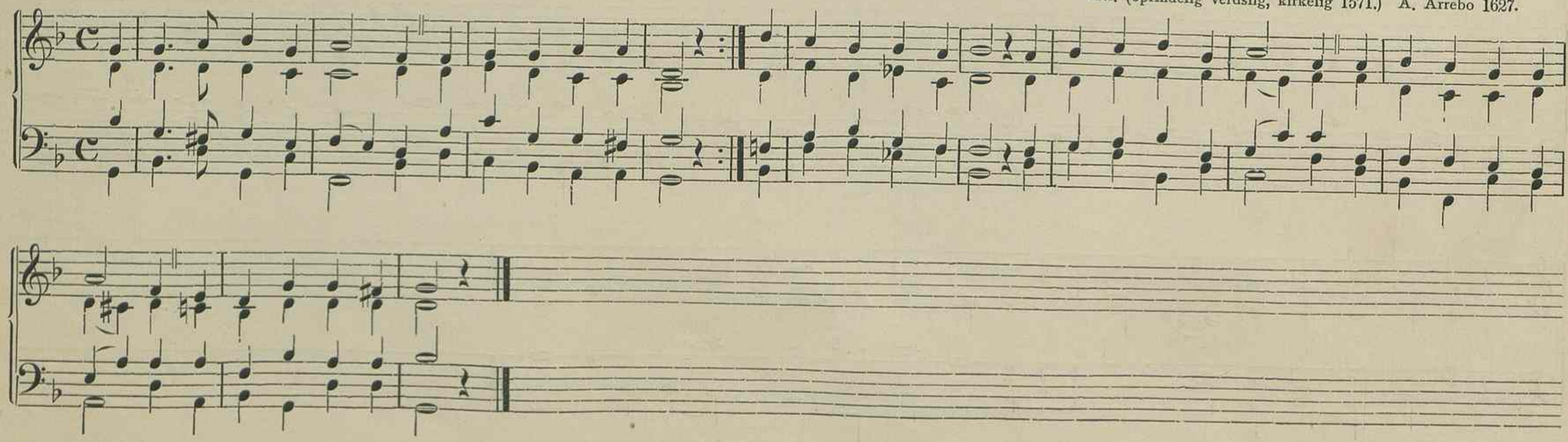

73a. Guds Menighed, syng for vor Skaber i Løn —

Psbg. No. 67. **575.**

Mel. A. P. Berggreen 1852.

73b. Guds Menighed, syng for vor Skaber i Løn —

Psbg. No 67. **575.**

Mel. (svensk Folketone 1814—16.) H. Rung 1857.

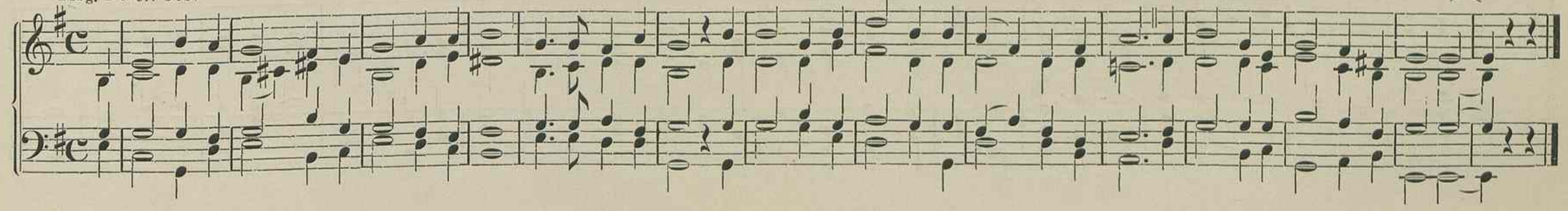

74. Guds Søn kom ned fra Himmerig —

(Enhver, som troer og bliver døbt —)

Psbg. No. **(11).** 29. 32. **226.** 228. 243. 272. 273. 333. 450. 463.

Mel. (fra Middelalderen. 1524.) H. Thomisson 1569.

75. Gud vil vi love og af Hjertet prise —

Psbg. Nr. **22.**

I.

Mel. (fra Middelalderen. Walter 1524.) H. Thomissøn 1569.

II.

76. Gud, vor Fader, staa os bi —

Psbg. No. **227.**

Mel. (fra Middelalderen. Walter 1524.) H. Thomissøn 1569.

77. Hans Legem vi begrave nu —

Psbg. No. **522.**

Mel. (efter Rhaw 1544 Pf. Neub. K. O. 1557.) H. Thomissøn 1569.

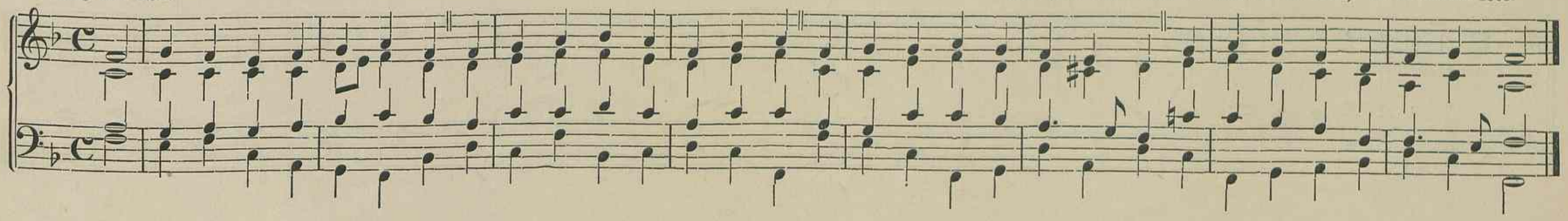

78. Har Haand du lagt paa Herrens Plov —

Psbg. No. **355.**

Mel. (efter J. Schop 1641. Crüger 1648.)

Var.

*) Var. Fromm og Stange.

79. Her er de hellige ti Guds Bud —

Psbg. No. **269.**

Mel. (oprindelig aandelig Folketone. 1524.) H. Thomissøn 1569.

80. Her komme dine arme Smaa —

Psbg. No. **68.**

Mel. (J. A. P. Schultz 1786.) A. P. Bergreen 1853.

81. Herre Christ, du Guds Søn den eenbaarne —

Psbg. No. 516 og en Psalme i Bønnebogen.

Mel. (oprindelig verdslig. Kirkelig 1524.) H. Thomissøn 1569.

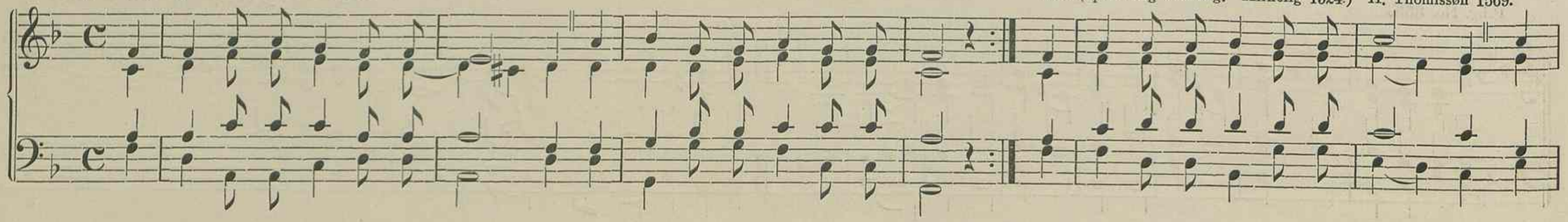

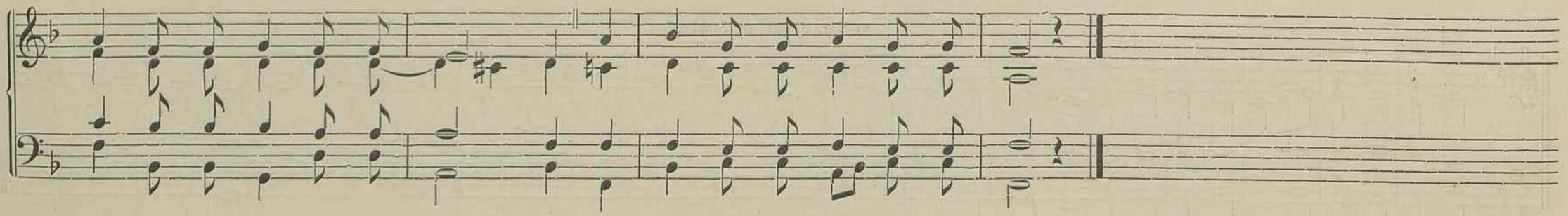

82. Herre, jeg har handlet ilde —

Psbg. No. 179. **308.**

Mel. (J. Crüger 1649.) Pontoppidan 1740.

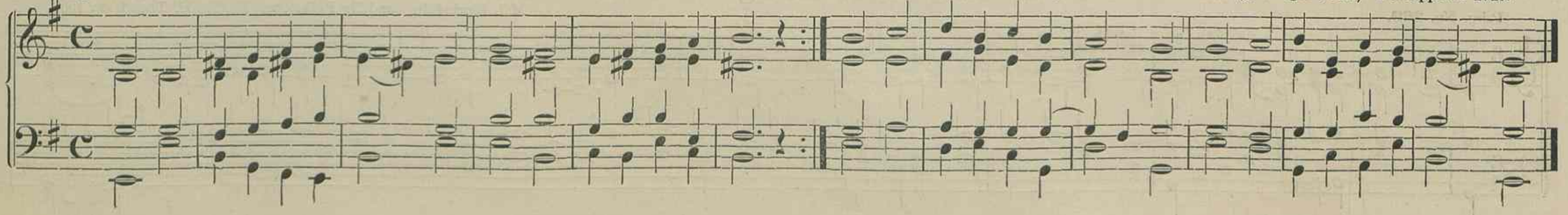

83a. Herre Jesu Christ, dig til os vend —

med den gamle Rhythme.

Psbg. No. **2.** 185. 189.

Mel. (Pensum sacrum 1648.) Pontoppidan 1740.

83b. Herre Jesu Christ, dig til os vend —

uden Rhythme.

Psbg. No. **2.** 185. 189.

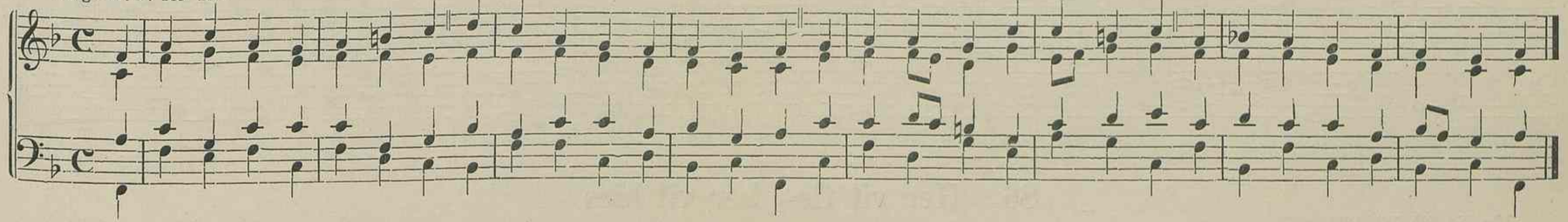

84a. Herrens Venner ingensinde —

Psbg. No. **579.**

Mel. sjællandsk Folketone 1864.

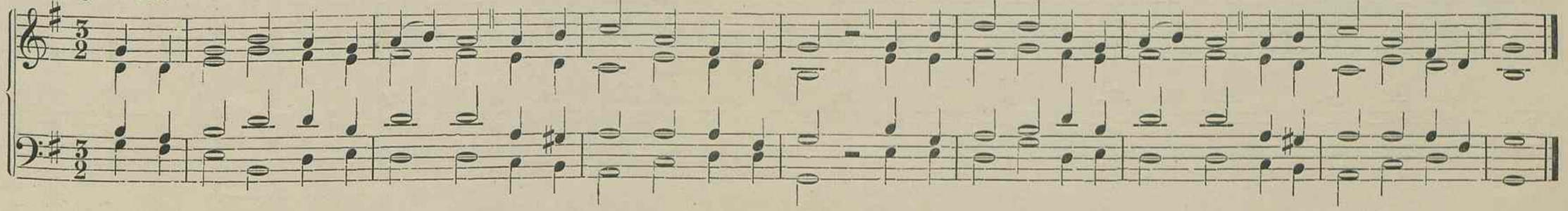

84b. Herrens Venner ingensinde —

Psbg. No. **579.**

Mel. C. Wittrup 1877.

85. Her seer jeg jo et Lam at gaae —

Psbg. No. **114.**

Mel. (Strassb. Kirchenampt 1525.) A. Arrebo 1627.

86. Her vil ties, her vil bies —

Psbg. No. 395. 589. **620.**

Mel. A. P. Berggreen 1854.

87a. Hil dig, Frelser og Forsoner —

Psbg. Nr. **115.** 166.

Mel. og Harmoni Th. Laub 1891.

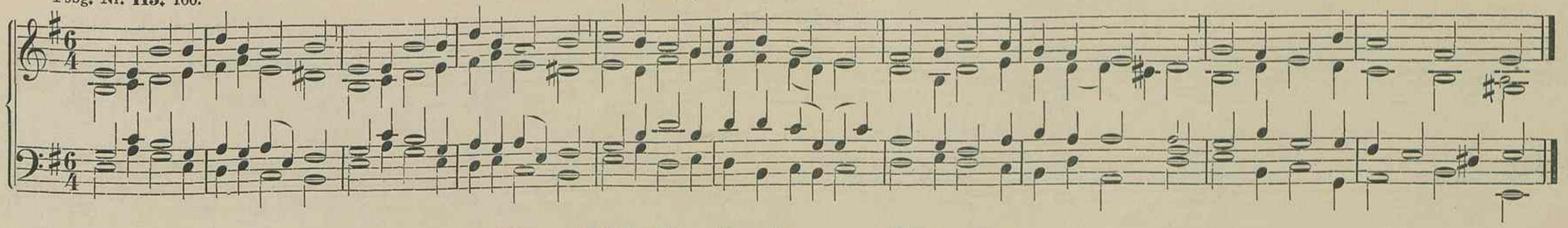

87b. Hil dig, Frelser og Forsoner —

Psbg. No. **115.** 166.

Mel. C. Chr. Hoffmann 1878.

88a. Himlen aabnes, Mørket svinder —

Psbg. No. **31.** 34. 352. 383. 462 og flere Psalmer i Bønnebogen.

Mel. hos H. O. C. Zinck 1801.

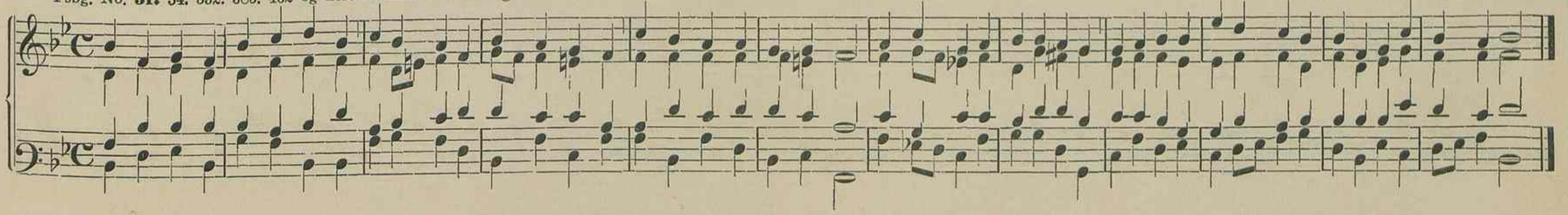

88b. Himlen aabnes, Mørket svinder —

Psbg. No. **31.** 34. 352. 383. 462. og flere Psalmer i Bønnebogen.

Mel. A. P. Berggreen 1849.

89. Himlens Gud og Drot paa Jorden —

Psbg. No. **476.**

Originalen.

Mel. (H. Albert 1642.)

„Eisenacher Entwurf."

90. Hjerte Fader, straf mig ei —

Psbg. No. **310.** 393.

Mel. (maaske oprindelig verdslig. Kirkelig Dresden 1694.) Pontoppidan 1740.

91. Hjælp Gud, at jeg nu kunde —

Psbg. No. 120.

Mel. H. Thomissøn 1569. (Hos Eler 1588.)

92. Hvad Gud han vil, det altid skee —

Psbg. No. 37. 50. **418.** 454. 558.

Mel. (oprindelig fransk ca 1530. J. Magdeburg 1572.) Th. Kingo 1699.

93. Hvad Herren gjør, det vel er gjort —

Psbg. No. 371. 373.

Mel. (J. Pachelbel? Nürnberg. G. B. 1690.)

94. Hvad kan os komme til for Nød —

Psbg. No. 1. 144. 190. 200. 262. 266. 285. 297. 309. 325. 347. 351. **445.** 511. 533. 553. 564.

Mel. (Klug 1535.) H. Thomissøn 1569.

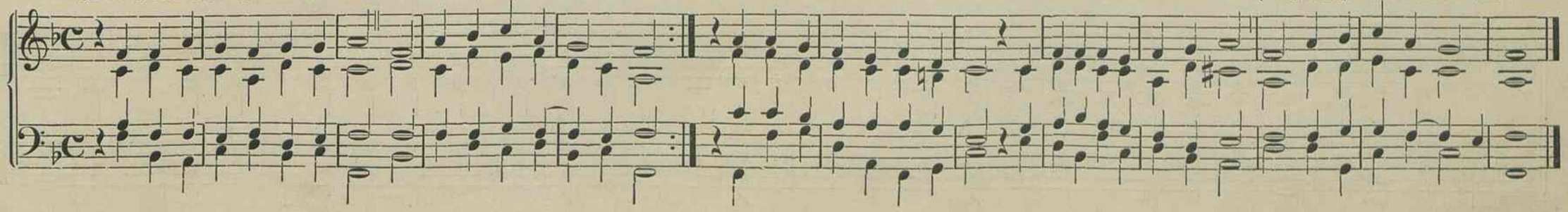

95a. Hvo ikkun lader Herren raade —

Psbg. No. 113. 135. 323. 423. **447.** 478. 498. 524.

Mel. (G. Neumark 1657.) N. Schiørring 1781.

95b. Hvo ikkun lader Herren raade —

Psbg. No. 251. 260. 398. **447.** 484. 496.

(Mel. Hamborg 1690.) Pontoppidan 1742.

96. Hvor er det godt i Jesu Arme —

Psbg. No. 382. **448.**

Mel: (Freylinghausen 1704.) Pontoppidan 1740.

97. Hvorfor skulde jeg forsage —

Psbg. No. 69. **449.**

Mel. (J. G. Ebeling 1666.)

98. Hvorledes skal jeg møde —

Psbg. No. **41.** 75. 246. 335. 342. 441.

Mel. (Melchior Teschner 1613.)

99. Hvor salig er den lille Flok —

Psbg. No. **339.**

Mel. H. Matthison Hansen 1852.

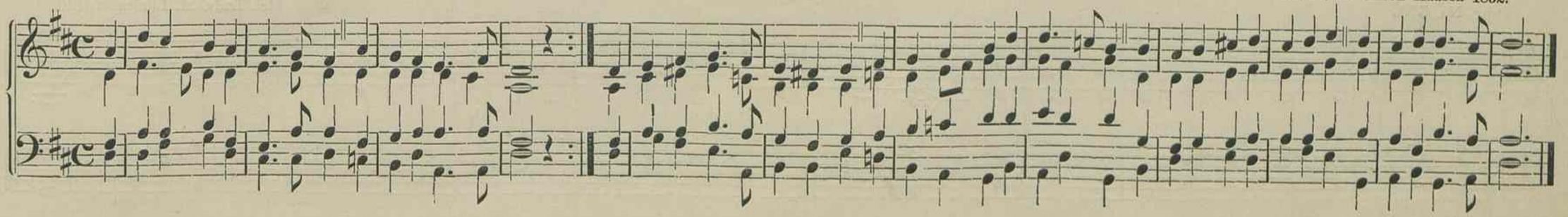

100. Hvo veed, hvor nær mig er min Ende —

Psbg. No. **524.**

Mel. (Christl. Gesänge, Elberfeld 1805. Formodentlig ældre.)

101a. Hyggelig, rolig —

Psbg. No. **576.**

Mel. A. Gether 1860.

101b. Hyggelig, rolig —

Psbg. No. **576.**

Mel. Ludv. M. Lindeman 1840.

102. Hør vor Helligaftensbøn —

Psbg. No. **134.**

Mel. og Harm. N. W. Gade 1852.

103a. J al sin Glands nu straaler Solen —

Psbg. No. **590.**

Mel. (fransk 1562.)

103b. J al sin Glands nu straaler Solen —

Psbg. No. **590.**

Mel. H. Rung 1859.

104. J Dødens Baand vor Frelser laa —

Psbg. No. **146.**

Mel. (Walter 1524.) H. Thomissøn 1569.

105. J Jesu Navn —

Psbg. No. **81.** 508.

Mel. (Melchior Schild? ca. 1630.) Verdslig 1632. Kirkelig 1654. Th. Kingo 1699.

106. Jeg beder dig, min Herre Gud —

Psbg. No. 206. 259. 315. 443. 500.

Mel. (Strassburger Kirchenampt 1525.) H. Thomissøn 1569.

107a. Jeg er fremmed —

Psbg. No. **599.**

Mel. (efter en fransk Psalmemel. Genf 1542.)

107b. Jeg er fremmed —

Psbg. No. **599.**

Mel. O. Ahnfelt (?)

108. Jeg er i min Jesu glad —

Psbg. 47. **341.** 377.

Mel. (G. Chr. Strattner 1691.)

109. Jeg er rede til at bede —

Psbg. No. **395.**

Mel. (Darmstädter G.-B. 1698.)

110a. Jeg er træt og gaaer til Ro —

Psbg. No. **611.**

Mel. (efter Mein. G.-B. 1693. Weimar 1803.)

110b. Jeg er træt og gaaer til Ro —

Psbg. No. **611.**

Mel. (Kaiserswerth 1842.) Holm og Tofte 1866.

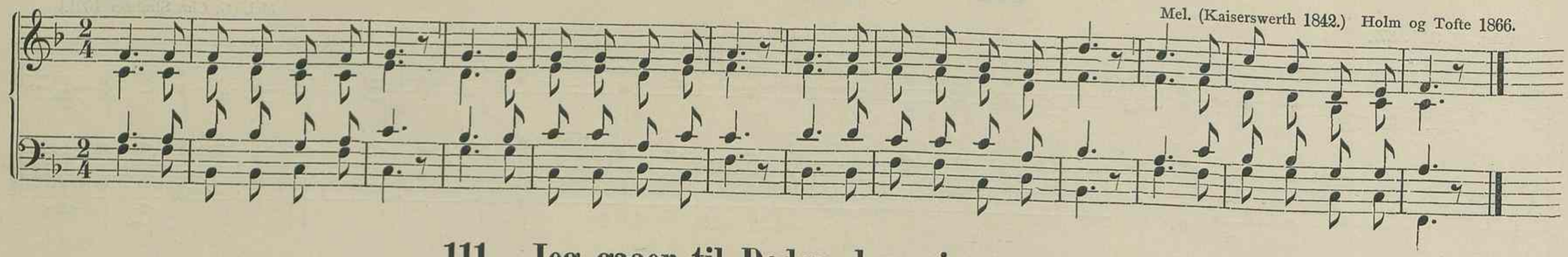

111. Jeg gaaer til Døden, hvor jeg gaaer —

Psbg. No. 349. **396.**

Mel. hos H. O. C. Zinck 1801.

112a. Jeg hjertelig nu længes —

a. med den oprindelige Rhythme.

Psbg. No. 122. 304. 420. 429. 441. **517.** 523. 530.

Mel. (oprindelig verdslig 1601. H. Leo Hassler., Kirkelig 1613. Harmoni: Herm. Schein 1627.) Laurentius Petræus 1640.

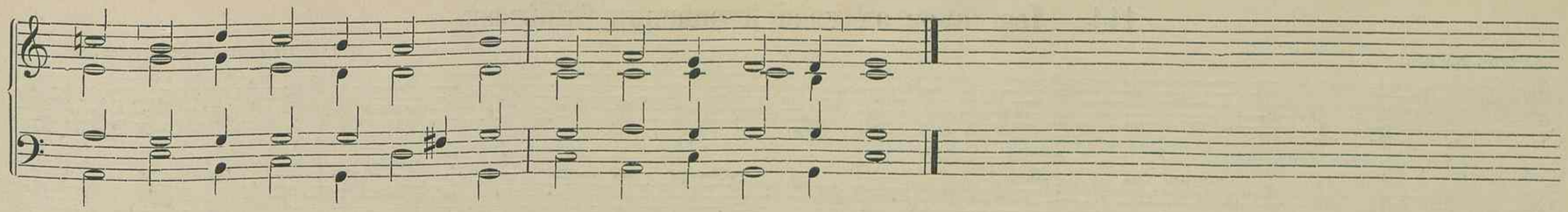

112b. Jeg hjertelig un længes —

uden Rhythme.

113. Jeg kjender ham, hvem jeg har overgivet —

Psbg. No. 77. **374.**

Mel. og Harm. C. E. F. Weyse 1838.

114. Jeg lever og veed hvorlænge fuldtrøst —

Psbg. No. **551.**

Mel. og Harmoni A. P. Berggreen 1873.

115. Jeg raaber fast, o Herre —

Psbg. No. 199. 203. 205. **316.** 375. 431. 438.

Mel. (fransk 1539. 1542.) Th. Kingo 1699.

116. Jeg takker dig ret hjertelig —

Psbg. No. 470. 481.

Mel. (1595. 1610.) Th. Kingo 1699.

117. Jeg veed et evigt Himmerig —

a. Den oprindelige og bedste Form.

Psbg. No. 142. **212.** 350. 363. 458. 504. 577.

Mel. (Weida 1643.) Breitendich 1764.

b. Berggreens Form.

Harmoni: Berggreen.

118a. Jeg vil din Priis udsjunge —

Psbg. No. 145. 151. 239. 264. 277. 424. **477.**

a) den oprindelige og bedste Form.

Mel. (Eisleb. G.-B. 1598.) A. Arrebo 1627.

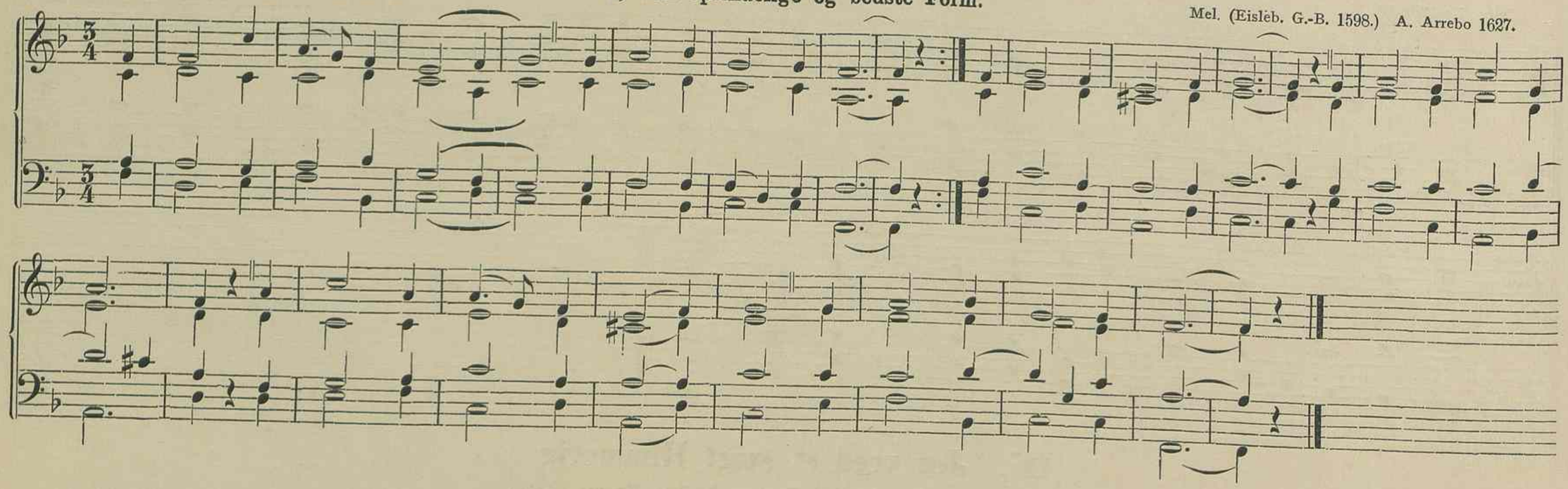

118b. Jeg vil din Priis udsjunge —

Psbg. No. 145. 151. 239. 264. 277. 424. **477.**

b) Berggreens Form rhythmiseret.

119. Jert Huus skal J bygge —

(Chorsang).

Psbg. No. **617.** (Moderato.)

Mel. og Harm. (for Chorsang) J. P. E. Hartmann 1877.

120. Jerusalem, du hellige Stad —

Psbg. No. **218.**

Mel. H. Thomissøn 1569.

Jesu, dine dybe Vunder —

see: Som en Hjort med Tørst befangen. No. 219.

121. Jesu, din søde Forening at smage —

Psbg. No. 173. 252. **290.** 535.

Mel. (hos König 1738.) N. Schiørring 1781.

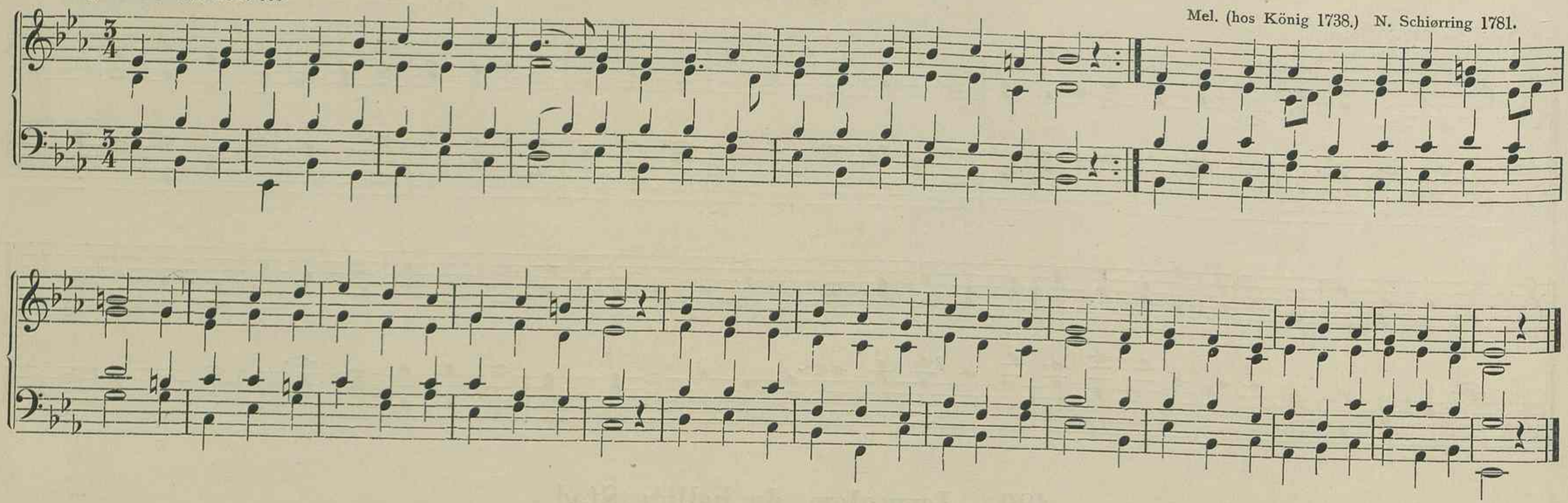

122. Jesu, du min Glæde —

Psbg. No. 143. 194. 340. **343.** 444.

Mel. (J. Crüger 1653.) Pontoppidan 1740.

123. Jesu, giv Seier, Livs-Fyrste og Kilde —

Psbg. No. 86. **408.**

Mel. (efter Darmst. G. B. 1698. Stötzel 1744.)

124. Jesu Pine, Kors og Død —

Psbg. No. 119. 274. 434. 461.

Mel. (Vulpius 1609.)

125. Jesus annammer Syndere —

Psbg. No. **317.**

Mel. (1733? J. G. Hille 1739.) Pontoppidan 1740.

126a. Jesus Christus er tilstede —

Psbg. No. **20.**

Mel. (fra Middelalderen. Erfurt. Enchirid. 1524.) H. Thomissøn 1569.

126b. Jesus Christus er tilstede —

Psbg. No. **20.**

Mel. (Klug 1535. Zinckeisen 1584) Lindeman 1878.

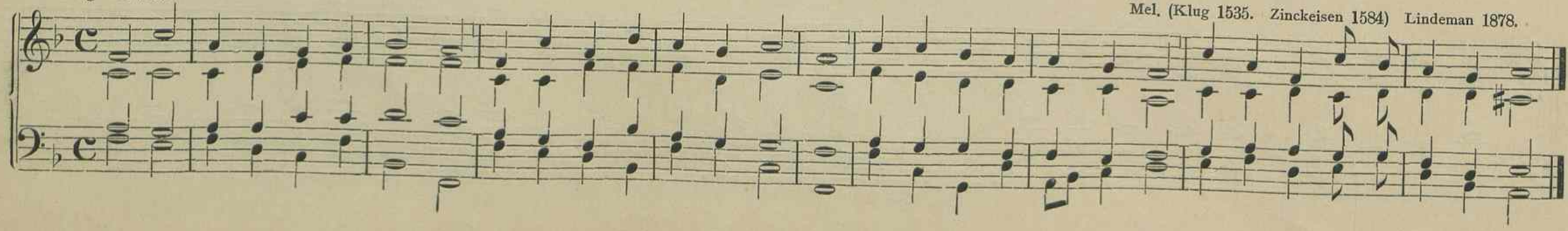

127. Jesus Christus Synden bandt —

Psbg. No. **147.** 164.

Mel. (Klug 1535.) H. Thomissøn 1569.

128. Jesus er mit Haab, min Trøst —

Psbg. No. 435. 437. 521. **552.**

Mel. (Runge G. B. Praxis piet. 1653.) Pontoppidan 1740.

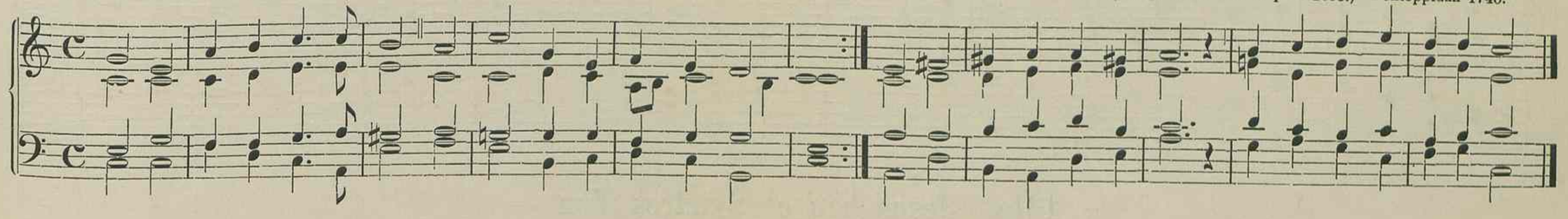

129. Jesus er mit Liv i Live —*)

Psbg. No. **118.** 209. 319. 388.

Mel. (W. Wessnitzer. Celle-Lüneb. G. B. 1661.) N. Schiørring 1781.

*) Den i Psalmebogen med „Jesus er mit Liv i Live b“ betegnede Melodi see her under No. 10a: Alle Mennesker i Live —

130. Jesus, Frelser, Saliggjører —

(Tag det sorte Kors fra Graven).

Psbg. No. 245. 282. 320. 346.

Mel. og Harmoni H. Rung. 1857.

131a. Jesus han er Syndres Ven —

Psbg. No. 17. **318.** 345.

Mel. (J. Ulich. 1674.)

131b. Jesus han er Syndres Ven —

Psbg. No. 17. **318.** 345.

Mel. (Darmst. G.-B. 1699.)

132. Jesus i det Høie throner —

Psbg. No. 115. **166.**

Mel. (Böhm. Br. 1566.)

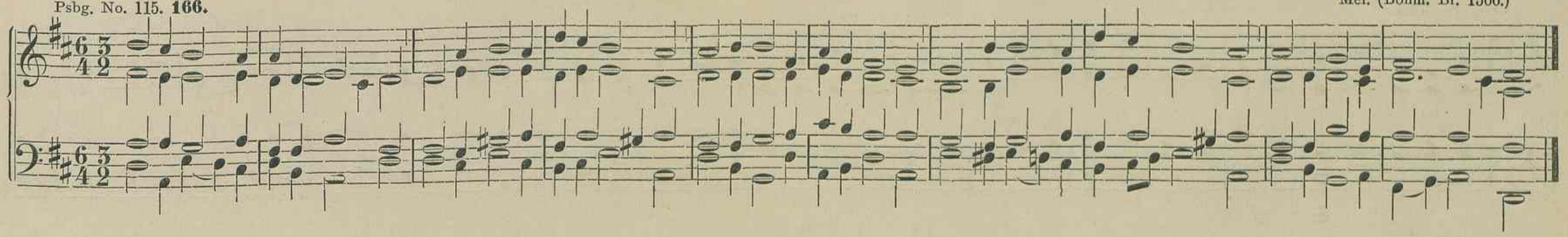

133. Jesus, min Drot —

Psbg. No. **378.**

Efter en gammel Mel. hos (M. Weisse 1531.) H. Thomissøn 1569.

134. Jesus mit Liv —

Psbg. No. **488.**

Mel. (efter M. Weisse 1531.)

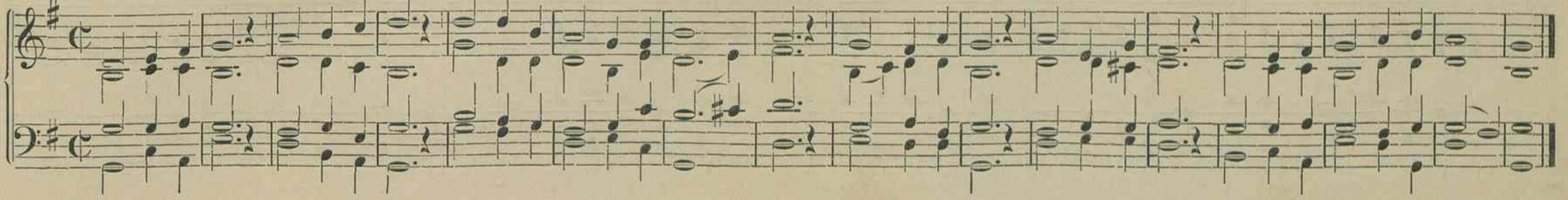

135. Julen har bragt velsignet Bud —

Psbg. No. **584.**

Mel. (C. E. F. Weyse 1841.

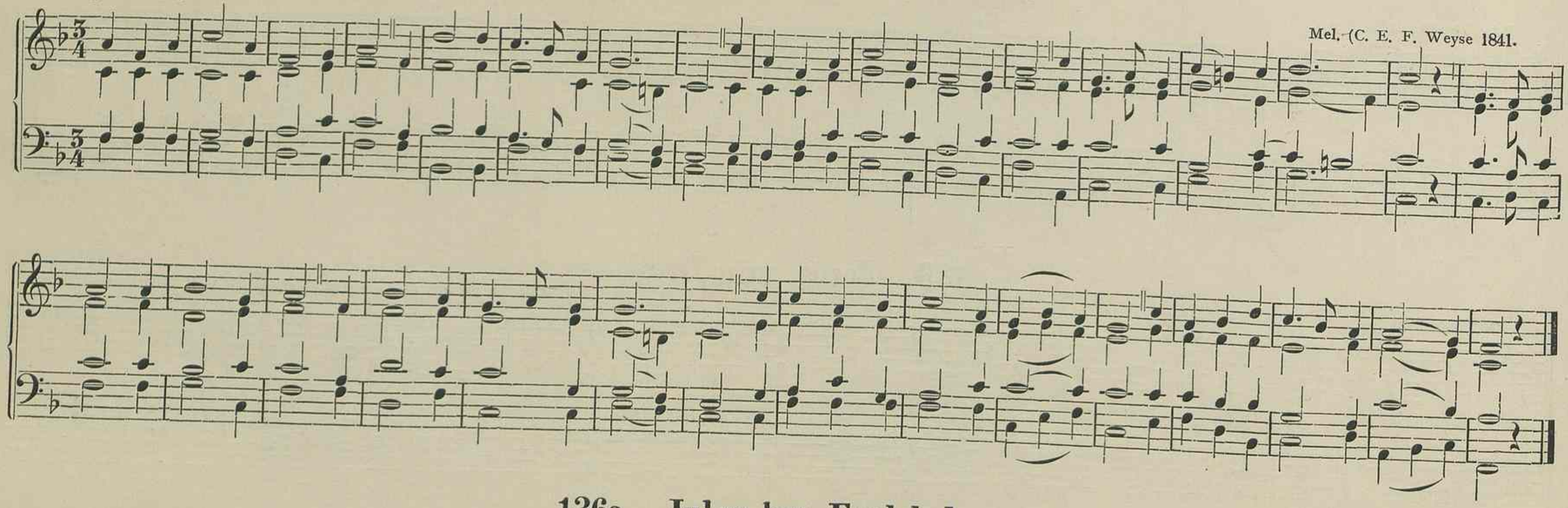

136a. Julen har Englelyd —

Psbg. No. **72.**

Efter Melodien hos H. Thomissøn 1569.

136. Julen har Englelyd —

Psbg. No. **72.**

Mel. A. P. Berggreen 1852.

137. Kimer, J Klokker, ja kimer før Dag i det Dunkle —

Psbg. No. **585.**

Mel. H. Rung 1857.

Psbg. No. 82. 198. **219.**

138. Kirken den er et gammelt Huus —

Mel. Ludv. M. Lindeman 1840.

Psbg. No. **600.**

139a. Kjærlighed fra Gud —

(Efter en Mel. hos König 1738.)

Psbg. No. **600.**

139b. Kjærlighed fra Gud —

(Amerikansk.) Nutzhorn 1862.

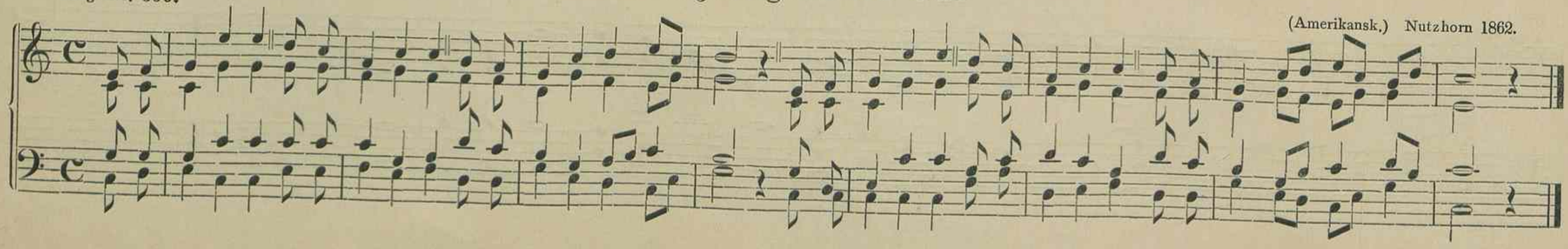

140. Kom, Gud Helligaand, kom brat —

Psbg. No. 180. **182.**

(Originalmel. fra Middelalderen. Teutsch Kirchenampt Erf. 1527.) N. Jespersøn 1573.

141. Kom, Gud Helligaand, opfyld —

Psbg. Side 1.

Mel. (M. Weisse 1531.) H. Thomissøn 1569.

142. Kom, Hednignstammers Frelsermand —

(Kom, Hedningers Frelser sand —) *)

Psbg. No. **73.** (47.)

(Fra Middelalderen. M. Weisse 1531. Erf. Enchir. 1524.) H. Thomissøn 1569.

*) I Melodien: „Kom Hedningers Frelser sand“ udelades Optakten.

143. Kom, Helligaand, Gud Herre from —

Psbg. No. **183.** 193.

Mel. (Erfurter Enchiridion 1524.) Pontoppidan 1740.

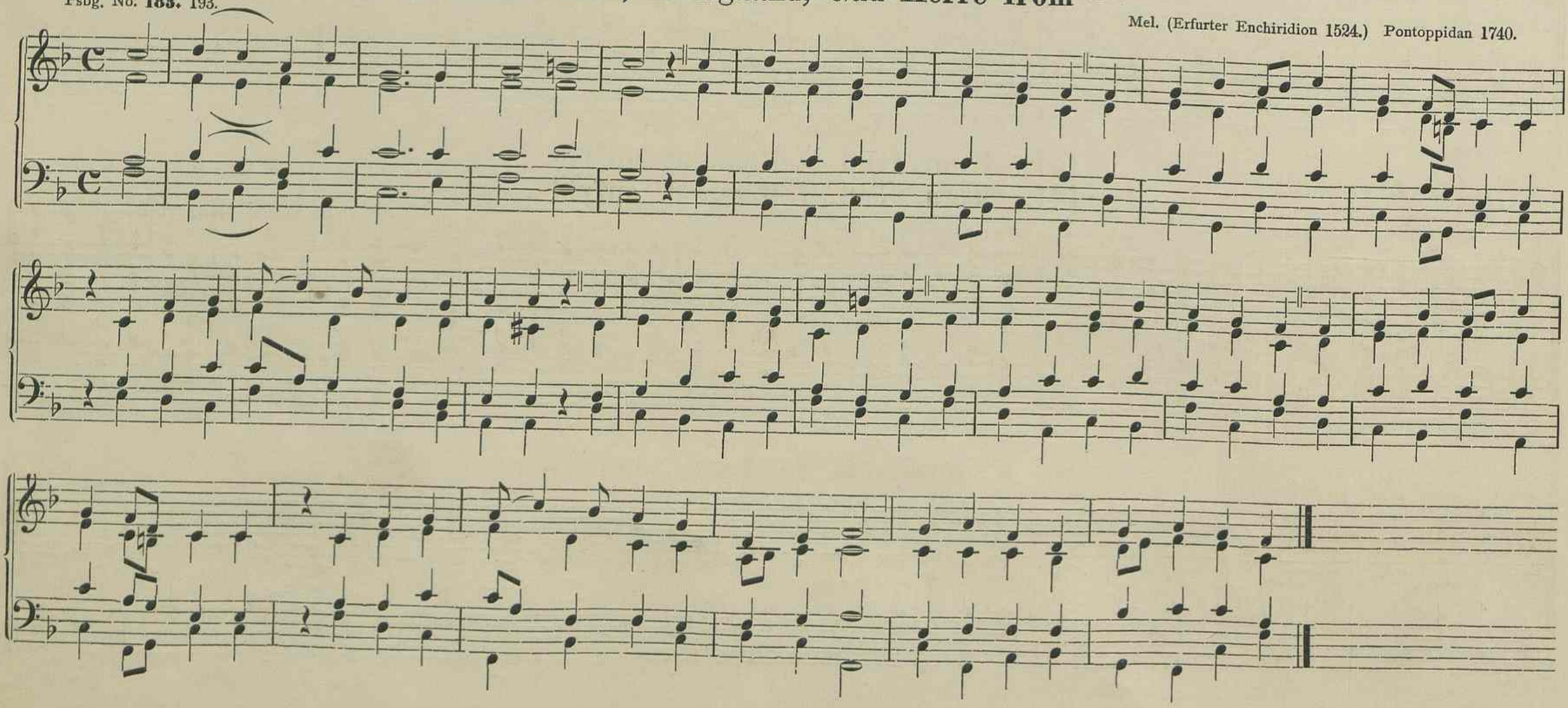

144. Kommer, Sjæle dyrekjøbte —

Psbg. No. 462.

Mel. J. P. E. Hartmann 1861.

*) Den sidste Linie gjentages.

145. Kom, o Gud Skaber Helligaand —

Psbg. No. **185.** 189.

Mel. (Erfurt. Enchiridion 1524.) H. Thomissøn 1569.

146. Kom, o kom du Aand, som giver —

Psbg. No. **186.** 452.

Mel. (J. Chr. Bach (?) 1693.) Pontoppidan 1740.

147. Kom, Regn af det Høie —

Psbg. No. **187.**

Mel. J. P. E. Hartmann 1873.

148. Litaniet (Vexelsang) —

Psbg. No. **14.**

Mel. (Bapst 1545.) N. Schiørring 1781.

(endnu 6 Linier.)

V. V. a.

For Din hel - li - ge Fød - sels Skyld
For Din blo - di ge Sved
For Din Pi - ne og Død
For Din hel - li - ge Jor - de - færd
For Din hel - li - ge Op - stan - del - se og Him - mel - fart
J vor sid - ste Ti - - me
Paa den y - der - ste Dom - me - dag

b.

Hjælp os, kjæ - re Her - re Gud!

V. VI. a.

Vi ar - me Syn - de - re gjø - re vor
Styr og re - gjer din hel - li - ge christe - li - ge
Hold Kir - kens Tje - nere ved dit sa - li - ge Ord og
(endnu 17 Linier)

b.

Bøn til Dig:
Kir - ke,
i et hel - ligt Lev - net

Hør os, kjæ - re Her - re Gud!

V. VII. a.

O Du Guds Lam, som bar Ver - dens Syn - der!

b.

For - barm Dig o - ver os!
Mi - skund Dig o - ver os!
— For - leen os Din Fred!

a.

Ky - ri - e e - lei - - son!

b.

Gud, for - barm Dig o - ver os!

V. VIII (Versikel.) a.

Vi ha - ve syn - det med vo - re Fæ - dre,

b.

Vi ha - ve hand - let il - de og gjort U - gu - de - lig - hed.

a.

b.

O Her - re, gjør ik - ke i - mod os ef - ter vo - re Syn - der Og be - tal os ik - ke ef - ter vo - re Mis - gjer - nin - ger.

a. b. a. og b.

O Her - re, hør vor Bøn Og lad vor Røst kom - me til Dig! A - - - men.

149a. Kyrie.

I. Juul til Kyndelmisse —

Psbg. No. 5. I.

Kyrie nativ. Mel. H. Thomissøn 1569.

Choret. **Menigheden.**

Ky - ri - e, Gud Fa - der af Him - me - rig! Du send - te os Din Søn til Jor - de - rig, For - di Du var os saa mi - skun - de - lig!

Choret. **Menigheden.**

Chri - ste, Guds Søn af Him - me - rig, Du lod Dig fø - de her paa Jor - de - rig, At vi og vor - de maae Guds Børn med Dig.

Choret. **Menigheden.**

O Hel-lig-aand! det var Dit Værk for - vist, at af en Jom-fru fød-tes Je-sus Christ. Ak! lad os ik-ke døe i Syn-dens Baand, men Chri-stum fød i os, o Hel-lig-aand!

149b. Kyrie.

II. Paaske til Pintse.

Psbg. No. **5.** II.

Choret. **Menigheden.** **Choret.**

(Kyrie paschale. Böhm. Br. 1544.) H. Thomissøn 1569.

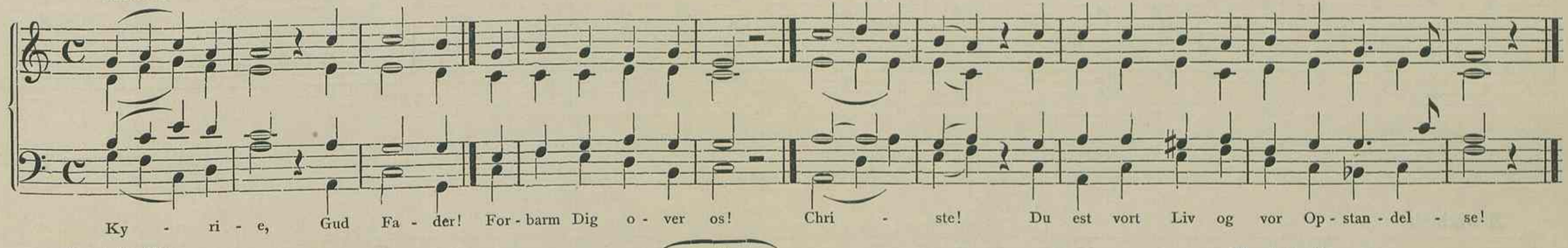

Ky - ri - e, Gud Fa - der! For-barm Dig o - ver os! Chri - ste! Du est vort Liv og vor Op-stan-del - se!

Menigheden. **Choret.** **Menigheden.**

For - barm Dig o - ver os! Ky - ri - e, Hel - lig-aand! Hjaelp os, vor Trø - ster-mand! For - barm Dig o - ver os!

149c. Kyrie.

III. Pintse til Juul.

Psbg. No. **5.** III.

(Kyrie fons bonitatis, summum. Erfurt, Teutsch Kirchenampt 1525.) H. Thomissøn 1569.

Ky - ri - e, Gud Fa - der, al-som-høi - e - ste Trøst, Du est al vor Fryd og Lyst! Vaer-des os at spa-re og for Synd be-va-re!

Menigheden. **Choret.**

For - barm Dig o - ver os! Chri - ste, Her - re Gud! Du est det san - de Lys, Du est vor Vei, Sand-

he - dens Port og Kjær - lig - he - dens Speil, Al - le Christ - nes Trøst og Raad! Sa - lig - hed og Li - vet er i Dig os gi - vet!

Menigheden. **Choret.**

For - barm Dig o - ver os! Ky - - ri - e, Hel - lig - aand i E - vig - hed! Vær hos os u - di Din Barm - hjertig - hed!

Menigheden.

Sa - tan er os gram og vred! Vogt for Hel - veds Vaa - de os, som paa Dig haa - be! For - barm Dig o - ver os!

150. Kæmp alvorlig, nu Guds Naade —

Psbg. No. 133. 221. 356. **409.** 579. 591.

Mel. (efter Thommen 1745. Kühnau 1786.)

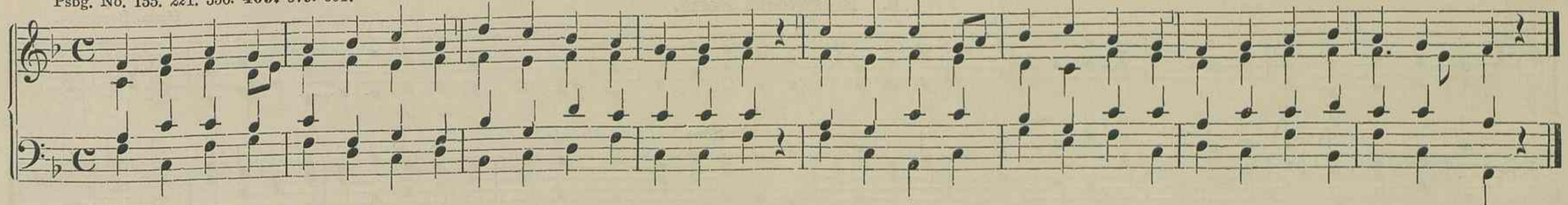

151. Lad os ile —

Psbg. No. **601.**

Mel. (K. Voigtlaender 1853.)

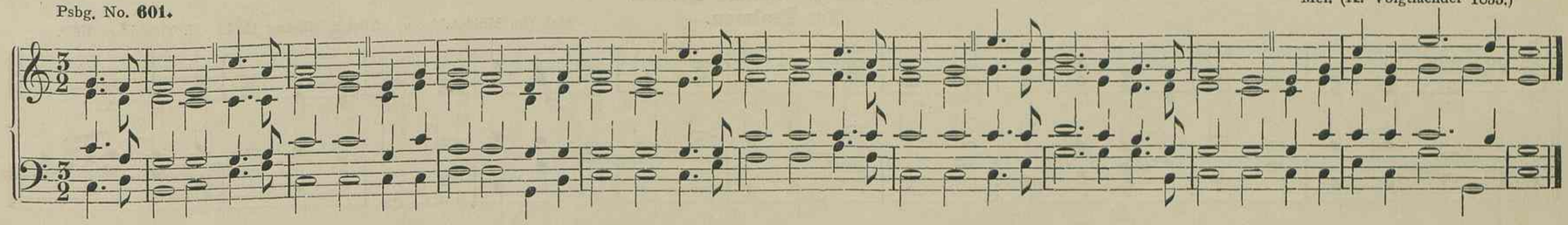

152. Lover den Herre, den mægtige Konge med Ære —

Psbg. No. 163. 170. **464.** 465. 501. 503. 585.

Mel. (Strals. G. B. 1665.) Pontoppidan 1740.

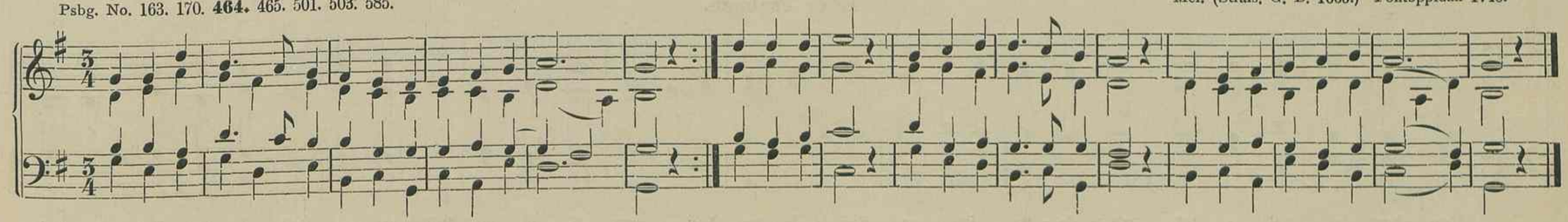

153a. Lovet være du, Jesus Christ —

a. den oprindelige Form.

Psbg. No. **74.** 453. 505.

Mel. (fra Middelalderen. Walter 1524.) H. Thomissøn 1569.

153b. Lovet være du, Jesus Christ —

b. Berggreens Form.

Harm. Berggreen.

Antiphona til Psalme No. 74.

Før Psalmen.

Mel. (fra Middelalderen. Alstedt Müntzer 1524.) H. Thomissøn 1569.

Nu vil vi al - le tak - ke vor Her - re, som med sin Fød - sel ha - ver gjen - løst os fra al Djæ - ve - lens Magt!

Efter Psalmen.

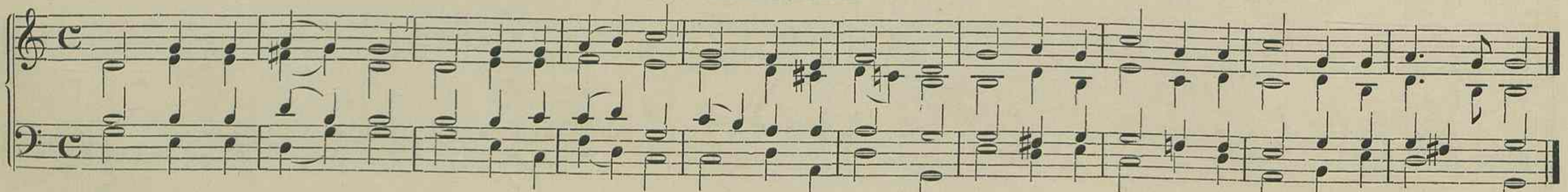

Ham bør vi al - tid gla - de - lig sjun - ge Eng - le - nes Lov - sang: Æ - re og Priis væ - re Gud i det Høi - e - ste!

Til Psalmen No. 453 „Lille Guds Barn" bruges bedre følgende Melodi:

Oprindelig verdslig. H. Rung 1857.

154. Lovsynger Herren, min Mund og mit Jndre —

Psbg. No. **466.**

Mel. efter Pontoppidan 1740.

155 a. Lyksalig, lyksalig hver Sjæl, som har Fred —

Psbg. No. **612.**

(Efter den VI. Psalmetone.)

155 b. Lyksalig, lyksalig hver Sjæl, som har Fred —

Psbg. No. **612.**

Melodi og Harmoni A. P. Berggreen 1841.

156 a. Maria hun er en Jomfru reèn —

Psbg. No. **51.**

Mel. efter H. Thomissøn 1569. See Nr. 120.

156 b. Maria hun er en Jomfru reen —

Psbg. No. **51.**

Mel. (efter den VI. Psalmetone J. v. Burck 1584.) Th. Laub 1891.

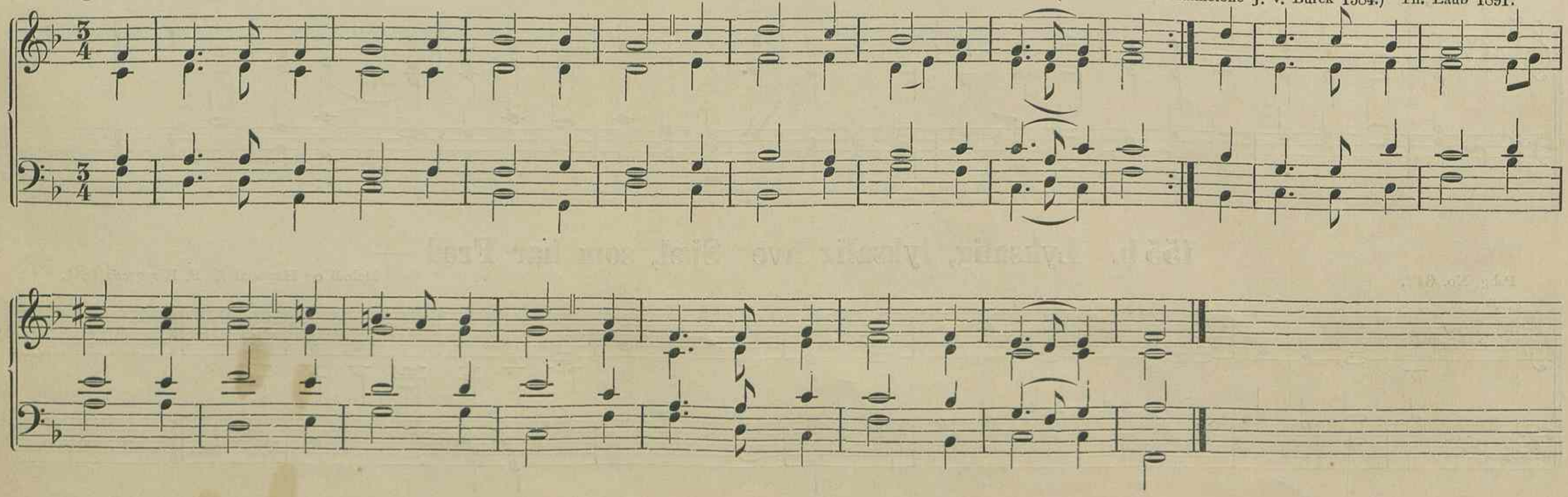

157. Med Fred og Fryd jeg farer hen —

Psbg. No. **519.**

Mel. (Walter 1524.) H. Thomissøn 1569.

158. Med Konning David klage —

Psbg. No. **321.**

Mel. H. Thomissøn 1569.

159. Med liflig Jubelklang —

Psbg. No. **586.**

Mel. (fra Middelalderen. Klug 1535.) H. Thomissøn 1569.

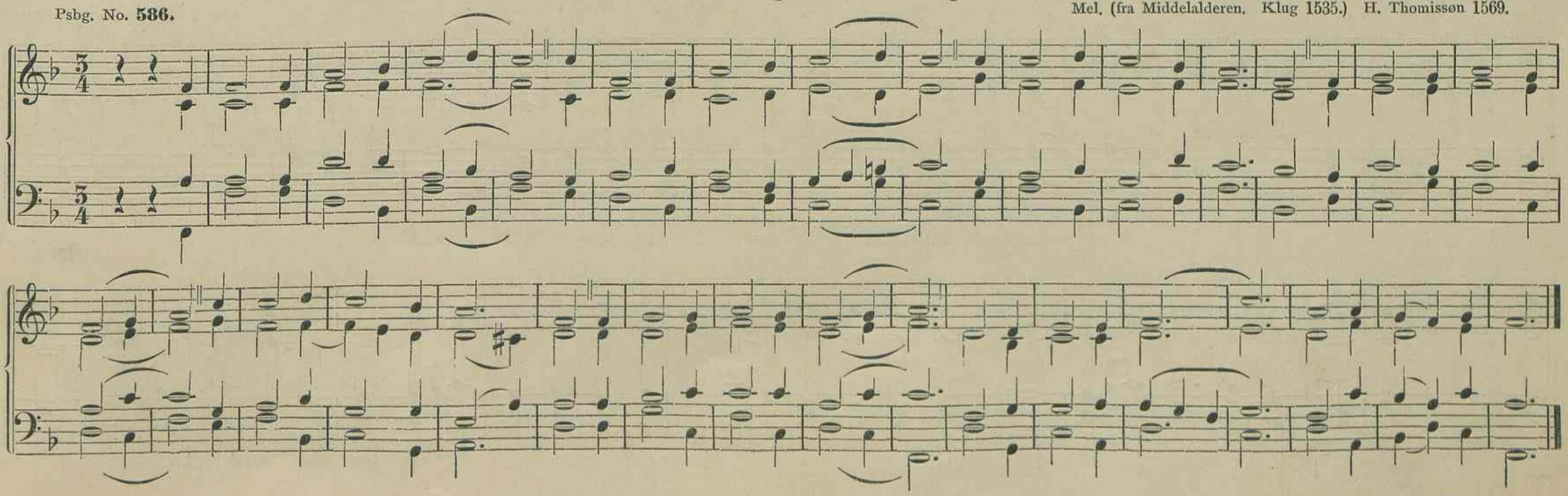

160. Med Sorgen og Klagen hold Maade —

Psbg. No. 55. 150. **526.**

Melodi (fra Middelalderen. Klug 1542.) A. Arrebo 1627.

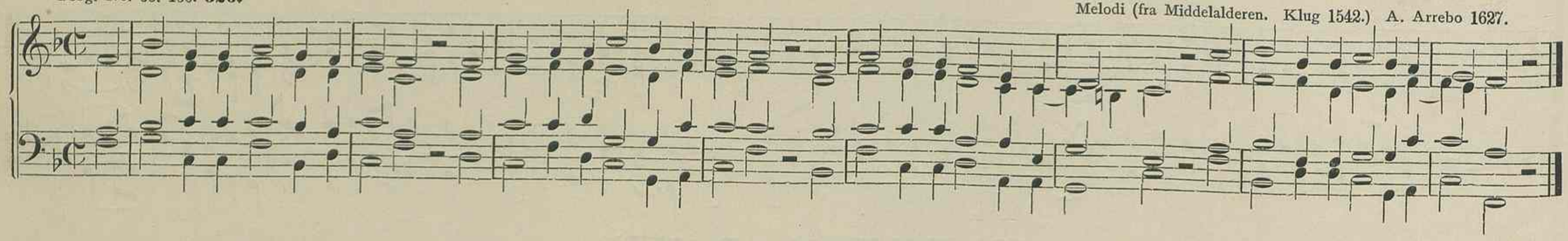

161. Midt i Livet ere vi —

Psbg. No. **554.**

Mel. (fra Middelalderen. Walter 1524.) H. Thomissøn 1569.

162. Mig Hjertet gjøres bange —

Psbg. No. **425.**

Mel. Chr. Barnekow 1858.

163. Min Død er mig til Gode —

Psbg. No. 233. 518. **555.**

Var.*)

Mel. (Vulpius 1609.)

*) Var. Bedre Originalen:

164. Min Jesu, lad mit Hjerte faae —

Psbg. No. **379.**

Mel. (J. Crüger 1656.)

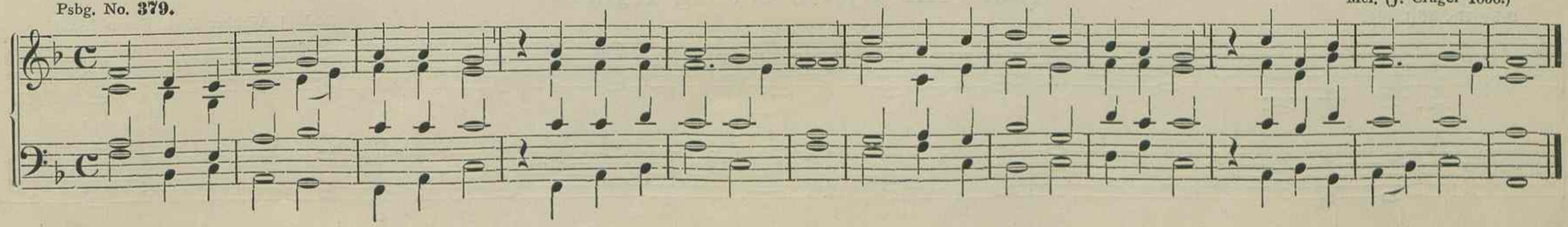

165. Min Sjæl, du Herren love —

Psbg. No. **467.**

Mel. (Johann Kugelmann 1540.) H. Thomissøn 1569.

Min Sjæl og Aand, opmuntre dig —

see: Om Himmerigs Rige vi tales ved — No. 199.

166. Mit Hjerte ret sig fryder —

Psbg. No. **568.** 614.

(Mel. (J. Walther 1552. Gesius 1605.)

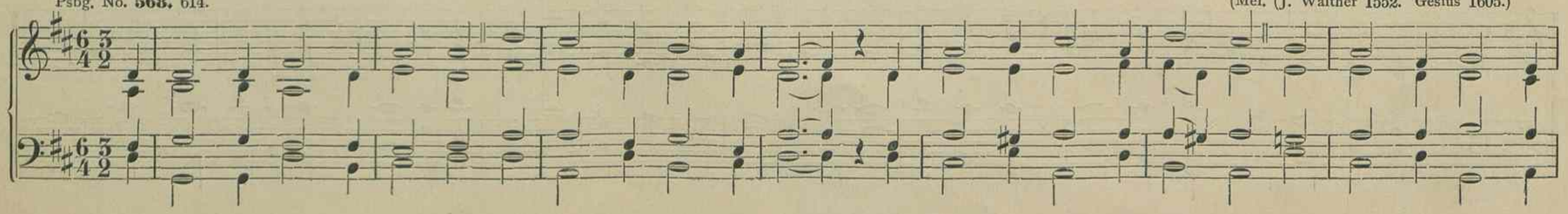

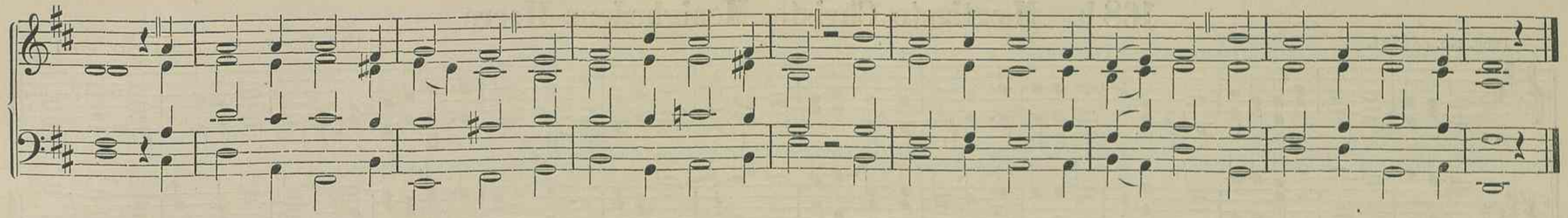

167. Morgenstund har Guld i Mund —

Psbg. No. **606.**

Mel. Chr. Barnekow. 1856.

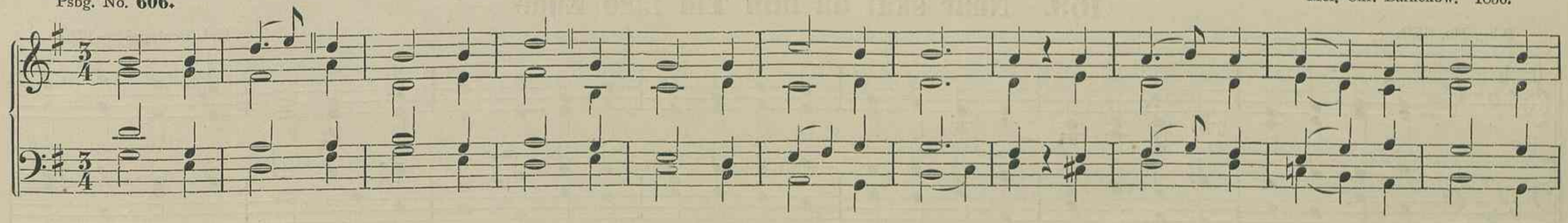

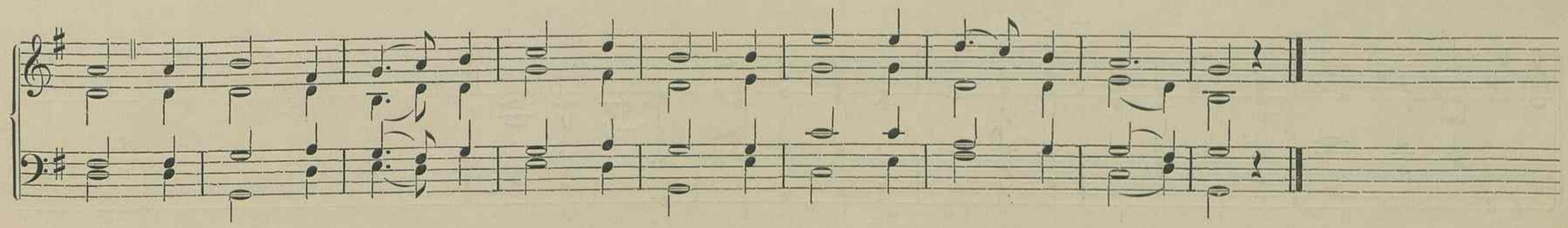

168a. Mægtigste Christe, Menighedens Herre —

Psbg. No. 84. **241.**

Mel. (Crüger 1653.)

168 b. Mægtigste Christe, Menighedens Herre —

Psbg. No. 84. **241.**

Mel. (verdslig Fr. Ferd. Flemming ca. 1800.)

169. Naar skal da min Tid faae Ende —

Psbg. No. **559.**

Mel. Pontoppidan 1740.

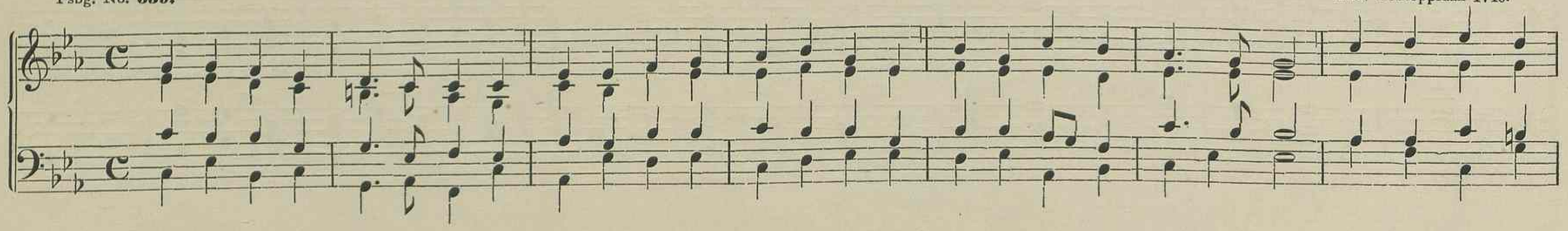

170. Naar Tid og Time er for Haand —

Psbg. No. 528. 545. **560.** 567.

Mel. (Wolff 1569.) H. Thomissøn.

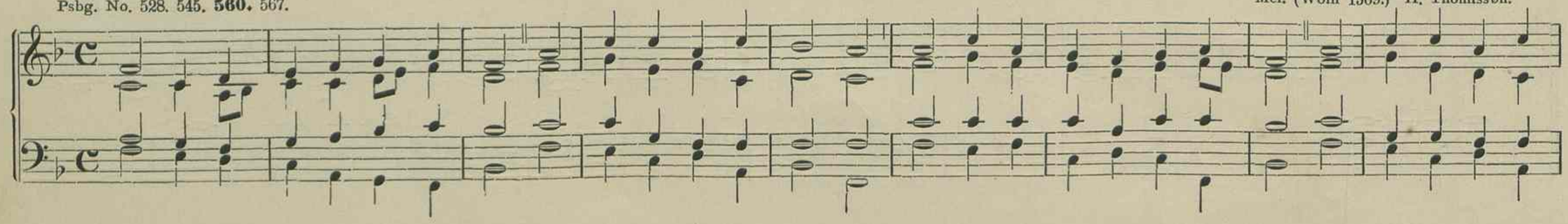

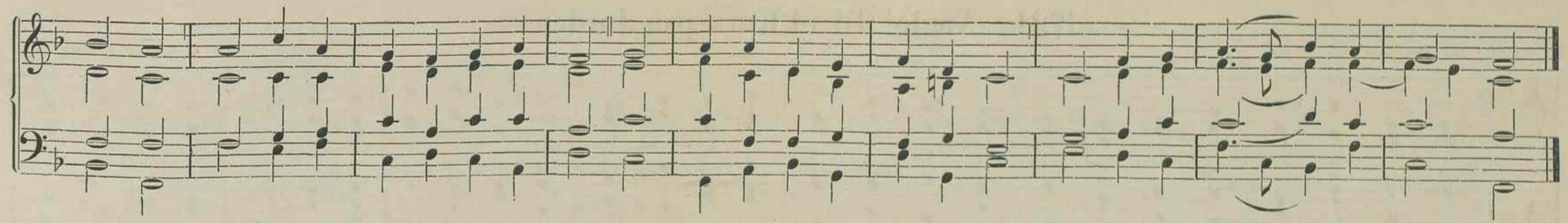

171. Naar vi i største Nød mon staae —

(Den oprindelige rhythmiske Form see No. 14 pag. 9.)

Psbg. No. 487. 491. 539. **544.** 556.

Mel. (efter Lyon. Bourgeoys 1547.) H. Thomisson 1569. (Eler 1588.)

172a. Naglet til et Kors paa Jorden —

Psbg. No. **121.** 286. 296.

Mel. (hos C. Kocher 1855.)

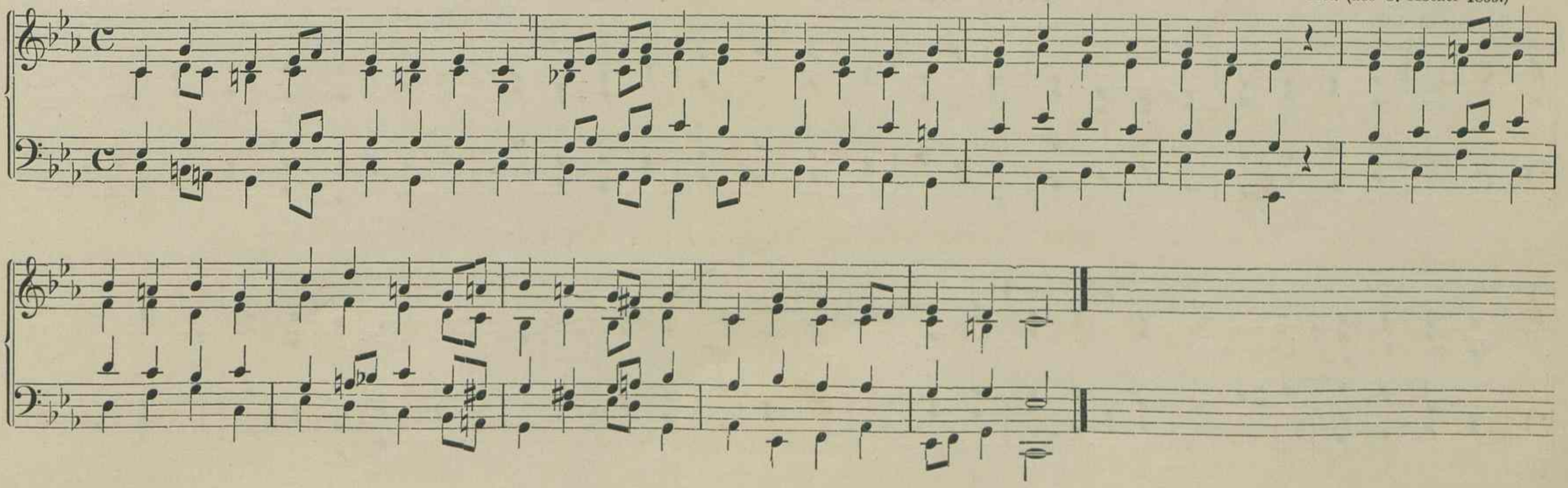

172 b. Naglet til et Kors paa Jorden —

Psbg. No. **121.** 286. 296.

Mel. N. Schiørring 1781.

173. Nu bede vi den Helligaand —

Psbg. No. **8. 188.**

Mel. (fra Middelalderen. J. Walter 1524.) H. Thomissøn 1569.

Antiphona (Chorsang) **Vi arme Børn af Adams Kjøn** —

Mel. (fra Middelalderen.) N. Jespersøn 1573.

Til V. 1.

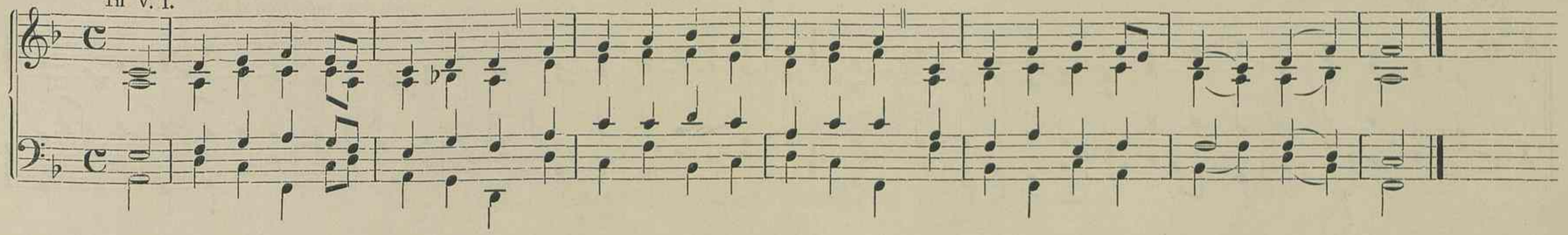

Til V. 2.

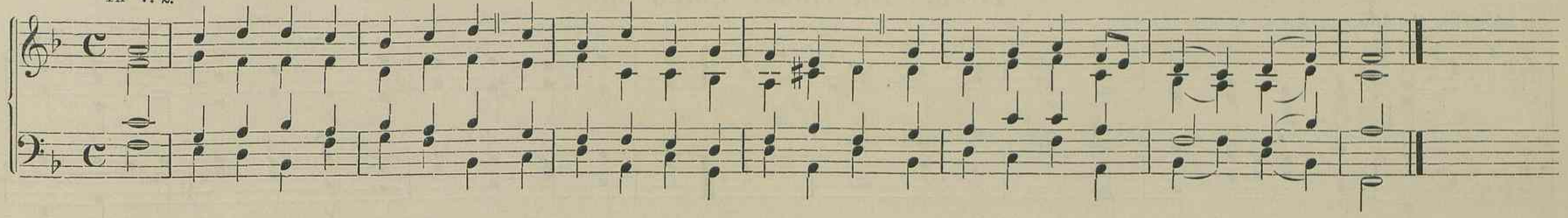

Til V. 3.

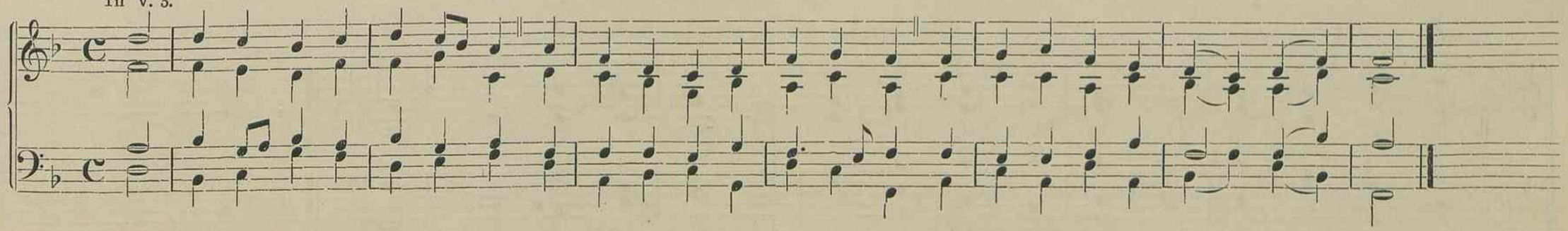

Til V. 4.

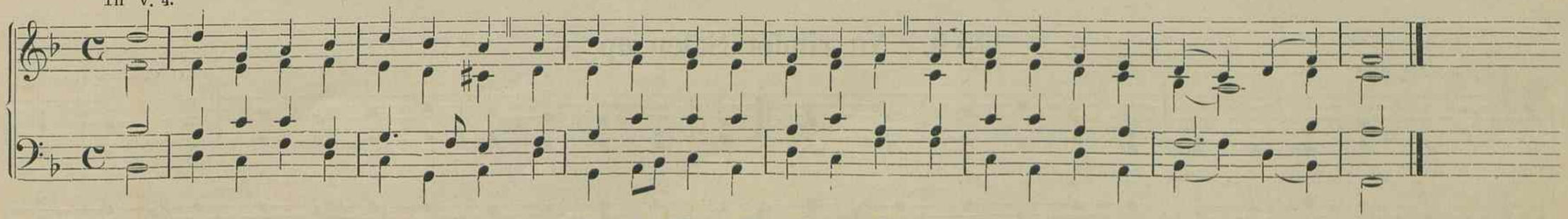

Nu hviler Mark og Enge —

see: Gud, efter dig jeg længes — No. 71.

174. Nu kom der Bud fra Englechor —

Psbg. No. **52.** 220.

Mel. (efter Sohr 1668 ?) af H. O. C. Zinck 1801.

175 a. Nu rinder Solen op —

Psbg. No. 415. **480.**

Mel. verdslig Terkelsen Astrea 1654, kirkelig Th. Kingo 1674.

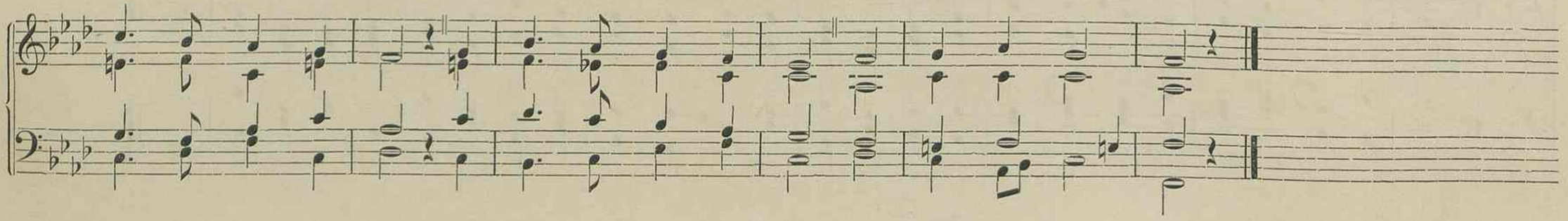

175 b. Nu rinder Solen op —

Psbg. No. 415. **480.**

Mel. H. O. C. Zinck 1796.

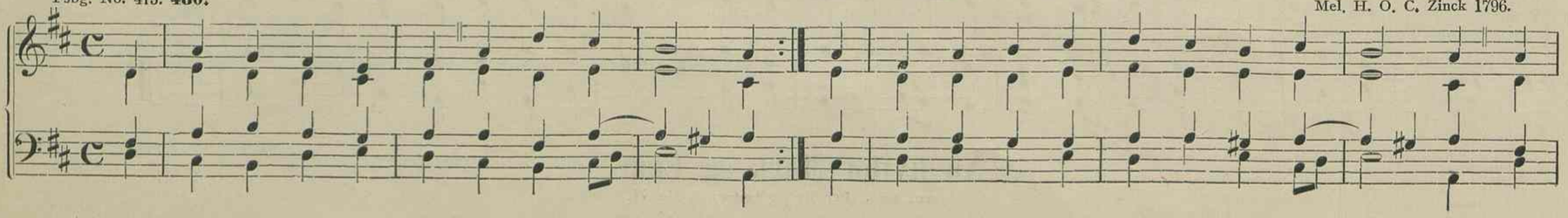

176. Nu ringer alle Klokker mod Sky —

Psbg. No. **33.**

Mel. C. E. F. Weyse 1837.

177. Nu skal du, min Sjæl, dig smykke —

a. Den oprindelige rhythmiske Form.

Psbg. No. **291.**

Mel. (J. Crüger 1649.) Pontoppidan 1740.

177. Nu skal du, min Sjæl dig smykke —

b. Den senere og rhythmeløse Form.

Psbg. No. **291.**

178. Nu takker Alle Gud —

Psbg. No. **468.**

Mel. (J. Crüger 1649.) Pontoppidan 1740.

179. Nu titte til hinanden —

Psbg. No. **607.**

Mel. C. E. F. Weyse 1837.

180. Nu vaagne alle Guds Fugle smaa —

Psbg. No. **608.**

Mel. og Harm. C. E. F. Weyse 1837.

181. Nu velan, vær frisk tilmode —

Psbg. No. 27. 30. 155. 240. 298. 394. **490.**

Mel. (J. Schop 1642.) Th. Kingo 1674.

182. Nu vilde Gud miskundelig —

Psbg. No. 242. **254.** 265.

Mel. (Strassb. Kirchenampt 1525.) H. Thomissøn 1569.

183. O at jeg havde tusind Munde —

Psbg. No. 322. 344. 362. 369. **469.**

Mel. (hos König 1738.)

184. O Christelighed —

Psbg. No. 294. 354. **457.**

Mel. Ludv. M. Lindeman 1862.

185. O Drøvelse, o bittre Vee —

Psbg. No. **123.** 161. 397.

Mel. (katholsk 1628, evangel. 1641.) Pontoppidan 1740.

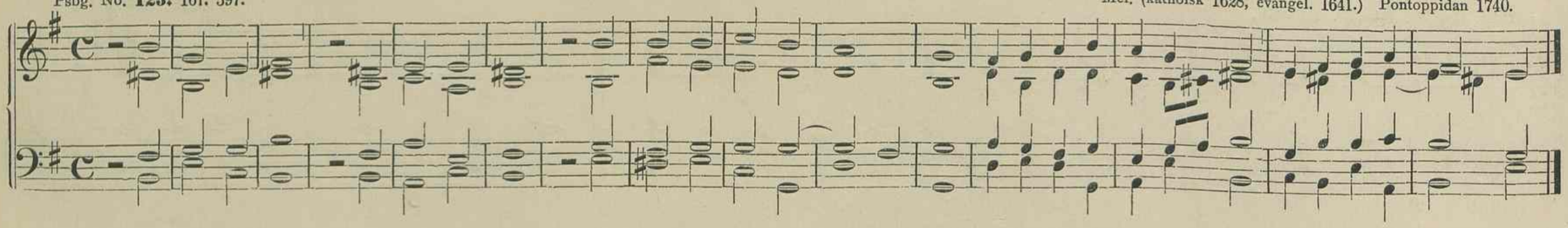

186. O du Guds Lam uskyldig —

Psbg. No. **124.**

Mel. (Elisabeth's K.-O. 1542.) H. Thomissøn 1569.

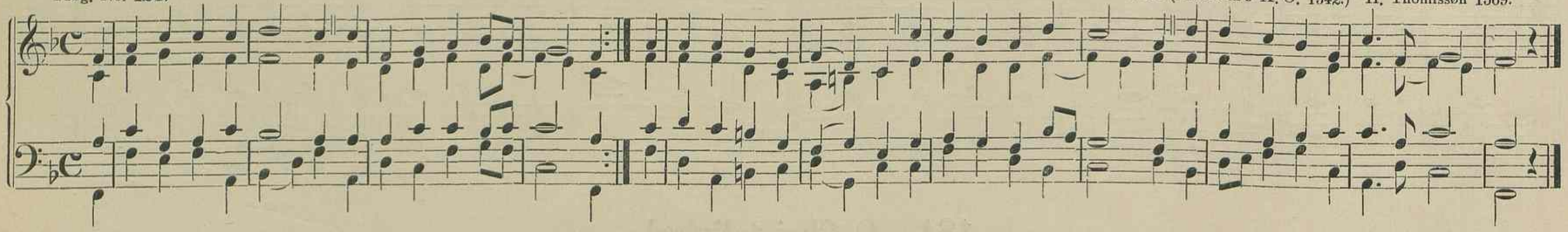

187a. O du store Seiervinder —

Psbg. No. 214. **410.**

Mel. (hos Thommen 1745.) Chr. Gregor 1784.

187 b. O du store Seiervinder —

Psbg. No. 214. **410.**

Mel. (Freylinghausen 1704.) Pontoppidan 1740.

188. O Evighed, du Tordenrøst —

Psbg. No. 550. **569.**

Mel. (J. Schop 1642. J. Crüger 1653.) til et andet Metrum Pontoppidan 1740.

189. O Fader udi Himmelen —

Psbg. No. **149.**

Mel. (Spangenberg 1568.) H. Thomissøn 1569.

Antiphona: Chorsang.

Psbg. No. **149.**

Choret.

Mel. (Regina cœli. Fra Middelalderen. Wolff 1569.) H. Thomissøn 1569.

Menigheden V. 1.

Choret.

Menigheden V. 2.

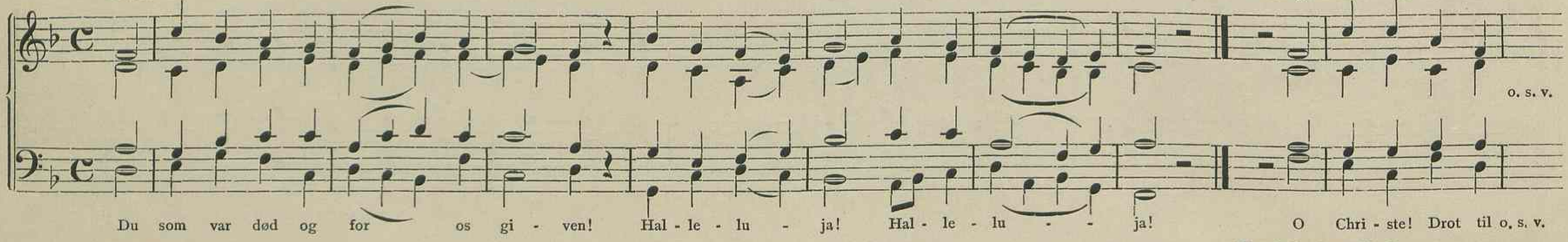

Choret.

Menigheden V. 3.

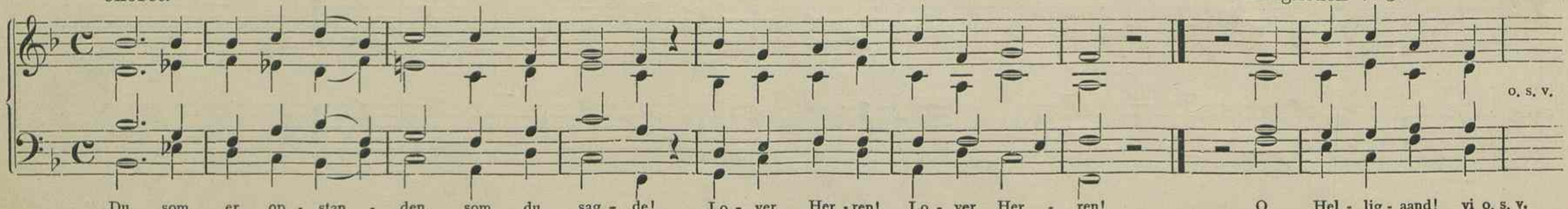

190. O Fader vor i Himmerig —

Psbg. No. 125. 181. 196. **270.** 328. 358. 386. 387. 422. 427. 451. 531. 537. 543. 557.

Mel. (Schumann G. B. 1539.) H. Thomissøn 1569. Harmoni: H. L. Hassler.

191. O glade Budskab for mit Hjerte —

Psbg. No. 332. 390.

Mel. H. O. C. Zinck 1801.

192. O gode Gud, vi takke dig —

Psbg. No. 23. **210.** 479.

Mel. (Genf. Crespin 1551.)

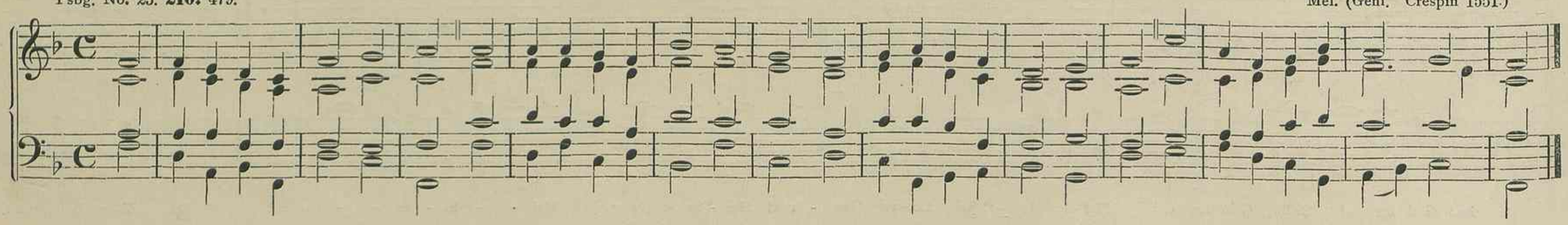

193 a. O Gud, du fromme Gud —

Psbg. No. 314. **364.**

Mel. (Hannover. G. B. 1646.) Pontoppidan 1740.

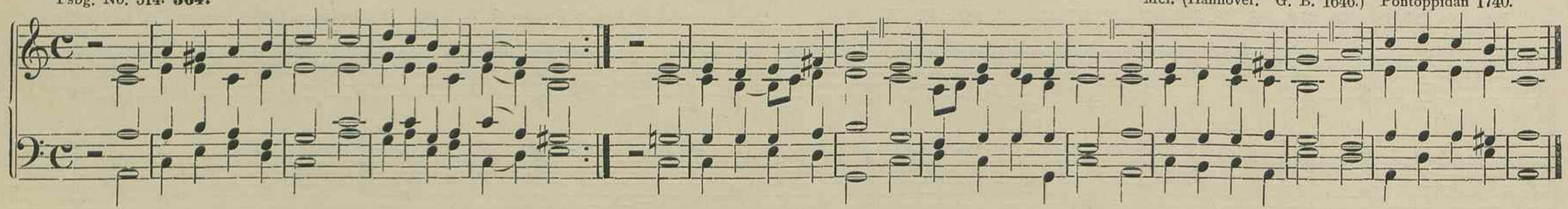

193 b. O Gud, du fromme Gud —

Psbg. No. 232. 257. 368. 380. 407.

Mel. (Meining. G. B. 1693.)

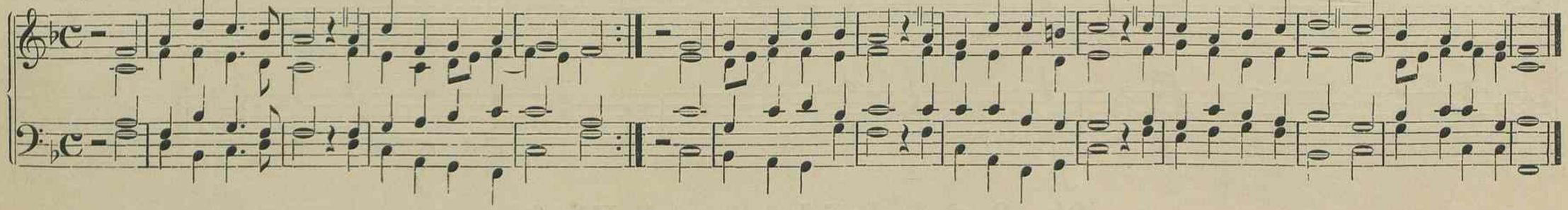

194 a. O Herre Jesu, mit Levnets Lys —

Psbg. No. 107. 302.

Mel. (As hymnodus sacer 1625.) Pontoppidan 1740.

194 b. O Herre Jesu, mit Levnets Lys —

Psbg. No. 300. **520.** 525.

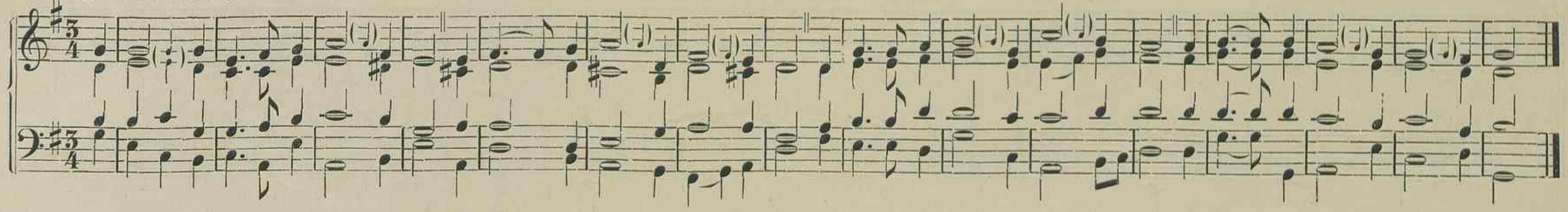

195. O Jesu, for din Pine —

Psbg. No. 130. **324.**

Mel. A. Arrebo 1627.

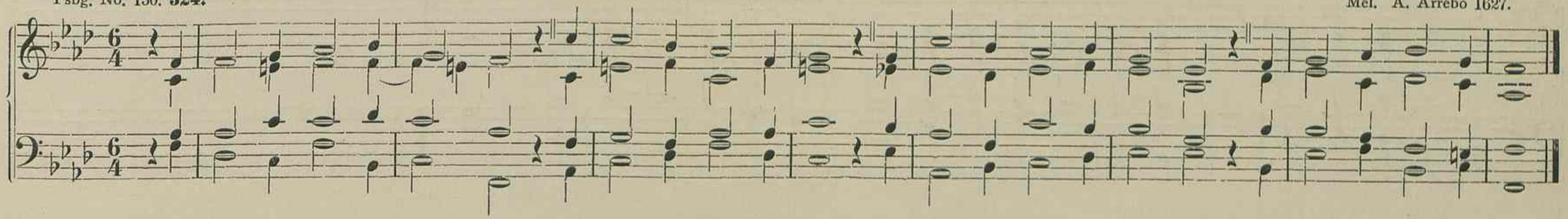

196. O Jesu, hør mig for din Død —

Psbg. No. 109. 208. 305. 360. 406. **411.**

Mel. H. Thomissøn 1569.

197. O kommer hid dog til Guds Søn —

Psbg. No. 237. 289. 326. 385. **430.**

Mel. (1530.) H. Thomissøn 1569.

198. O lad din Aand nu med os være —

Psbg. No. **279.**

Mel. H. Rung 1857.

199. Om Himmerigs Rige vi tales ved —

(Min Sjæl og Aand opmuntre dig —)

Psbg. No. **(167.)** 213 **624.**

Mel. H. Thomissøn 1569.

200. Op Alle, som paa Jorden boer —

Psbg. No. **471.**

Mel. (N. Herman 1554.) Pontoppidan 1740.

201. Op dog, Zion, seer du ei —

Psbg. No. 485. **602.**

Mel. J. P. E. Hartmann 1863.

202 a. Op, J Christne, ruster Eder —

Psbg. No. **412.**

Mel. (Stötzel 1744).

202 b. Op, J Christne, ruster Eder —

Psbg. No. **412.**

Mel. fra de gudelige Forsamlinger 1867.

203 a. Op, thi Dagen nu frembryder —

Psbg. No. **44.**

Mel. (J. F. Rötscher 1786). H. Rung 1857.

203 b. Op, thi Dagen nu frembryder —

Psbg. No. 44.

Melodi og Harmoni: N. W. Gade 1852.

204. Op, Zion, at oplukke —

Psbg. No. 42. 45. 48.

Mel. (efter J. Crüger 1640?) Th. Kingo 1686.

205. O salig Fryd, vor Jesus er opstanden —

Psbg. No. **154.**

Mel. (J. Löhner 1674.) Pontoppidan 1740.

206. O saligt Huus, hvor du har Jndgang fundet —

Psbg. No. **510.**

Mel. (J. Zahn 1886.)

207. O store Gud, vi love dig — (Te Deum).

Psbg. No. 15.

Mel. (fra Middelalderen. Bapst 1545.) H. Thomissøn 1569.

V. 1a. I.

O sto - re Gud, vi lo - ve dig

II.

af Hjer-tens Grund e - vin - de - lig!

V. 1b. 2a. 2b. I.

For dig, Gud Fa - der, bøi - er sig
Dig pri - ser Him - lens Eng - le - hær,
J e - vig Lov - sang Che - ru - bim

II.

til - be - den - de al Jor - de - rig;
de Mag - ter, som er Thro-nen nær,
til raa - be dig med Se - ra - phim:

V. 3a. I.

Hel - lig est du vor Gud!

II.

Hel - lig est du vor Gud!

V. 3b. I. og II.

Hel - lig est du vor Gud! Je - ho - va, Ze - ba - oth!

V. 4. I.

Din Æ - re o - ver Him - len gaaer,
A - post - ler - ne e - vin - de - lig

II.

din Priis til Jor-dens En - de naaer;
med Guds Pro-phe - ter fry - de sig,

V. 5. I.

De med din Mar - tyr - ska - re dig
Den he - le Kir - ke trindt paa Jord

II.

lov pri - se høit i Him - me - rig,
bek - jen - der dig med Tro - ens Ord:

V. 6. I.

Gud Fa - der stor i Her - lig - hed,
Gud Hel - li-gaand, vor Trøst og Fred,

II.

Guds Søn, som til vor Frel - se led,
tre - e - nig Gud i E - vig - hed!

V. 7. 8. 9a. I.

Du Æ - rens Kon - ge, Je - su sød!
Stor Kjær - lig - hed dig til os drog,
For Syn - den du har fyl - dest - gjort
Du o - ver Alt op - høi - et est,
Du kom - mer vist og døm - me skal

II.

af e - vig Fa - der e - vig fød,
du os at frel - se Mand-dom tog.
og os op - luk - ket Him - lens Port,
Guds høi - re Haand du sid - der næst,
de Le - ven - des og Dø - des Tal;

V. 9 b. I.

II.

Saa hjælp os, Her - re, vær vor Trøst, Du, som saa dyrt os har for - løst,

V. 10 a. I.

II.

V. 10 b. I.

II.

Et Sted hos dig du os be - red blandt Hel - ge - ne i Sa - lig - hed! Dit Folk til Hjælp, o Je - su, kom, vel - sign din Arv og Ei - en - dom,

V. 11 a. I.

II.

V. 11 b. I.

II.

Hold o - ver dem dit An - sigt blid, be - skjerm dit Folk til e - vig Tid! Vi dag - li - gen vel - sig - ne dig, dit Navn vi lo - ve i - de - lig,

V. 12. I.

II.

V, 13 a. I.

II.

Tag os, tro - fa - ste Gud, i Agt, lad in - gen Synd i os faae Magt, Vær naa - dig, Her - re, og os fri af al den Nød, vi kom - me i,
Be - viis din sto - re Mi - skund - hed, vi in - gen an - den Til - flugt veed,

V. 13 b. I. II. V. 13 c. I og II.

Paa dig jeg troer, o Gud, lad mig be - skæm - mes ei e - vin - de - lig! A - - - - - - men!

208. O vi arme Syndre —

Psbg. No. **327.**

Mel. (fra Middelalderen. J. Gutknecht 1527.) H. Thomissøn 1569.

209. Paa Gud alene —

Psbg. No. **459.** 529.

Mel. hos H. O. C. Zinck 1801.

210. Paa Jerusalem det ny*) —

Psbg. No. 180. 182. **222.**

*) Skal Melodien benyttes til Psalmer med jambisk Versemaal, saa indskydes Optakten.

Mel. H. Rung 1859.

211 a. Reis op dit Hoved, al Christenhed —

Psbg. No. 184. **570.**

Mel. C. Nygaard 1857.

211 b. Reis op dit Hoved, al Christenhed —

Psbg. No. 184. **570.**

Mel. H. Thomissøn 1569.

212a. Rind nu op i Jesu Navn —

Psbg. No. 83. **482.**

Mel. Th. Kingo 1674.

212b. Rind nu op i Jesu Navn —

Psbg. No. 83. **482.**

Mel. (H. Albert 1642.)

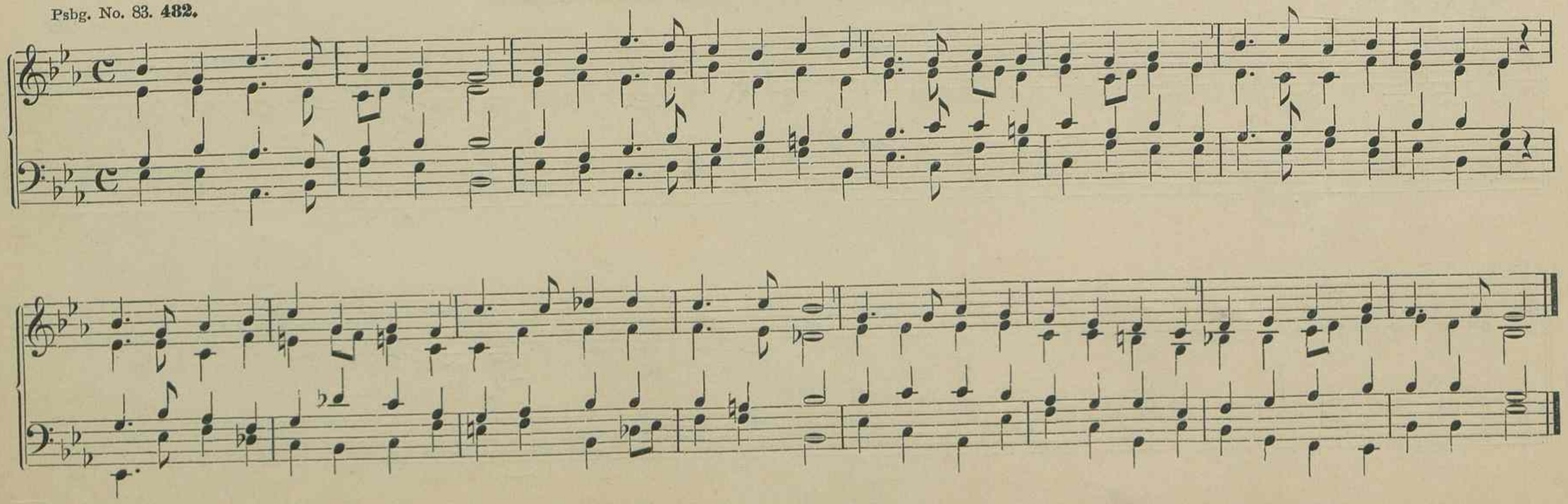

213. Saa tag mig da ved Haanden —

Psbg. No. **603.**

Mel. (Fr. Silcher 1842.)

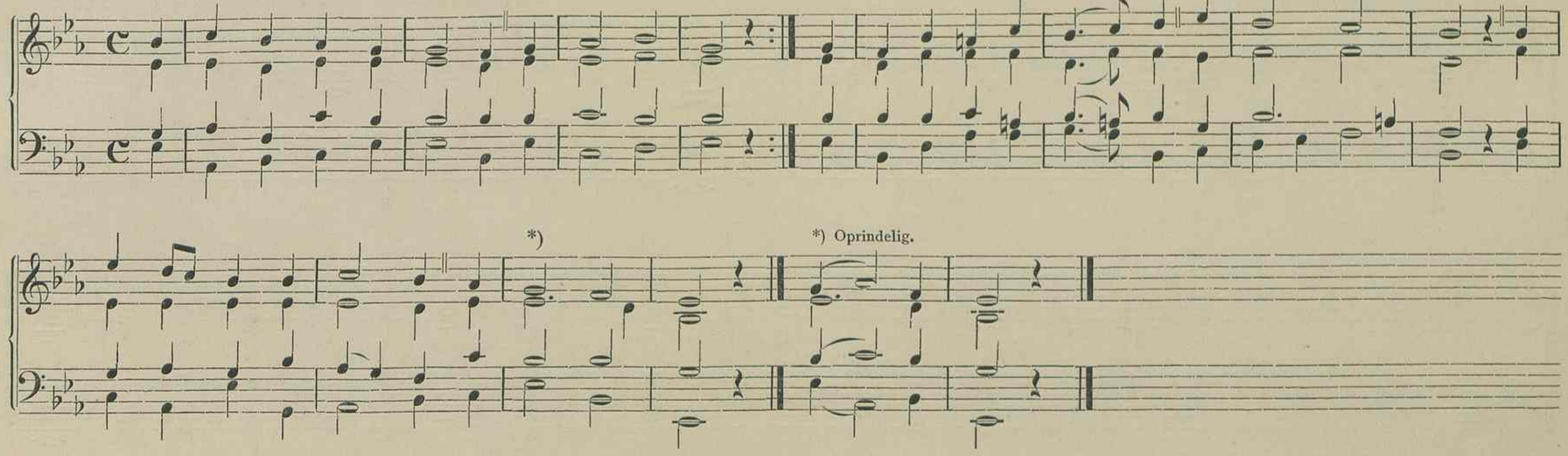

*) Oprindelig.

214. Saa vil vi nu sige hverandre Farvel —

Psbg. No. **580.**

Mel. H. Rung 1857.

215. Sjunge vi af Hjertens Grund —

(Frygt, mit Barn, den sande Gud —)

Psbg. No. 12. 46. 224. **(268.)** 276. 540.

Mel. (fra Middelalderen. Böhm. Br. 1544). Mogens Petersen 1620.

216. Skulde jeg min Gud ei prise —

Psbg. No. **472.**

Mel. (J. Schop 1641.) Pontoppidan 1740.

217. Slip os Arme ei —

Psbg. No. **283.** 376.

Mel. (Drese? Darmst. G.-B. 1698.)

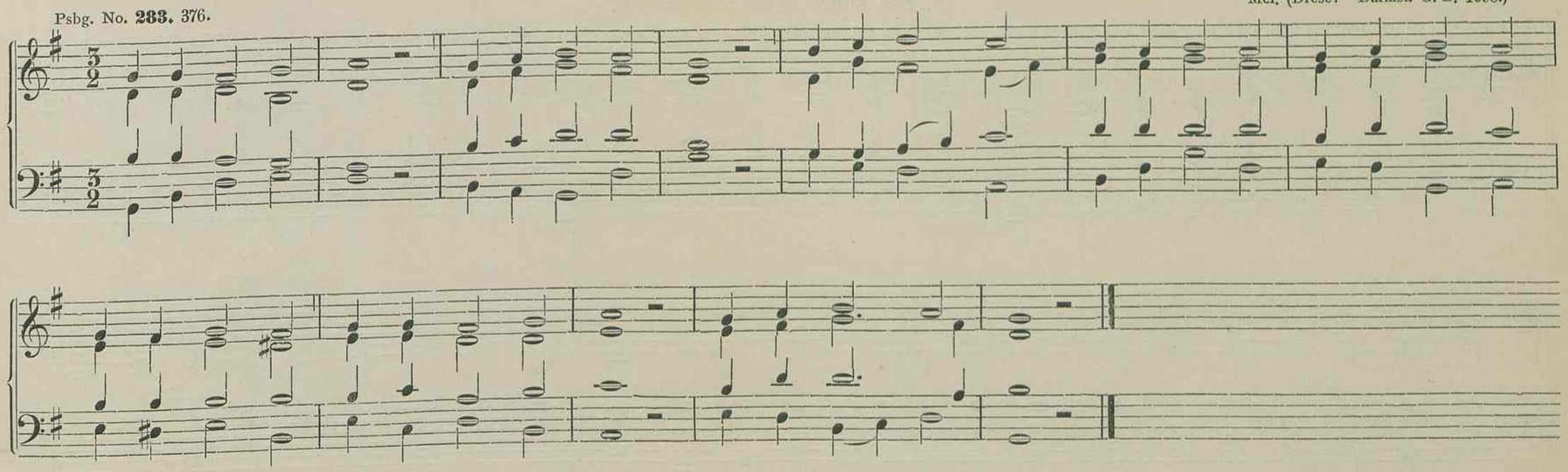

218. Som Dug paa slagne Enge —

Psbg. No. **622.**

Mel. H. Rung 1868.

219. Som en Hjort med Tørst befangen — (Jesu, dine dybe Vunder —)

a. den ældre rhythmiske Form.

Psbg. No. 35. 90—106. 108. 116. **(117.)** 131. 132. 248. 249. 253. 311. 357. 361. 392. 404. 416. 439. 527. Mel. (oprindelig verdslig. H. af Orleans 1542. Genf, Crespin 1551.) Th. Kingo 1699.

b. Den nyere rhythmeløse Form.

220. Som Hønen klukker mindelig —

Psbg. No. **492.**

Mel. A. Winding 1864.

221 a. Sorrig og Glæde de vandre tilhobe —

Psbg. No. 263. **460.** 542.

Mel. (hos Ahasverus Fritsch 1679.) Th. Kingo 1674.

221 b. Sorrig og Glæde de vandre tilhobe —

Psbg. No. 263. **460.** 542.

Mel. (Knorr v. Rosenroth 1684.)

222. Sov nu, mit Barn, sov sødelig —

Psbg. No. **618.**

Mel. (Rihel, Strassb. 1578.)

223. Sov sødt, Barnlille —

Psbg. No. **619.**

Mel. Cora Nygaard 1858.

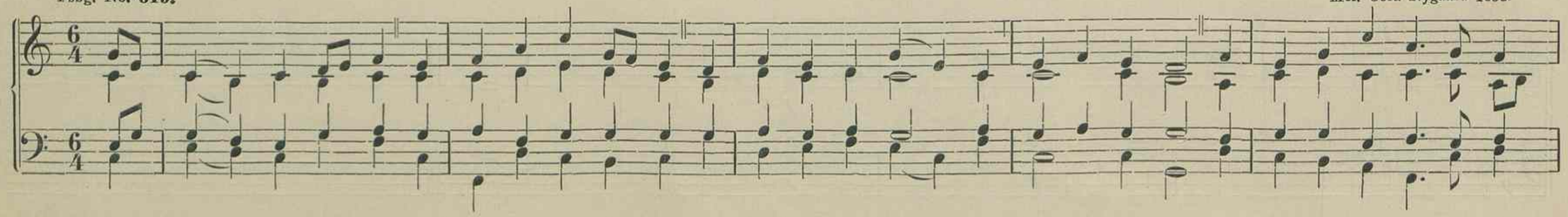

224. Stille er min Sjæl til Gud —

Psbg. No. 433.

Mel. (Störl 1710?) Pontoppidan 1740.

225. Stille Nat —

Psbg. No. 65. 399.

Mel. (Franz Gruber 1818). A. P. Berggreen 1857.

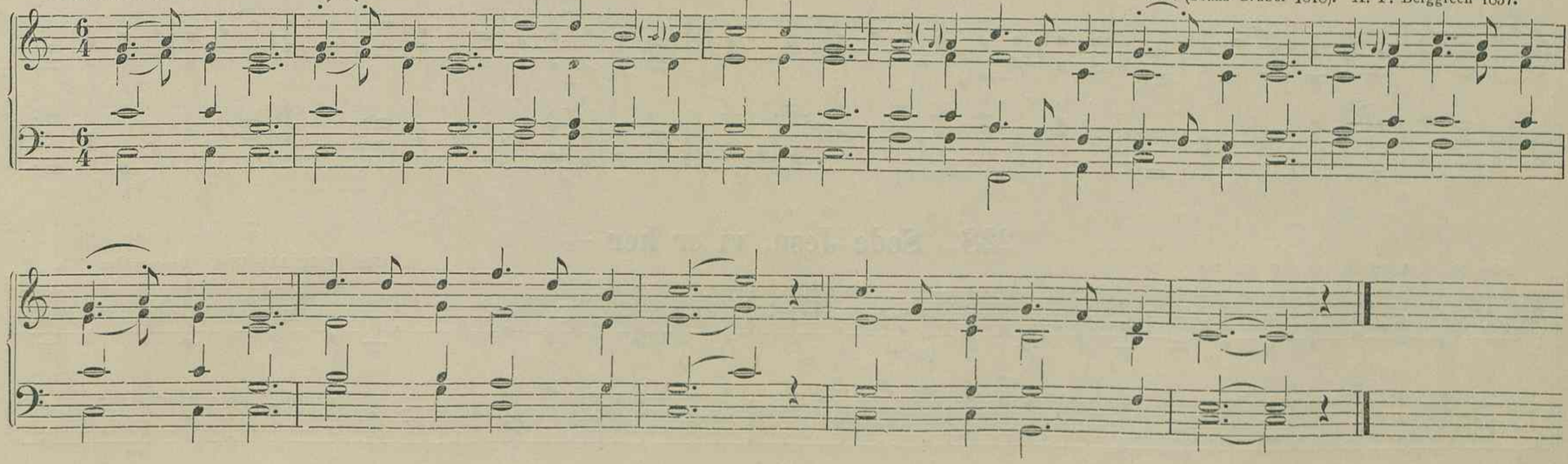

226. Stjernernes Skaber og Himmelens Drot —

Psbg. No. **76.**

Mel. (fra Middelalderen. M. Weisse 1531.) H. Thomissøn 1569.

227. Store Gud, vi love dig —

Psbg. No. **604.**

Første Form.

Mel. (Wien 1779.)

Psbg. No. **604.**

Anden Form.

228. Søde Jesu, vi er her —

Psbg. No. 3. **4.** 26. 28. 148. 207. 275. 534.

Mel. (J. R. Ahle 1664.) Pontoppidan 1740.

229. Talsmand, som paa Jorderige —

Psbg. No. **195.**

Mel. A. Gether 1860.

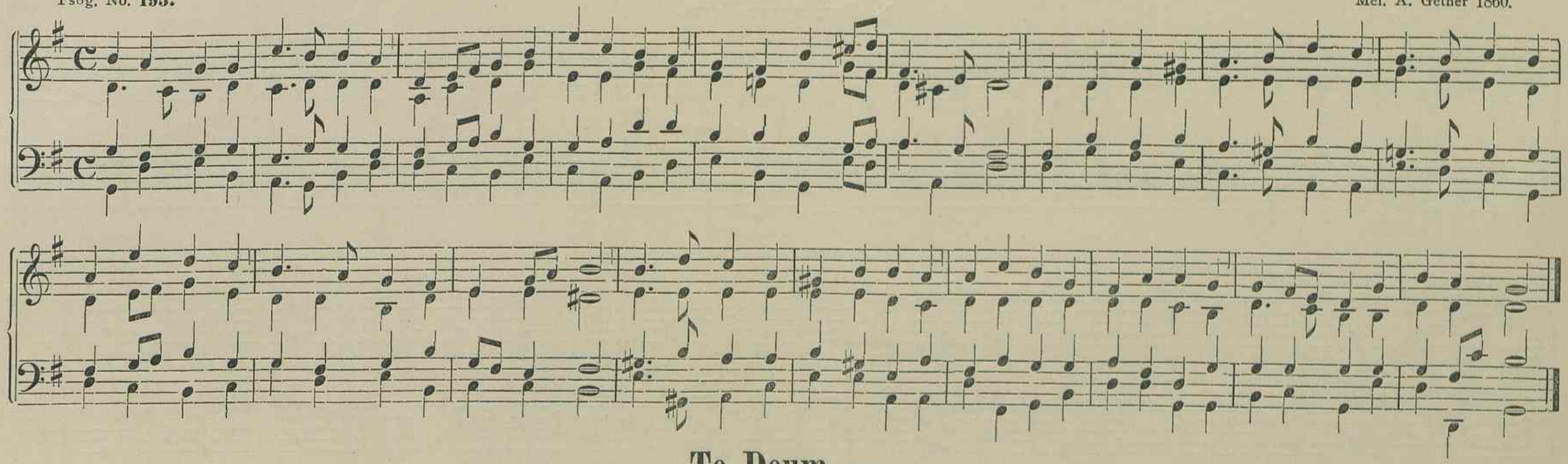

Te Deum —

see: O store Gud, vi love dig — No. 207.

230 a. Til dig alene, Herre Christ —

a. Den ældre rhythmiske Form.

Psbg. No. 204. **329.**

Mel. (1541? Bapst 1545.) H. Thomissøn 1569.

230 b. Til dig alene, Herre Christ —

Psbg. No. 204. **329.**

b. Den nyere Form.

231. Til dig jeg raaber, Jesu Christ —

Psbg. No. 126. 426.

Mel. (hos Klug 1535.) H. Thomissøn 1569.

232. Til Guds Paaskelam det skjære —

Psbg. No. 156.

Mel. (fra Middelalderen. Nürnberg 1543.) H. Thomissøn 1569.

V. 1. Chor.

Menigheden.

V. 2. Chor.

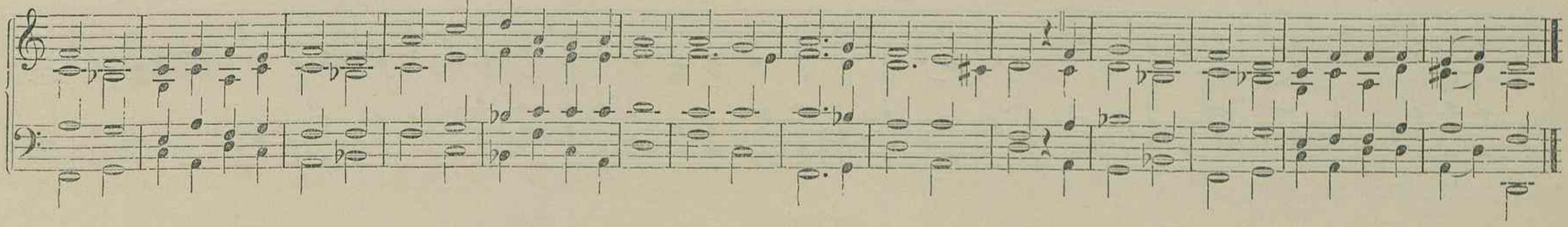

Menigheden.

V. 3 Chor.

To Drengestemmer.

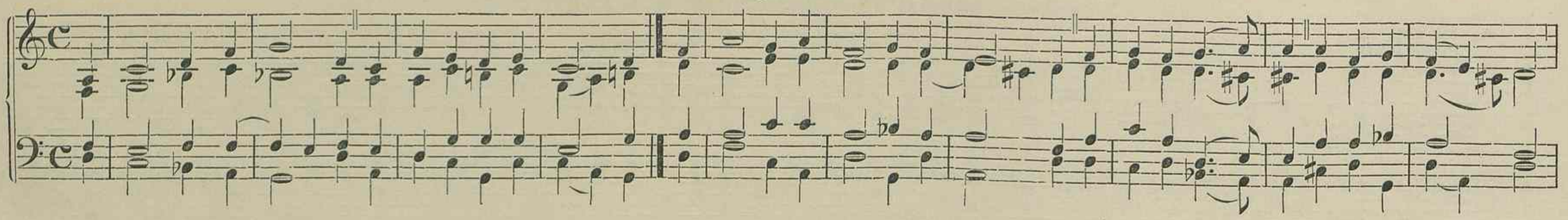

Menigheden.

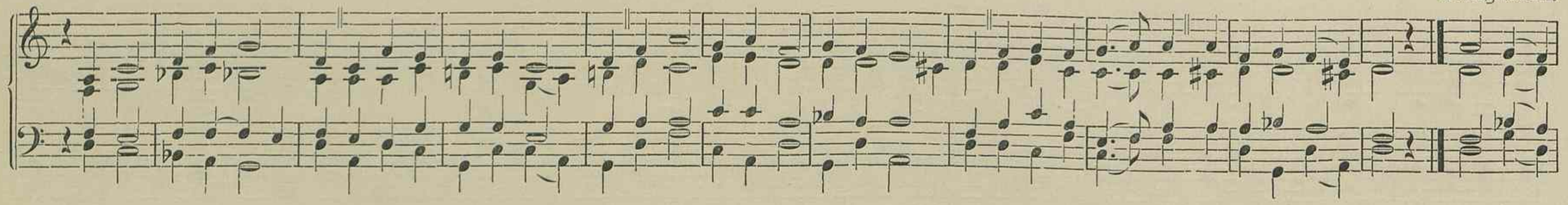

V. 4 Chor.

Menigheden.

Chor.

233a. Til Himlene rækker din Miskundhed, Gud —

Psbg. No. **605.**

Mel. og Harmoni: H. Rung 1857.

233 b. Til Himlene rækker din Miskundhed, Gud —

Psbg. No. **605.**

Mel. J. P. E. Hartmann 1853.

234. Til vor lille Gjerning ud —

Psbg. No. 274.

Mel. og Harmoni C. E. F. Weyse 1838.

235 a. Tænk, naar engang den Taage er forsvunden —

Psbg. No. **571.**

Mel. og Harmoni A. P. Berggreen 1856.

235 b. Tænk, naar engang den Taage er forsvunden —

Psbg. No. **571.**

(Fransk. Genf 1551.)

236. Vaagner op! Basunen gjalder —

a. Den ældre rhythmiske Form.

Psbg. No. 250. 359. **572.** 573.

Mel. (Ph. Nicolai 1599?) A. Arrebo 1627.

236. Vaagner op! Basunen gjalder —

b. Den nyere rhythmeløse Form.

Psbg. No. 250. 359. **572.** 573.

Mel. (Ph. Nicolai 1599?) A. Arrebo 1627.

237. Vaagn op, du som sover —

Psbg. No. **49.**

Mel. Ludv. M. Lindeman 1877.

238. Vaagn op, min Sjæl og Tunge —

Psbg. No. **483.** 494.

Mel. (Nic. Selnecker 1587.) A. Arrebo 1627.

239. Velkommen igjen, Guds Engle smaa —

Psbg. No. **588.**

Melodi og Harmoni: A. P. Berggreen 1832.

240. Verden, o Verden, hvi frister du mig —

Psbg. No. **514.**

Mel. (efter J. G. Hille 1739).

241. Vi allesammen troe paa Gud —

Psbg. No. **10.**

Mel. (1417. J. Walther 1524.) N. Jesperson 1573.

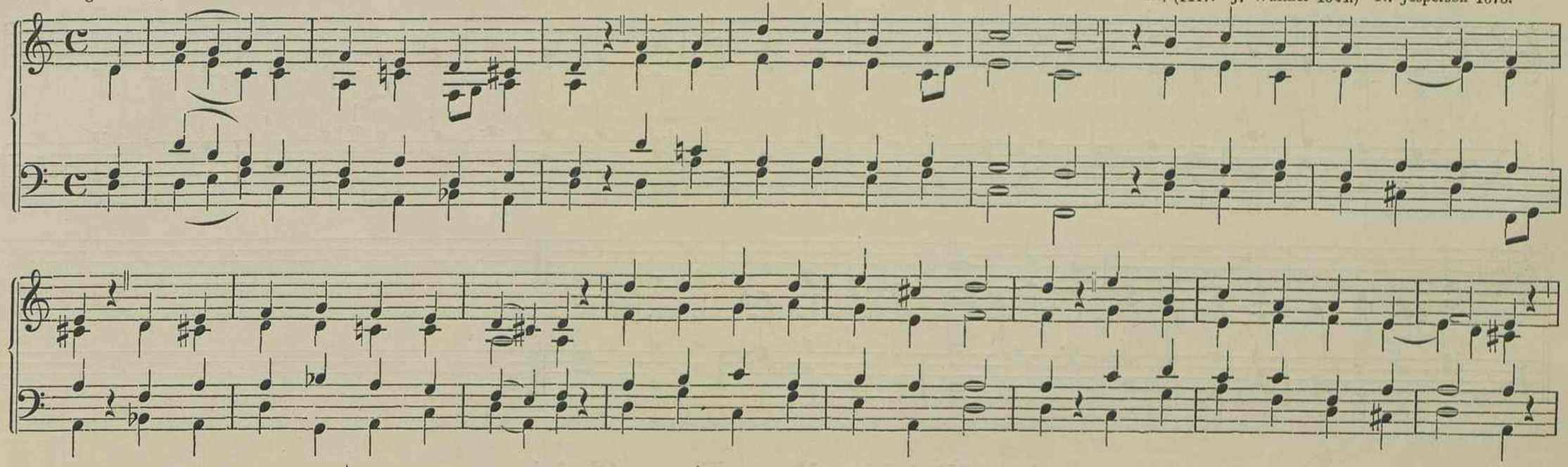

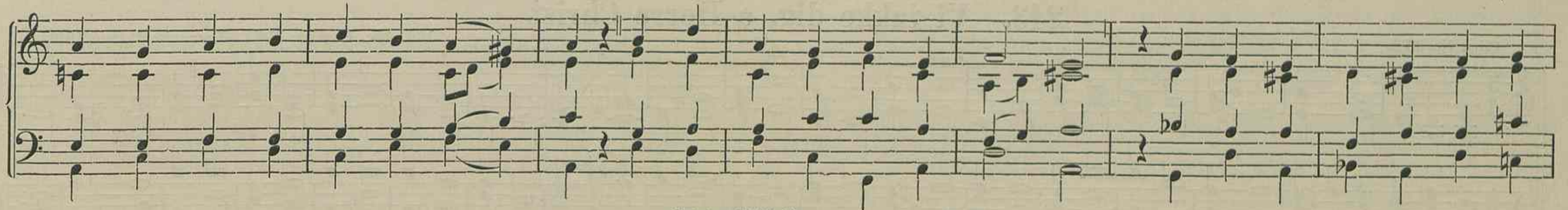

Slutning til V. 3.

Vi arme Børn af Adams Kjøn —

see: Nu bede vi den Helligaand — Nr. 173.

242. Vil du have Ro, min Sjæl —

Psbg. No. **384.**

Mel. (efter M. Weisse. F. Layriz 1854).

243. Vi takke dig, o Herre Christ —

Psbg. No. **172.**

Mel. (Nic. Hermann 1560). Laurentius Petreus 1640.

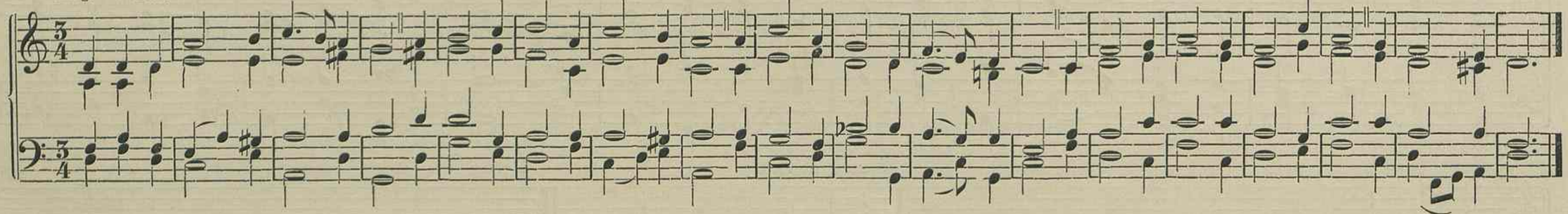

244. Vi ønske vor Brudgom og vor Brud —

Psbg. No. **509.**

Mel. (Erfurt. Enchirid. 1524). H. Thomissøn 1569.

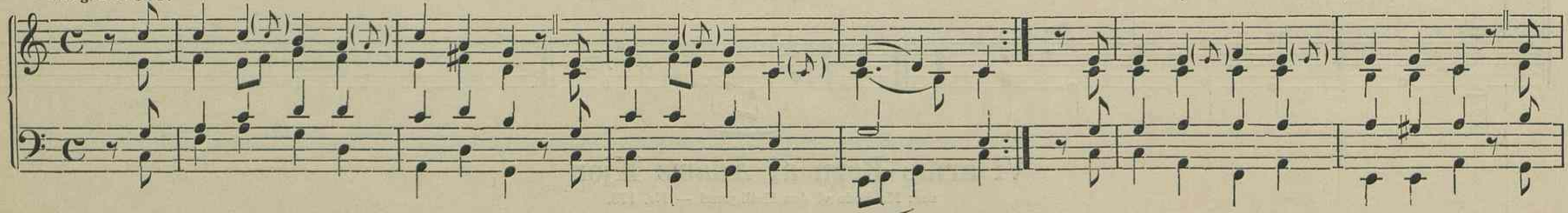

245. Vorder Lys, J Hedninglande —

Psbg. No. 36. 258. 366. 432.

Mel. (hos König 1738.)

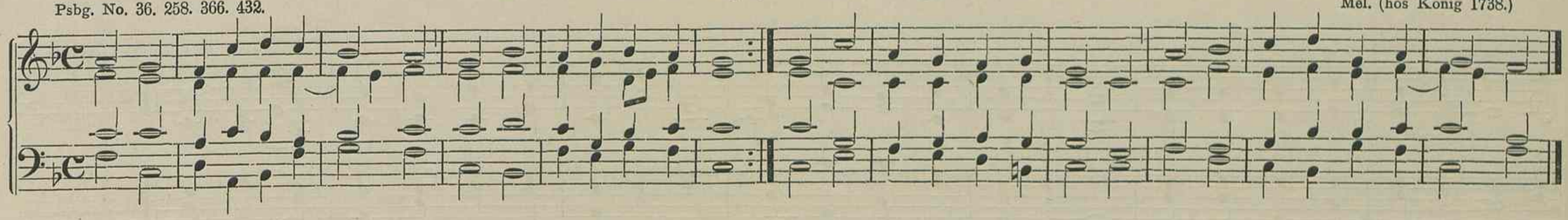

246a. Vor Gud han er saa fast en Borg —

a. Den oprindelige rhythmiske Form.

Psbg. No. **247.** 255. 261. 281. 566.

Mel. (M. Luther 1529. Klug 1535.) H. Thomissøn 1569.

246 b. Vor Gud han er saa fast en Borg —

b. Den nyere rhythmeløse Form.

Psbg. No. **247.** 255. 261. 281. 566.

Mel. (M. Luther 1529. Klug 1535). H. Thomissøn 1569.

247 a. Vreden din afvend, Herre Gud i Naade —

Psbg. No. **9.** 127. 428. 493.

Mel. (J. Crüger 1640).

247 b. Vreden din afvend, Herre Gud, i Naade —

Psbg. No. **9.** 127. 428. 493.

Mel. (Schalreuter? Thymus 1552.) Th. Kingo 1699.

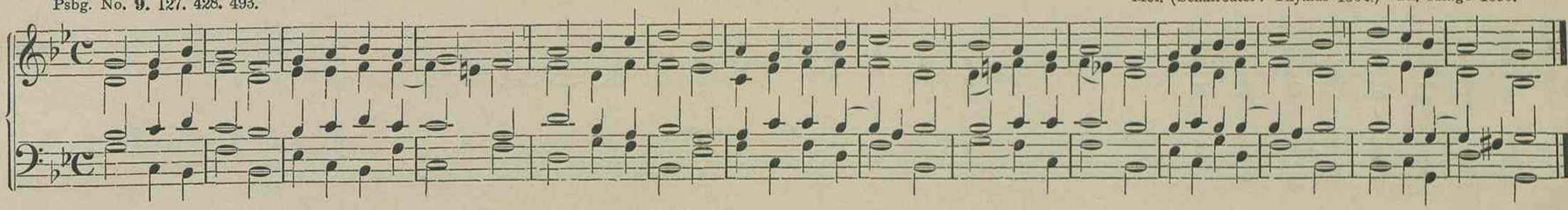

248 a. Vægter, vil da Mørkets Rige —

Psbg. No. **400.**

Mel. (fransk. Genf 1542.)

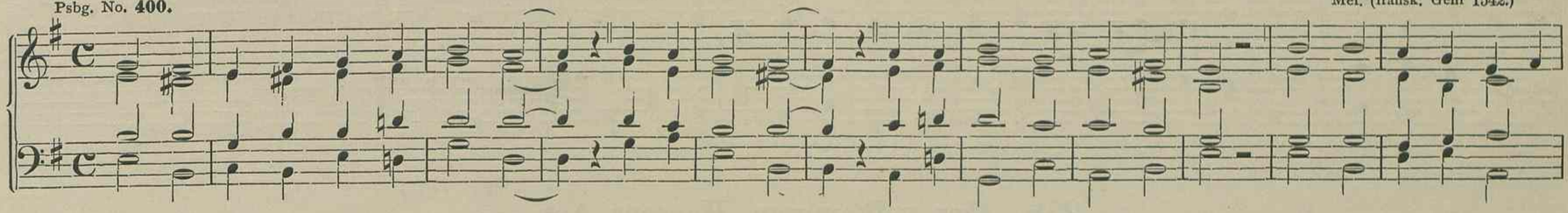

248 b. Vægter, vil da Mørkets Rige —

Psbg. No. **400.**

Mel. Pontoppidan 1740.

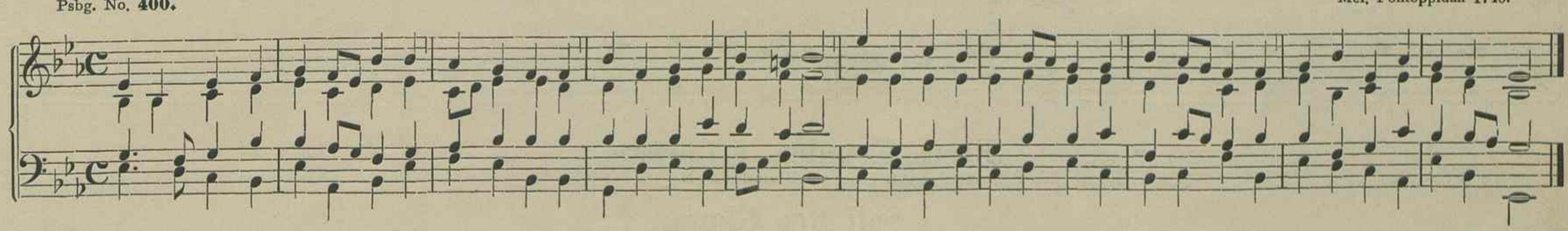

249. Vær trøstig, mit Hjerte, bedrøv dig ei meer —

Psbg. No. **440.**

Mel. (Th. Selle 1655). Pontoppidan 1740.

250. Vær velkommen, Herrens Aar —

Psbg. No. **197. 497.**

Mel. og Harmoni A. P. Berggreen 1852.

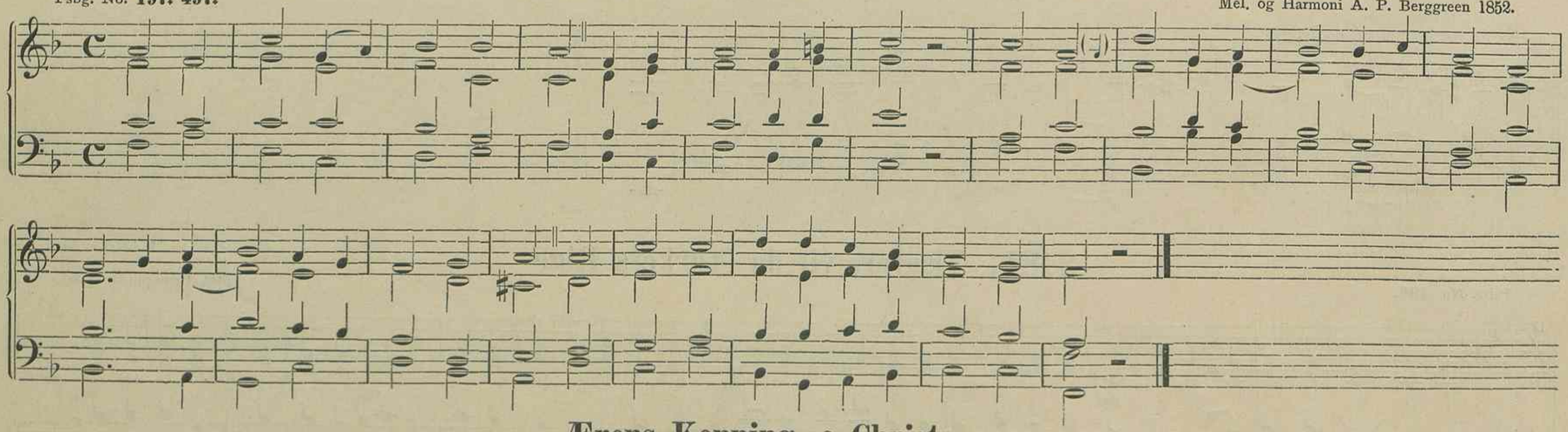

Ærens Konning, o Christe —

see: O Fader udi Himmelen — No. 189.

Soli Deo Gloria.

Tillæg.

251. J Jesu Navn gaae vi til Bord —

Bønnebogen Side 197 No. 2.

Mel. (efter M. Weisse 1531).

252. O Gud skee Lov evindelig —

Bønnebogen Side 199 No. 3.

Mel. (omtrent 1700.)

253. Vægterversene.

Bønnebogen Side 192.

Dansk Folketone.

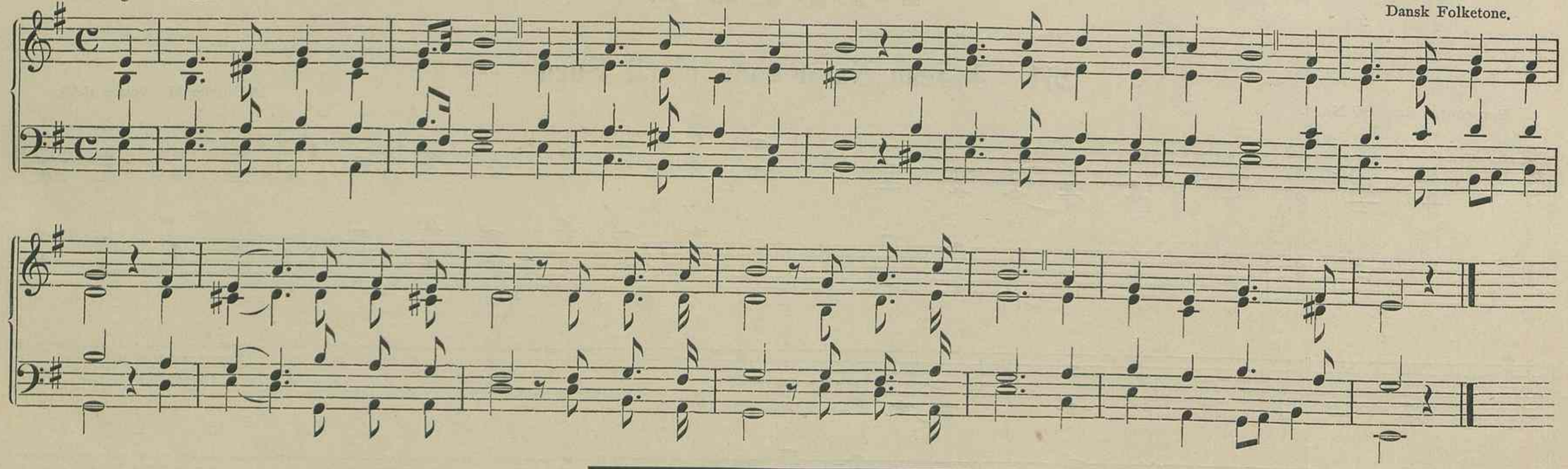

254. Blomstre som en Rosengaard —

(see No. 18b.)

Mel. og Harm. af J. P. E. Hartmann.

255. Du, Herre Christ —

(see No. 44 b.)

Melodi og Harmoni af A. P. Berggreen.

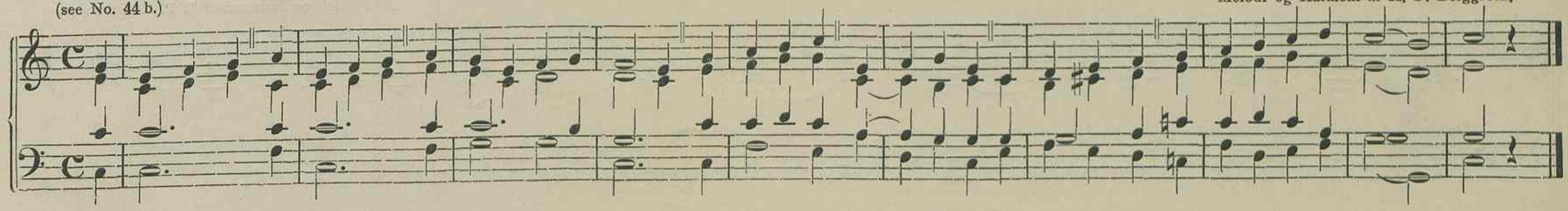

256. For hvem skal jeg klage —

(see No. 58.)

Mel. og Harmoni af Chr. Barnekow.

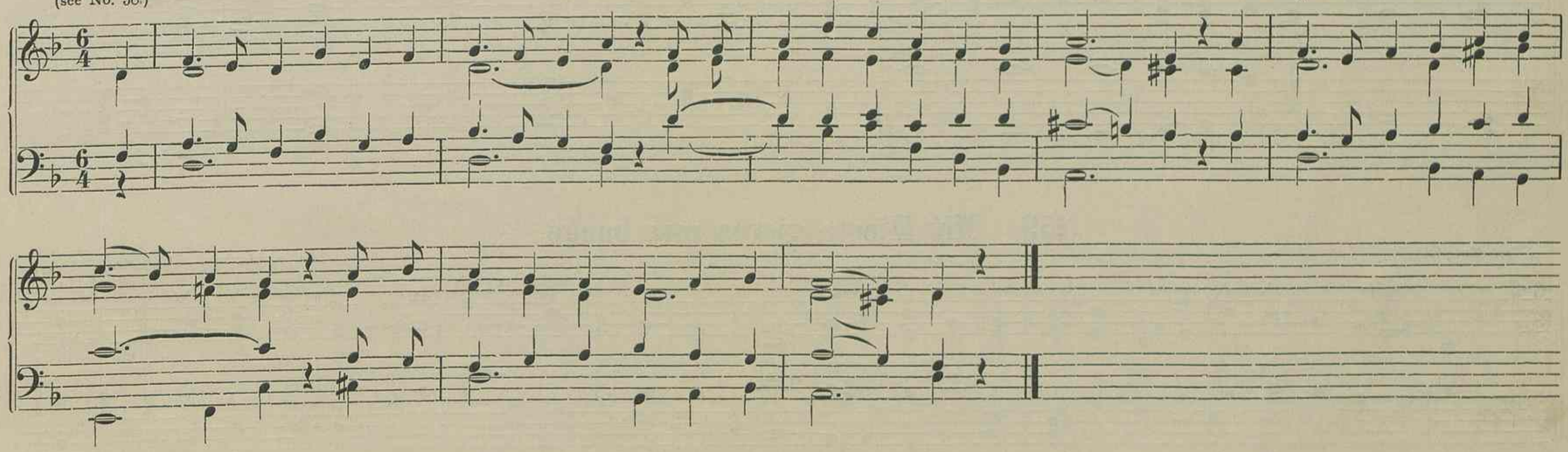

257. Frelseren er mig en Hyrde god —

(see No. 63 b.)

Mel. og Harmoni af Chr. Barnekow.

258. Kommer, Sjæle dyrekjøbte —

(see No. 144.)

Mel. og Harmoni af J. P. E. Hartmann.

259. Mit Hjerte gjøres mig bange —

(see No. 162.)

Mel. og Harmoni af Chr. Barnekow.

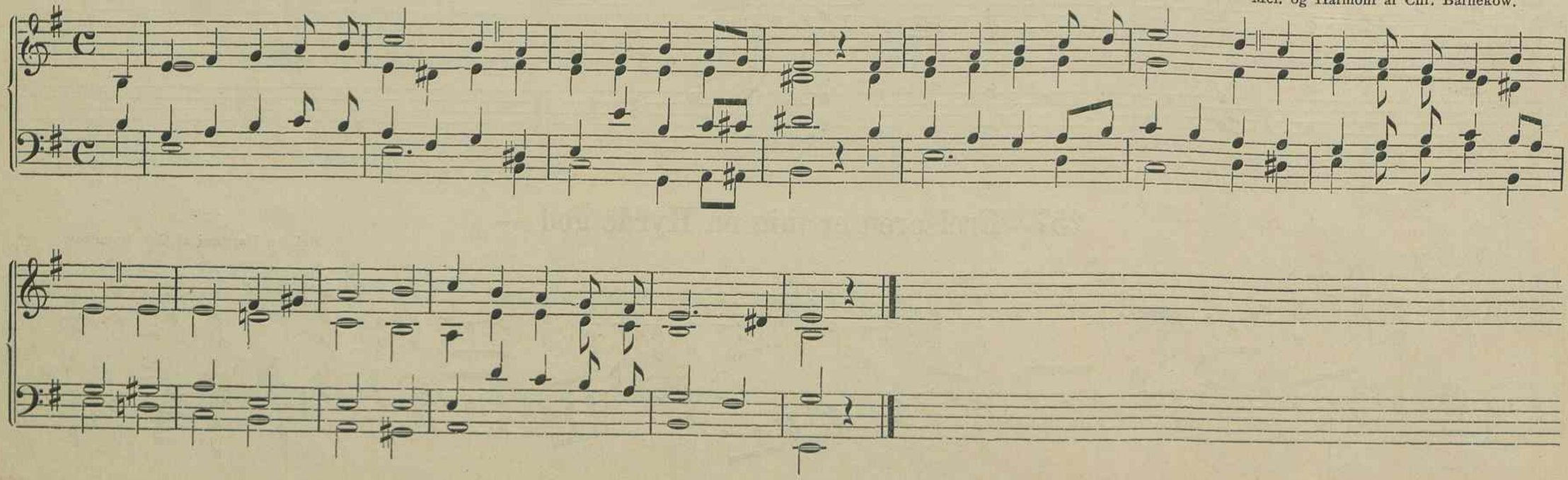

260. Nu ringer alle Klokker mod Sky —

(see No. 176.)

Melodi og Harmoni af C. E. F. Weyse. (Romancer og Sange.)

261. Nu titte til hinanden —

(see No. 179.)

Mel. og Harmoni af C. E. F. Weyse. (Romancer og Sange.)

262. Op dog, Zion, seer du ei —

(see No. 201.)

Mel. og Harmoni af J. P. E. Hartmann.

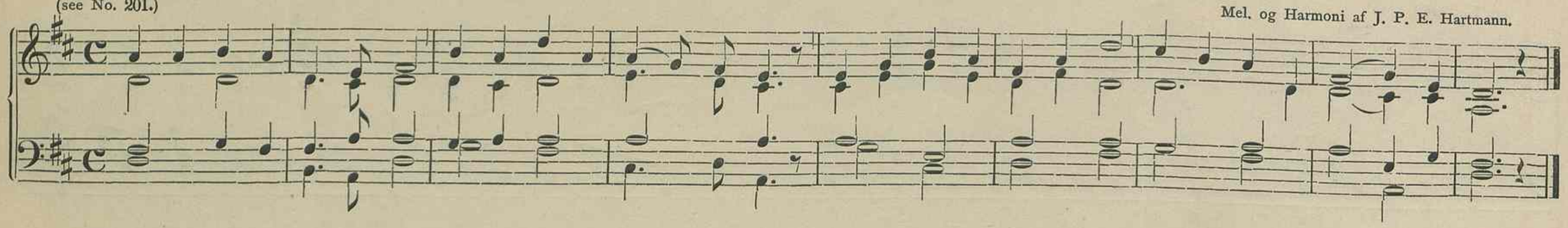

Rettelser.

Overskrifterne til No. 40. 62. 66. 112b og 142 berigtiges.

No. 13b Takt 11 læses:

No. 21a Takt 6 rettes den sidste Basnote f til d.

No. 24, IV v. 18 Takt 2, i Alten maa tilføies d.

No. 60 Side 33, i Takt 2 rettes b i Melodien til as.

No. 75 læses 𝅗𝅥 over Kyrie: 𝅗𝅥 𝅗𝅥

No. 92 første Verslinie Takt 3 og næstsidste Verslinie Takt 2 rettes e til es.

No. 98 Takt 2 rettes d i Bassen til es.

No. 142 i Takt 4 og 5 rettes allevegne e til es.

No. 220 Takt 11 rettes e i Alten til es.

Trykt hos F. W. Gadow & Søn i Hildburghausen.